

tạm thời về thư tính và hàng không giữa Trung Hoa và Việt Nam.

Tháng Tư, ngày 4

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh triệu tập Hội đồng Chính phủ họp bất thường để thông báo việc Người gặp Đô đốc Đácgiăngliơ và sau hai lần sửa chữa, phía Pháp đã chịu thảo một thông báo gần đúng với ý của ta; việc đại diện Chính phủ Pháp J. Xanh-tony yêu cầu mở cuộc thương thuyết trù bị giữa Việt Nam và Pháp ở Đà Lạt.

Tháng Tư, ngày 5

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Hội đồng Chính phủ nghe báo cáo và bàn về việc thống nhất quân đội, đào tạo quân đội, tiếp tế quân nhu, việc ra sắc lệnh cấm dùng giấy bạc của Ngân hàng Đông Dương phát hành sau ngày 6 tháng 3, việc tổ chức Đại hội Thanh niên, v.v...

Tháng Tư, ngày 6:

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến để kiểm tra bộ đội bảo vệ Bắc Bộ phủ. Đồng chí Nguyễn Triệu kể lại: “Bác báo cho chúng tôi biết trước, qua anh Hoàng Hữu Nam lúc đó là Thứ trưởng Bộ Nội vụ. Tôi cùng anh em ăn mặc quân phục còn mới, thống nhất, đẹp đẽ. Tất cả các động tác hô nghiêm, chào, báo cáo... tôi đã cho diễn tập trước mấy lượt. Súng ống đạn dược được lau chùi bóng loáng cẩn thận.

Khoảng 3 giờ chiều, được tin Bác đến, tất cả tiểu đoàn tập hợp, đứng thành hàng rào danh dự phía cổng thông từ Bắc Bộ phủ sang cơ quan Bộ quốc phòng. Tôi cứ chắc

mầm, chưa bao giờ chiến sĩ đơn vị tôi lại đẹp và chính tề như vậy, chắc là Bác phải vừa lòng... Đang nóng lòng chờ, có tin là Bác đã đến. Bác đi lối cổng phụ của coanh trại đã vào tận trong khu nhà ở, kiểm tra nhà ăn, nhà ngủ, nhà bếp... Bác kiểm tra nếp sống của đơn vị rất tỉ mỉ. Anh em chúng tôi là những con người từ rừng núi mới về thành phố nên ăn ở, tắm giặt, vệ sinh... còn nhiều sơ suất. Bác kiểm tra và nhắc nhở cán bộ về tác phong tỉ mỉ, cụ thể sâu sát trong lãnh đạo chỉ huy và giáo dục chiến sĩ. Bài học này, ngay từ những tháng năm mới mẽ đó chúng tôi đã được Bác ân cần dạy dỗ. Khi chúng tôi đề nghị tập hợp anh em lại để nghe Bác huấn thị, Bác bảo: “Thôi, chú bảo anh em ai nấy về nhà. Bác sẽ đến thăm từng nơi ăn, chốn ở”. Sau đó, Bác dặn anh Trần Độ, tôi được ngồi bên có nghe: “Tinh thần anh em chiến sĩ mới bây giờ như tờ giấy trắng. Các chú giáo dục tốt hay xấu, như tô hồng hay bôi đen lên đó. Phải dành thời gian học cách giáo dục anh em, để mỗi chiến sĩ ta thành một người công dân mẫu mực”.

Tháng Tư, ngày 8

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Hội đồng Chính phủ nghe thư của ông J. Xanh-tony yêu cầu cho lập nhiều trụ sở để giải quyết các vấn đề liên quan tới Pháp; bàn việc thương thuyết với Pháp để bảo vệ tính mệnh, tài sản của người Việt Nam ở Lào và tình hình quân sự.

Cuối cuộc họp, Chủ tịch Hồ Chí Minh đọc giấy mời của tỉnh Phú Thọ mời Chính phủ lên dự Lễ giỗ Tổ Hùng Vương.

Tháng Tư, ngày 9

8 giờ, tại Bắc Bộ phủ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp đại biểu các khu tự vệ thành Hà Nội. Người khen ngợi anh

em tự vệ đã hăng hái tham gia nhiều công việc giúp đỡ nhân dân và Chính phủ, đồng thời nêu một số nhược điểm trong công tác của các đội tự vệ, nhắc nhở anh em cẩn thận trong việc dùng súng, kiên trì và không được chán nản, cầu ôn hoà và có kỷ luật. Người nhấn mạnh câu: “Một sự nhịn là chính sự lành”, và nêu rõ ba nhiệm vụ của tự vệ lúc này là:

1. củng cố và phát triển tổ chức.
2. Nghiên cứu chính trị để nhận rõ đường lối. “Hiểu rõ đường lối chính trị thì công tác đúng”.
3. Quân sự hoá sinh hoạt đoàn thể tự vệ, nghĩa là hoạt động phải có quy củ.

14 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng Bộ trưởng Bộ Nội vụ Huỳnh Thúc Kháng đến Trường Thể dục ở đường Cột Cờ để viếng các binh sĩ và Trưởng quan Trung Quốc tử trận hay vì bệnh tật, tai nạn mà bỏ mình. Buổi lễ do tướng Lư Hán chủ trì. Vòng hoa của Người mang dòng chữ: “Việt Nam Dân chủ Cộng hoà Chính phủ kính hiếu”.

Tháng Tư, ngày 10

Chủ tịch Hồ Chí Minh về thăm Ninh Bình để dần xếp vấn đề đối nội, đối ngoại và đặc biệt là tôn giáo. Khoảng 18h, khi xe Bác đến thị xã, nhân dân ùa đến, vây cờ, hô khẩu hiệu đón Bác. Bác xuống xe đi bộ vào Ủy ban hành chính tỉnh để tiện thăm hỏi, nói chuyện với đồng bào. Anh em trong Ủy ban khẩn khoản mời Bác ở lại nghỉ cho đỡ mệt và ăn tối, nhưng Bác nói: “Hàng ngàn đồng bào chờ Bác ngoài kia, Bác không thể nghỉ ở đây để ăn cơm vì 9h tối Bác đã có việc ở Chủ tịch phủ. Bây giờ các chú giúp Bác: một chú ra tập hợp đồng bào vào một ngã tư rộng gần đây để Bác ra nói chuyện với đồng bào mười phút; một chú ra cửa hàng bánh mua cho Bác một cặp

bánh giò. Còn các chú đi với Bác thì tranh thủ ăn cơm trước. Nói chuyện xong, Bác về Hà Nội ngay cho kịp hẹn. Trong xe, Bác sẽ ăn bánh vừa đỡ tốn kém, vừa tiết kiệm được thời gian cho Bác”. Sau đó Bác ra nói chuyện với đồng bào khá lâu, Người nhấn mạnh vào ba ý chính: Đoàn kết lương giáo - Tăng gia sản xuất - Chuẩn bị tinh thần chống giặc ngoại xâm. Hàng ngàn nắm tay gân guốc giơ lên hưởng ứng, tiếng hô và tiếng vỗ tay râm ran. Khá muộn, Bác vẫy tay chào đồng bào rồi lên xe về Hà Nội. Xe đi được một quãng, Bác mới bắt đầu dùng bữa ăn tối của mình.

Tháng Tư, ngày 11

16 giờ, tại Việt Nam học xá, Người dự Lễ giỗ Tổ Hùng Vương.

Tháng Tư, ngày 13

20 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh tới thăm lớp Bình dân học vụ tại khu 21 Trường Hoài Đức, phố Hàng Trống (Hà Nội). Người xem sách vở, ân cần hỏi thăm anh em giáo viên và học viên. Sau đó, Người gặp Trưởng khu 21, hỏi về tình hình Bình dân học vụ và khen ngợi giáo viên đã tận tâm dạy học không lương và nói: “Anh chị em giáo viên Bình dân học vụ là những người vô danh anh hùng, anh hùng không tên tuổi, không ai biết đến”.

Tháng Tư, ngày 15

10 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Hội đồng Chính phủ để tiếp phái đoàn Quốc hội Việt Nam được cử sang Pari chào Quốc hội Pháp; nghe báo cáo về quân sự; về phái đoàn ta đi Trùng Khánh và vấn đề cho

các hợp tác xã vay tiền để sản xuất nông nghiệp. 16 giờ, tại Bắc Bộ phủ, Chủ tịch Hồ Chí Minh gặp Phái đoàn đi dự Hội nghị trù bị Việt - Pháp tại Đà Lạt, dặn dò mọi việc trước khi Đoàn lên đường vào ngày hôm sau. Người căn dặn Hội nghị lần này nhiệm vụ sẽ rất nặng nề, khó khăn thậm chí sẽ rất căng thẳng vì sự ngoan cố, thiếu thiện chí của phía Pháp và nhấn mạnh: “Găng nhưng không được bể. Đoàn kết và đoàn kết, đó là quan điểm của Chính phủ ta. Chúng ta sẵn sàng nhân nhượng để có một giải pháp chung. Song, độc lập quốc gia và tự do dân tộc thì không được vi phạm”.

Tháng Tư, ngày 16

5 giờ 30 sáng, tại Bắc Bộ phủ, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng ông Huỳnh Thúc Kháng tiễn phái đoàn đi dự Hội nghị trù bị Đà Lạt. Sau đó, Người gặp phái đoàn Quốc hội Việt Nam do ông Phạm Văn Đồng làm trưởng đoàn, chuẩn bị sang Pháp. Người căn dặn: “... phái đoàn có ba việc cần phải làm là đoàn kết, cẩn thận, làm cho người Pháp hiểu ta để gây tình hữu nghị giữa hai dân tộc”.

Tháng Tư, ngày 17

8 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự họp Hội đồng Chính phủ nghe báo cáo về việc 600 quân Pháp từ Hải Phòng kéo lên Hà Nội đêm 15 tháng 4 mà không cho phía Việt Nam biết trước và việc lính Pháp gây rối ở Ga Hà Nội làm cho nhiều người bị thương. Sau đó Hội đồng bàn về vấn đề quản lý việc nấu rượu, vấn đề giấy bạc của Ngân hàng Đông Dương và vấn đề ngoại giao với Pháp.

Tháng Tư, ngày 19

8 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự họp Hội đồng Chính phủ bàn về Dự án Ngân sách lương thực của quân đội, vấn đề lập Nha Dân tộc thiểu số và vấn đề tài chính.

Tháng Tư, ngày 22

8 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Hội đồng Chính phủ thông báo một số tin thu thập được qua các báo, trong đó báo Trung Hoa nói về việc nghiên cứu một Hiệp định Thương mại Hoa-Việt-Pháp, báo của ta đính chính lại là Hiệp định Thương mại Hoa-Việt và đề nghị Bộ Kinh tế sẽ chuẩn bị việc này, Bộ Canh nông sẽ lập ngay Nha Kiềm vụ. Hội đồng còn nghe báo cáo về việc xung đột giữa quân đội Trung Hoa và quân đội Pháp chiều ngày 21 tháng 4, công việc của Phái bộ Đà Lạt đã làm và bàn về dự án Sắc lệnh tổ chức Quân sự Ủy viên Hội.

Tháng Tư, ngày 24

8 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Hội đồng Chính phủ thông báo về tin phía Pháp bắt ông Phạm Ngọc Thạch trong phái đoàn ta ở Hội nghị trù bị Đà Lạt, việc quân đội Pháp định đóng ở Điện Biên Phủ, việc quân đội Trung Hoa thoả thuận tỷ giá giữa tiền Quan Kim và tiền Đông Dương và thông qua danh sách các thẩm phán do Bộ Tư pháp đề cử.

Tháng Tư, ngày 25

Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm thị xã Sơn Tây. Cùng ngày, Người tiếp tướng Gioăng tới thăm.

Tháng Tư, ngày 26

8 giờ 30, tại cuộc họp Hội đồng Chính phủ, Chủ tịch Hồ Chí Minh thông báo cho Hội đồng biết tướng Gioăng đi công cán ở Trung Hoa, ngày 25 tới Hà Nội, có đến thăm Người và Chính phủ Việt Nam. Sau đó, Hội đồng nghe báo cáo về tình hình phái đoàn ta ở Đà Lạt, tình

hình nhân sự của Bộ Giáo dục, tình hình kinh tế, xã hội, ngoại giao, về tổ chức văn phòng các bộ.

Tháng Tư, ngày 27

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp hai phái viên hãng Vô tuyến điện Pari đến xin thu thanh ý kiến của Người và ba bài hát: Tiến quân ca, Diệt phát xít, Hồ Chí Minh muôn năm để gửi về Pháp. Người nói: “Tôi gửi lời chào thân ái dân tộc Pháp. Mặc dầu có những trở lực hiện thời, tôi tin rằng sự hợp tác dân tộc Pháp và Việt sẽ đi đến kết quả vì hai dân tộc cùng theo đuổi lý tưởng chung. Tự do, Bình đẳng, Bác ái”.

Tháng Tư, ngày 28

10 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng ông Huỳnh Thúc Kháng, ông Lê Văn Hiến và một số vị khác về Thái Bình dự lễ khánh thành đê Mỹ Lộc và Hưng Nhân.

Tháng Tư, ngày 29

8 giờ 30, tại cuộc họp Hội đồng Chính phủ, Chủ tịch Hồ Chí Minh thông báo việc Hội giúp binh sĩ bị nạn ở Huế mời Người ra làm Hội trưởng danh dự và các Bộ trưởng làm Hội viên danh dự của Hội. Hội đồng tán thành. Người đề nghị Chính phủ thông tư cho các địa phương nên tỏ lòng biết ơn đối với các chiến sĩ. Sau đó, Hội đồng bàn vấn đề tha chính trị phạm, vấn đề gạt chiêm và chống phá rừng và đề nghị Chủ tịch Hồ Chí Minh ra lời kêu gọi công nhân Việt Nam nhân kỷ niệm ngày Quốc tế Lao động 1-5.

Tháng Năm, đầu tháng

Chủ tịch Hồ Chí Minh về thăm thị xã Bắc Ninh (tỉnh Bắc Ninh), thị xã Bắc Giang (tỉnh Bắc Giang).

Thăng Năm, ngày 1

8 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Hội đồng Chính phủ nghe báo cáo một số vấn đề về y tế, nội vụ, tài chính và bàn tiếp về dự án Sắc lệnh tổ chức Quân uỷ hội.

Tháng Năm, ngày 3

8 giờ 30, tại cuộc họp Hội đồng Chính phủ, Chủ tịch Hồ Chí Minh thông báo về tình hình Phái đoàn Việt Nam ở Đà Lạt hàng ngày sẽ khai hội hồi 11 giờ, sẽ tùy từng vấn đề gửi cho các bộ. Hội đồng bàn về đường sắt, về quân sự và tài chính, chế độ công chức... và trình Chủ tịch dự thảo Sắc lệnh tổ chức cán bộ.

Tháng Năm, ngày 6

8 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Hội đồng Chính phủ nghe báo cáo phái đoàn Việt Nam ở Đà Lạt đã đạt được thoả thuận: hai Chính phủ cử ra một ban để nghiên cứu nhằm xây dựng một không khí tốt đẹp, xoá bỏ sự thù địch. Sau đó, Hội đồng Chính phủ nghe thông báo tình hình quân sự giữa Việt Nam và Pháp, một số công việc thuộc nội vụ như báo chí, quảng cáo và thảo luận một số việc về kinh tế như đổi giấy bạc, khai thác mỏ...

Tháng Năm, ngày 8

8 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Hội đồng Chính phủ nghe thông báo và bàn về vấn đề tài chính, trong đó có việc Lư Hán đã cho Chủ tịch Hồ Chí Minh hai quyển sổ quên góp cho Trung Hoa. Người đã quyên 50. 000 đồng quốc tệ và mỗi Bộ trưởng quyên 10. 000

đồng quốc tế. Hội đồng cũng nghe báo cáo về Phái đoàn Việt Nam ở Đà Lạt và việc Hội nghị Đà Lạt sẽ bế mạc ngày 11 tháng 5, về tình hình người Trung Hoa nhập cảng hàng hoá, về tình hình hộ dề...

Tháng Năm, ngày 9

9 giờ, tại Bắc Bộ phủ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp gần 50 đại biểu thuộc các lứa tuổi, các giới của các dân tộc thiểu số ở Tuyên Quang, Hà Giang. Các đại biểu đã biếu Người ngô, mật ong, vải... của địa phương. Người nâng cốc chúc các đại biểu mạnh khoẻ, sống lâu, hô hào con cháu đoàn kết giúp Chính phủ và động viên chị em phụ nữ, hỏi thăm tình hình xoá nạn mù chữ, khuyên đồng bào nên gắng sức học tập cho biết chữ và đoàn kết chặt chẽ. Người nhắc các đại biểu lần sau không nên mang cho nhiều quà, vừa tốn công vừa tốn của. Người tự tay tặng mỗi đại biểu một tấm huy hiệu có in hình của Người và chụp ảnh kỷ niệm với các đại biểu.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi tặng Đội tự vệ chiến đấu thành Hoàng Diệu gói chè của đồng bào Hà Giang mới biếu Người.

Tháng Năm, ngày 10

8 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Hội đồng Chính phủ nghe báo cáo và bàn về các vấn đề tổ chức các bộ, tiếp tế gạo, một số vụ Việt Nam Quốc dân Đảng từ Đồng Mỏ (Lạng Sơn) kéo xuống uy hiếp Bắc Giang.

Tháng Năm, ngày 13

8 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Hội đồng Chính phủ nghe báo cáo tình hình quân đội Pháp khủng

bố ở miền Nam Trung Bộ, lời yêu cầu của chủ Hăng Xi mắng ở Huế và Hăng Sifa ở Vinh muốn Chính phủ tạo điều kiện thuận lợi cho họ sản xuất. Người nhắc Bộ Canh nông chú ý vấn đề nhân lực để kịp gặt lúa ở nông thôn. 10 giờ, Người cùng Hội đồng Chính phủ tiếp Phái đoàn Việt Nam đi dự hội nghị trù bị Việt - Pháp ở Đà Lạt về. Chủ tịch Hồ Chí Minh nói: “Hoan nghênh phái bộ Hội nghị trù bị. Tuy kết quả chưa đủ, nhưng phái bộ đã làm cho nước Pháp và ngoại quốc biết rõ rằng người nước ta biết tranh đấu, biết công tác và biết đoàn kết...” Sau khi nghe phái đoàn báo cáo quá trình đàm phán, Người nói: “Phải tiếp tục tranh đấu tại Hội nghị Pari!”. Buổi tối, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng các vị bộ trưởng mời cơm phái đoàn

Tháng Năm, ngày 14

8 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Hội đồng Chính phủ nghe phái đoàn đi dự Hội nghị Đà Lạt thông báo đàm phán với Pháp về các vấn đề:

- Ngoại giao của nước Việt Nam
- Liên bang Đông Dương
- Liên Hiệp Pháp quốc
- Trưng cầu ý kiến dân chúng

Tháng Năm, ngày 15

8 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Hội đồng Chính phủ, tiếp tục nghe phái đoàn đi dự Hội nghị Đà Lạt thông báo công việc của Tiểu ban kinh tế và Tiểu ban Văn hoá trong cuộc đàm phán với Pháp.

Khoảng giữa tháng Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm đoàn cán bộ miền Nam ra Bắc đang ở tại nhà ông Bộ

trưởng Bộ Giáo dục. Người hỏi thăm sức khỏe của đoàn và tình hình Nam Bộ. Khi biết chiến trường Nam Bộ rất cần súng, Người nói: “Thế nào Trung ương và Chính phủ cũng có súng gửi về Nam. Nhưng nước ta còn nghèo, các cô các chú về, phải đánh Pháp cho giỏi, cướp lấy súng của nó dùng thì cái vốn đó mới nhiều. Người hỏi chuyện từng người và căn dặn đồng chí Nguyễn Thị Định: “Cô ở ngoài này học tập một thời gian rồi lại về tiếp tục kháng chiến với bà con. Người cách mạng phải học suốt đời, học lý luận, học quần chúng, học thực tế. Người không học thì như đi ban đêm không có đèn, không có gậy, dễ vấp té, có phải thế không?”.

Tháng Năm, ngày 16

8 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Hội đồng Chính phủ, tiếp tục nghe phái đoàn đi dự Hội nghị Đà Lạt thông báo công việc của Tiểu ban Quân sự.

Tháng Năm, ngày 17

8 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Hội đồng Chính phủ, bàn việc tổ chức Nha tiếp tế (thuộc Bộ Kinh tế), việc chuyên chở muối, vấn đề giấy bạc 500 đồng và tình hình quân sự ở một số địa phương.

Tháng Năm, ngày 18

18 giờ, tại Bắc Bộ phủ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn đại biểu Chính phủ Pháp do Đô đốc Đắcgiangliơ dẫn đầu đến chào. Trong buổi tiếp, khi nâng cốc chào mừng ông Cao uỷ, Người nói: “Thủ đô nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà mới lấy làm sung sướng được tiếp đón các vị đại biểu đại diện của nước Pháp mới. Sau cuộc hội

thương tại vịnh Hạ Long, Hội nghị trù bị tại Đà Lạt và cuộc giao hảo của phái bộ Quốc hội Việt Nam với quốc hội Pháp tại Pari, hôm nay, với việc ngài đến thăm Hà Nội, cuộc bang giao Pháp - Việt chắc chắn sẽ có bước phát triển mới". 19 giờ 45, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến đáp lễ tại nơi ở của tướng Valuy, nơi nghỉ của Đô đốc Đắcgiănggiơ.

Tháng Năm, ngày 19

Sáng, tại Bắc Bộ phủ, Chủ tịch Hồ Chí Minh lần lượt tiếp các vị trong Thường vụ và trong Chính phủ, các đoàn đại biểu tới chúc thọ Người. Nhớ lại kỷ niệm ngày sinh nhật của Người năm 1946, Đại tướng Võ Nguyên Giáp kể: "Tiếng trống ếch rộn ràng trước cửa Bắc Bộ phủ. Các cháu đã tới. Bác Hồ ra đón các cháu vào. Hơn một chục em bé gái, bé trai thay mặt cho toàn thể thiếu nhi nội ngoại thành đến chúc thọ Bác. Trong các em, có em hàng ngày vẫn phải đi bán báo, có em là trẻ mồ côi ở trường trẻ mồ côi Hàng Bột. Các em đua nhau gắn huy hiệu Măng mọc thẳng lên áo Bác, tặng Bác những chữ "ĩ" "t" tượng trưng cho phong trào Bình dân học vụ, những tập sách nhỏ in Điều lệ và bài hát của Hội Nhi đồng cứu quốc. Quà của Bác Hồ cho các cháu bé năm đó là một cây bách tán. Bác trồng cái cây nhỏ lá rất xanh, trồng trong chậu, nói: "Bác có cây này tặng các cháu. Mai sau cái cây này sẽ mọc một trăm cái tán. Các cháu về chăm cho cây lớn, cây tốt thế là các cháu yêu Bác lắm đấy!" Các em vui mừng hát một bài cảm ơn Bác. Khi các em vừa khênh chậu cây bách tán đi ra thì một đoàn hơn năm chục anh, chị bước vào phòng... Đây là những người thay mặt cho miền Nam đang chiến đấu tới chúc thọ Bác, sau khi nghe lời chúc mừng của các anh, các chị,

Bác nói: “Tôi xin cảm ơn các anh, các chị Nam Bộ đã đến chúc thọ tôi. Thật ra, các báo ở đây đã làm to các ngày sinh của tôi, chứ tuổi năm mươi sáu chưa có gì đáng được chúc thọ, cũng hãy còn như là thanh niên cả, mà trước các anh, các chị, trước cảnh êm vui ở Bắc đây, tôi thật lấy làm xấu hổ vì trong Nam chưa được thái bình”. Hai giọt lệ chảy trên gò má Bác... Lát sau, Ban vận động trung ương Đời sống mới vừa được thành lập tháng trước... đến chúc thọ Bác. Nhân được gặp Bác, các đại biểu đề nghị Bác nêu ra cho cuộc vận động một khẩu hiệu, Bác nói: “Các chú muốn có một khẩu hiệu ư? “Cần kiệm liêm chính”, “Chí công vô tư”. Khẩu hiệu đó!”. Một đại biểu thưa với Bác khẩu hiệu này đã quá quen thuộc xin Bác cho một khẩu hiệu mới cho hợp với cuộc vận động Đời sống mới. Bác cười rồi nói: “Hàng ngày ta phải ăn cơm, uống nước, phải thở khí trời mà sống. Những việc đó, ngày xưa ông cha ta phải làm, bây giờ chúng ta phải làm, con cháu ta sau này cũng phải làm. Vậy ăn cơm, uống nước và thở khí trời để đem lại cuộc sống cho con người thì đó là những việc không khi nào trở thành cũ cả. “Cần kiệm liêm chính”, “Chí công vô tư” đối với Đời sống mới cũng như vậy”... Hồ Chủ tịch bằng lòng cho anh em Tổng hội công chức và Hội đồng Kiến thiết quốc gia, đa số là trí thức lớn Hà Nội, đến chúc mừng vào buổi sáng hôm ấy ở Bắc Bộ phủ. Ông Phan Anh thay mặt anh em “Hội đồng kiến thiết” mạnh dạn dâng lên Bác mấy câu cảm tác: “Từ phen đá biết tuổi vàng; Lòng càng thấm thía dạ càng ngán ngơ; Sao cho Nam Bắc một nhà; Tương tri nhường ấy mới là tương tri”.

Cũng trong buổi sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp phóng viên hãng Thông tấn Pháp AFP tại Hà Nội. Về tình hình Hội nghị trù bị Đà Lạt, Người nói: “Một cách trung thực, thành thực, và đôi khi tàn bạo, đại biểu của

hai nước đã nói rõ lập trường của mình, đó là một phương pháp hay, vì như vậy, bây giờ chúng ta hiểu nhau hơn trước. Về một vài điểm, hai bên đã thoả thuận. Vẫn còn có những sự bất đồng ý kiến. Nhưng cuộc Hội nghị ngày chỉ là một cuộc Hội nghị trừu bị. Nhiệm vụ của cuộc Hội nghị Ba Lê là chuẩn y sự thoả hiệp thực hiện ở Đà Lạt và dung hoà các quan điểm xung đột nhau. Các cuộc xung đột ý kiến không đến nỗi không giải quyết được. Hai dân tộc phải thoả thuận với nhau để thực hiện một cuộc hợp tác thân thiện. Chúng ta đã đặt một nền tảng chắc chắn cho các cuộc đàm phán sau này”.

Tháng Năm, ngày 20

8 giờ 30, tại cuộc họp Hội đồng Chính phủ, Chủ tịch Hồ Chí Minh báo cáo trước Hội đồng: trong mấy ngày qua, Người gặp và nói chuyện với Đô đốc Đăcgiăngliơ, nhưng phần nhiều chỉ nói về chính trị chung chung và chỉ quyết định được một việc là phái đoàn của ta sẽ lên đường ngày 31 tháng 5 đi Pari dự cuộc đàm phán chính thức. Tiếp đó, Hội đồng bàn vấn đề thưởng, phạt trong việc hộ đê; nghe báo cáo về tình hình gia đình ông Vĩnh Thụy và quyết định cần có mọi biện pháp đảm bảo an toàn và thực hiện các ý muốn của Cố vấn.

Tháng Năm, ngày 22

8 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Hội đồng Chính phủ, thảo luận các vấn đề: dự án Sắc lệnh tổ chức các cơ quan y tế; giải quyết xung đột giữa các đảng phái ở các tỉnh; kiểm soát xuất nhập cảnh; việc Trung Hoa xin xuất 2000 tấn gạo; vấn đề Pháp định mở nhà Thông tin ở Hà Nội. Hội đồng Chính phủ quyết định lập một Ủy ban nghiên cứu đặc biệt các vấn đề sẽ đàm phán ở Pari,

gồm sáu người: Chủ tịch Hồ Chí Minh và các ông Huỳnh Thúc Kháng, Nguyễn Tường Tam, Phan Anh, Võ Nguyên Giáp, Vũ Hồng Khanh.

Tháng Năm, ngày 24

8 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự cuộc họp Hội đồng Chính phủ, nghe báo cáo về công việc của Đoàn Quốc hội ở Pháp, việc dàn xếp tình hình ở Bắc Giang và Vĩnh Yên, việc bộ đội của Việt Nam Các mệnh đồng minh hội đã hợp nhất với bộ đội Chính phủ, việc Việt kiều ở Thượng Hải về nước.

Tháng Năm, ngày 26

6 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng Bộ trưởng Bộ Quốc phòng Phan Anh, Chủ tịch Quân uỷ hội Võ Nguyên Giáp và nhiều cán bộ quân sự cấp cao rời Hà Nội đi dự Lễ khai giảng Trường Võ bị Trần Quốc Tuấn tại Sơn Tây. Tại buổi lễ, sau lời chúc mừng của Bộ trưởng Phan Anh và Giám đốc nhà trường Hoàng Đạo Thúy, Chủ tịch Hồ Chí Minh nói chuyện với anh em học viên. Người nói: Anh em có nhiều giai cấp, tư tưởng khác nhau, trước hết phải đoàn kết, đoàn kết thực thà. Phải có kỷ luật về cả tinh thần lẫn vật chất. Phải noi gương anh dũng của anh em binh sĩ hồi khởi nghĩa để làm gương cho các lớp về sau. Các anh em cần làm được như lời Tôn Trung Sơn đã nói: “Những người thanh niên tốt muốn làm việc to chứ không muốn làm quan lớn”. Sau khi trao tặng nhà trường lá cờ “Trung với nước, hiếu với dân”, Người căn dặn: “Trung với nước, hiếu với dân là bốn phạm thiêng liêng, là mục đích của anh em, một trách nhiệm nặng nề nhưng cũng là vinh dự của người chiến sĩ trong đạo quân quốc gia đầu tiên của nước ta”. Trước khi về Hà

Nội, Người thăm hỏi các đại biểu Phụ lão cứu quốc Sơn Tây, nhận quà biếu của các cụ và Cô nhi viện. Tại Ủy ban hành chính Sơn Tây, Người nói chuyện với thanh niên và đồng bào.

Tối, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự Lễ khai mạc Đại hội thanh niên Hà Nội.

Tháng Năm, ngày 27

8 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự họp Hội đồng Chính phủ. Hội đồng quyết định Cụ Huỳnh Thúc Kháng tạm thay Chủ tịch Hồ Chí Minh trong thời gian Người đi vắng và bàn vấn đề kiều bào ở Thượng Hải về nước, kiều bào ở Lào, vấn đề giảm thuế cho những tỉnh khó khăn và thu thuế hàng hoá của Pháp.

Tháng Năm, ngày 29

8 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự họp Hội đồng Chính phủ, quyết nghị Chính phủ ký những Sắc lệnh về việc cử phái đoàn Việt Nam đi Pháp; cử người phụ trách Bộ Quốc phòng trong lúc ông Phan Anh và ông Tạ Quang Bửu vắng mặt; thiết quân luật và giới nghiêm; tuyên dương các binh sĩ có công; tổ chức Bộ Tài chính;... Hội đồng còn nghe báo cáo về tình hình mâu thuẫn giữa các đảng phái ở địa phương. Cùng tại cuộc họp Hội đồng Chính phủ, Chủ tịch Hồ Chí Minh giới thiệu về cấp bậc mới của ông Vũ Đình Huỳnh - thành viên của đoàn Việt Nam sắp đi Pháp. Người nói: “Anh Vũ Đình Huỳnh, Thư kí riêng của tôi aide camp particulier (nguyên văn tiếng Pháp của Bác). Trước đây ta phong cho Huỳnh chức đại úy, đi đường gặp quan tư của Pháp phải chào, nay tôi nhân danh Chính phủ phong cho anh Huỳnh chức đại

tá, colonel, như thế anh Huỳnh chỉ phải chào có một Xalăng thôi. ”

Cùng ngày, Hội Liên hiệp Quốc dân Việt Nam tiến hành đại hội thành lập. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã được đại hội bầu làm Hội trưởng danh dự.

Cũng cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng tướng R. Xalăng đến Trường Trung học Anbe Xarô là nơi trú quân của Sư đoàn thiết giáp số 2 của Pháp của Hà Nội. Đứng trước các sĩ quan chỉ huy và binh lính tập trung tại sân trường, Chủ tịch Hồ Chí Minh nói: “Tôi đi Pháp, tới đất nước tươi đẹp, Tổ quốc của các bạn. Tôi sẽ nói với các bà mẹ, các chị, các em và những người yêu của các bạn rằng các bạn đều khoẻ mạnh, đều là những người lính xứng đáng với danh dự của nước Pháp”.

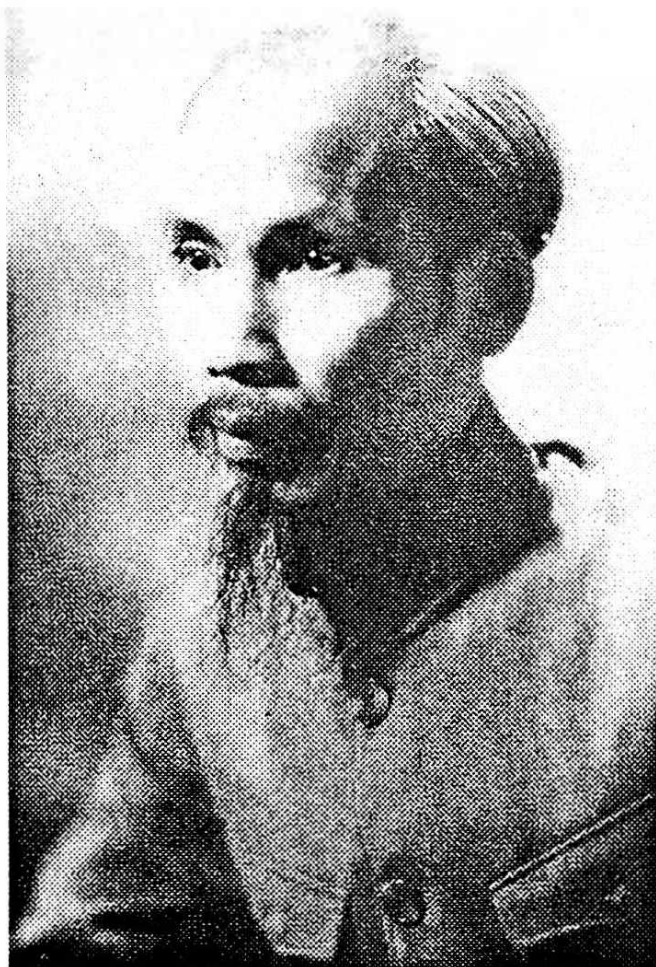
Tháng Năm, ngày 30

7 giờ 30, trời mưa to, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến dự cuộc mít tinh của đồng bào tổ chức tại Việt Nam học xá để tiễn Người sang Pháp với tư cách là thượng khách của Chính phủ Pháp. Tại cuộc mít tinh, Người nói: “Cả đời tôi chỉ có một mục đích là phấn đấu cho quyền lợi của Tổ quốc và hạnh phúc của Quốc dân... Bất kì bao giờ, bất kì ở đâu, tôi cũng chỉ đeo đuổi một mục đích là làm cho ích quốc lợi dân. Vậy nên lần này, tôi xin hứa với đồng bào rằng: Tôi cùng anh em đại biểu sẽ gắng làm cho khỏi phụ lòng tin cậy của quốc dân”. Người căn dặn đồng bào ra sức giúp cho cuộc đàm phán có kết quả bằng cách:

“1. Đoàn kết chặt chẽ, tránh mọi sự chia rẽ;

2. Ra sức cần kiệm, cho khỏi nạn đói khó;

3. Ra sức gìn giữ trật tự, tuyệt đối tuân theo mệnh lệnh của Chính phủ 4. Đối với các kiều dân hữu bang, phải tử tế, ôn hoà”.

Chủ tịch Hồ Chí Minh
trước khi đi thăm
Pháp 1946

Với ngoại kiều ở Việt Nam, Người khuyên rên “tương kính thương thân, thành thật hợp tác, êm ả thuận hoà, thực hiện chữ “Tứ hải giai huynh đệ”

11 giờ, tại Bắc Bộ phủ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp các phóng viên ở Hà Nội. Người căn dặn các nhà báo phải làm tròn nhiệm vụ tranh đấu cho nước nhà, lường dẫn dư luận đồng bào và giữ thái độ của các cơ quan ngôn luận là ôn hoà, đúng đắn.

12 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự họp Hội đồng Chính phủ bàn vấn đề cử người thay ông Nguyễn Tường Tam, Trưởng Phái đoàn Việt Nam đi Pari.

Chiều, tại Bắc Bộ phủ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp các ông Nguyễn Văn Tố và Bùi Bằng Đoàn, thay mặt Quốc hội, đến chúc Người sức khoẻ trước khi lên đường sang Pháp để giành quyền tự chủ hoàn toàn cho nước nhà.

Tháng Năm, ngày 31

6 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh và phái đoàn Việt Nam đến sân bay Gia Lâm. Người cùng với ông Phạm Văn Đồng, tướng Valuy và tướng Xalăng duyệt đội quân danh dự của quân đội Pháp và mong rằng hai quân đội Việt, Pháp thân thiện với nhau. Trước lúc lên máy bay, Chủ tịch Hồ Chí Minh nắm tay cụ Huỳnh Thúc Kháng và nói: “Tôi vì nhiệm vụ quốc dân giao phó phải đi xa ít lâu, ở nhà trăm sự khó khăn nhờ cậy ở Cụ cùng anh em giải quyết cho. Mong Cụ “dĩ bất biến ứng vạn biến” (lấy cái không thay đổi để đối phó với muôn sự thay đổi)”. Sau đó, Người nói với các thành viên trong đoàn công tác sang Pháp trước những đại biểu đưa tiễn “Anh em chúng ta mang trọng trách quốc gia, trước mặt quốc dân đồng bào, chúng ta phải thể dù gặp gian lao thế nào, chúng ta cũng phải nhất tâm đoàn kết để làm tròn nhiệm vụ đối với Tổ quốc”. Tất cả đồng thanh hô: “Xin thế!”.

7 giờ 45, hai chiếc máy bay Dakota kiểu Mĩ từ từ cất cánh. Một chiếc chở Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng với các ông Phạm Văn Đồng, Hoàng Minh Giám, bác sĩ Nguyễn Văn Luyện và hai thư kí riêng của Người là Vũ Đình Huỳnh, Đỗ Đình Thiện. Phía Pháp có tướng Xalăng, Đarây, đại úy Cácchiê... Một chiếc chở phái bộ đi dự Hội nghị Phôngtennơblô.

Cùng ngày, Người tới Miến Điện (nay là Myanma).

Tháng Sáu, ngày 1

Sáng sớm, Chủ tịch Hồ Chí Minh rời Pegu (Rănggun) đi Cancutta (Ấn Độ).

11 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến Cancutta. Đại biểu Toàn quyền Anh và Lãnh sự Pháp ra sân bay đón, đưa Người và Đoàn về nghỉ tại Khách sạn Phương Đông.

Chiều, Người tới đáp lễ Toàn quyền Anh, tiếp các phóng viên Anh, báo Ấn Độ và các Việt kiều tới thăm. Tối, Người dự tiệc do Tổng lãnh sự Pháp ở Cancutta chiêu đãi.

Tháng Sáu, ngày 2

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện về cho Chính phủ. Toàn văn bức điện như sau: “Chúng tôi đã tới Cancutta được bình yên cả, sau một đêm ngủ ở Pegu (Ranggun). Hôm tới, chúng tôi sẽ lại lên đường. Chúng tôi nhờ Chính phủ cảm ơn đồng bào ta và các bạn người Pháp đã tiễn chúng tôi ở Gia Lâm. Tôi gửi những cái hôn cho các cháu”. 11 giờ, Người đến thăm chính thức Thống đốc xứ Bắnggan (Bengale). Tối, Người thăm câu lạc bộ của kiều dân Pháp.

Tháng Sáu, ngày 3

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm Sandecnago (Changdernager) theo lời mời của Tỉnh trưởng tỉnh này. Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh trả lời phỏng vấn một tờ báo lớn ở Cancutta về Liên Bang Đông Dương và Liên hiệp Pháp. Người nói: “Thực sự một sự mỉa mai nếu lại đặt cho Đông Dương một viên toàn quyền, song tôi hy vọng rằng cuộc đàm phán chính thức ở Pari sẽ có kết quả tốt... Việt Nam không có tham vọng gì về đất đai của hai nước láng giềng. Hiện giờ, quan hệ ngoại giao giữa Việt Nam và hai nước đó chưa có, nhưng rồi thế nào cũng phải có”. Về cuộc xung đột Pháp - Xiêm, Người nói: “Việc đó thuộc thẩm quyền của Pháp” và khẳng định Việt Nam rất có cảm tình với Ấn Độ. Chiều, Người mở tiệc chiêu đãi lãnh sự và các vị quan chức Pháp ở Cancutta và Sandecnago.

Tháng Sáu, ngày 4

Chủ tịch Hồ Chí Minh rời Cancutta tới Agra (Agra) và về nghỉ ở khách sạn. 16 giờ, Người đến thăm nhà thờ đạo Hồi và những thắng cảnh nổi tiếng của thành phố: lâu đài Đêli Ket (Deli Cate) được xây dựng từ thế kỷ 17, lăng Hoàng hậu Tai Mahan. Tối, Người dự tiệc chiêu đãi do các quan chức địa phương mời.

Tháng Sáu, ngày 5

10 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh rời Agra đến Carasi (Karachi nay thuộc Pakixtan). Tổng đốc người Anh ra sân bay đón và mời Người về nghỉ tại Phủ Tổng đốc. Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện về cho Chính phủ: “Đến Carasi 12 giờ ngày 5 tháng 6. Tôi vẫn khỏe. Tướng Xalăng và tôi là thượng khách của Chính phủ ở đây. Tôi lại khởi hành buổi sáng thứ ba.

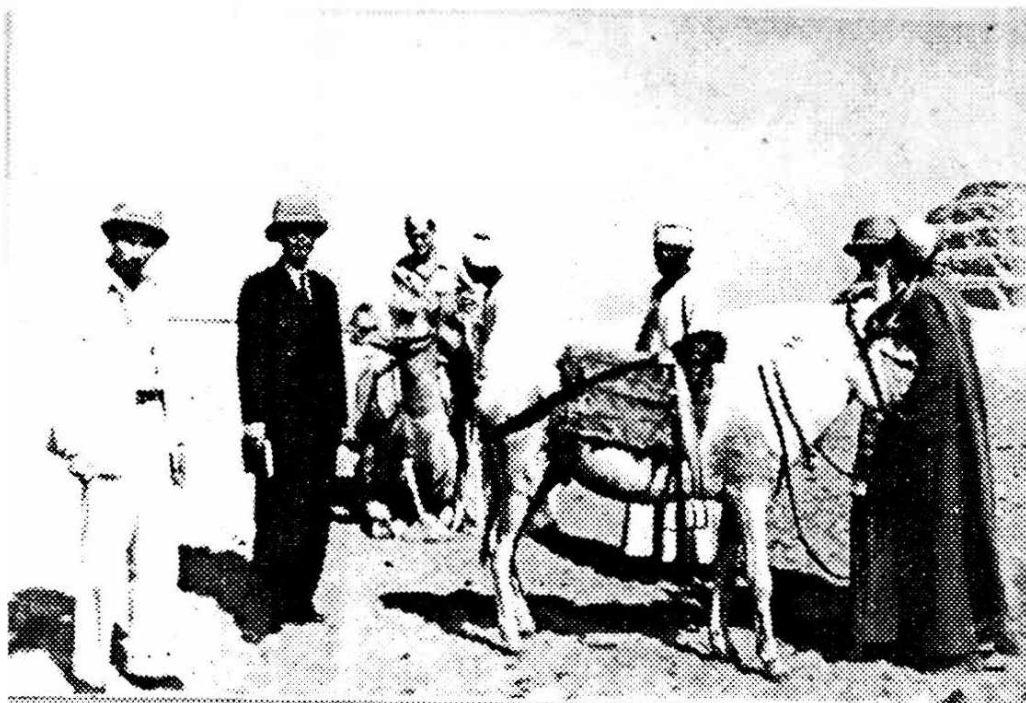
Hồ Chí Minh”

Tháng Sáu, ngày 6

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến Habanha (Habangna), Irắc). Người nghỉ lại ăn trưa rồi lên đường đi tiếp.

Tháng Sáu, ngày 7

Chủ tịch Hồ Chí Minh đến Cairô (Cairo), thủ đô Ai Cập. Đại diện Sứ quán Pháp ra sân bay đón và mời Người về nghỉ tại Sứ quán. Người gửi điện về cho Chính phủ: “Ngày 7 tháng 6, đến Loke. Tất cả như thường. Cho chúng tôi biết ngày khởi hành của hai đại biểu và tin tức trong nước. Gửi cho phái đoàn ngoại giao. Chuyển lời chào thân ái của tôi tới các vị Ủy viên Pháp, tướng Loléc và Valuy”.

Chủ tịch Hồ Chí Minh ghé thăm Cairô (Ai Cập)
trên đường sang thăm Pháp tháng 6/1946

Tháng Sáu, ngày 8

Tại khách sạn nhỏ của Pháp tại Cairô, trước lúc dùng bữa sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh nói với tướng R.Xalăng: “Tôi vừa mới quay lưng đi, người ta đã nặn ra cái Chính phủ Nam kỳ. Tôi vừa được biết tin này qua báo chí và đài phát thanh ở Cairô. Tôi được biết, vào lúc 9 giờ sáng ngày 1 tháng 8 ông Xêđin (Cao uỷ Pháp ở Nam Bộ) đã đọc một bức thư của Đô đốc Đăcgiăngliơ, chế tạo ra cái Chính phủ này, có bác sĩ Thỉnh làm Chủ tịch và đại tá Xuân làm Phó Chủ tịch kiêm Bộ trưởng Bộ Quốc phòng. Tại sao không báo cho tôi biết tin này trước khi tôi lên đường? Thật là một âm mưu phi pháp. Tướng quân này, các ông đừng biến Nam Bộ thành một thứ Andat Loren mới, nếu không chúng ta sẽ đi tới cuộc chiến tranh trăm năm đấy. Ông hãy làm ơn đưa tôi quay trở lại Hà Nội”. Tướng R.Xalăng đề nghị Chủ tịch cứ đi Pháp, vì ở đó “người ta” đang chờ Người để “thanh toán các vấn đề”.

Một lát sau, Chủ tịch Hồ Chí Minh nói tiếp với R.Xalăng: “Thôi được, tôi tin ông vì ông là một sĩ quan. Tôi biết ông coi trọng chúng tôi và ở Pháp tôi cũng nhiều bạn.” Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Viện Khảo cổ Ai Cập, xem “Thành phố ma” và Kim tự tháp.

Chiều, Người dự tiệc chiêu đãi do Sứ quán Pháp mời. Cùng dự có Đô đốc Amanrich (Amalrich) Giáo sư Giughê (Jouguet), tướng R. Xalăng. Nhà bác học Briôtông (Brioton)...

Tháng Sáu, ngày 9

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh nhận được điện của Chính phủ Pháp từ Pari, đề nghị Người đến Can (Canné) nghỉ tạm, chờ Chính phủ mới của Pháp thành lập sẽ đón Người về Pari. Người đi thăm Kim tự tháp Xêkhera (Sekherat).

Tháng Sáu, ngày 10

Sáng Chủ tịch Hồ Chí Minh nhận được điện của Chính phủ Pháp cải chính bức điện ngày 9-6, đề nghị Người đến Biarrit (Biarritz, Pháp) chờ Pháp lập Chính phủ mới. Trong thời gian chờ đợi ở Cairô, Người cùng một số anh em trong đoàn đi thăm thành phố, xem các hiệu sách. Có lần khi vào nghỉ ở một hàng giải khát, một người đến xin được chụp ảnh Người.

Tháng Sáu, ngày 11

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh rời Cairô đi Angiêri. Người điện về cho Chính phủ: *“11 giờ, rời Cairô. Tất cả đều như thường. Từ khi rời Hà Nội không được biết tin tức gì cả. Đánh điện cho biết ngay.”*

*Chào thân ái,
Hồ Chí Minh ”.*

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến Bixcra (Biskra, Angiêri). Tỉnh trưởng người người Pháp ra đón Người. Tại đây, Người thăm vườn cây chà là của một quý tộc địa phương. Cùng ngày, Người đến Biarít.

Tháng Sáu, ngày 12

Chủ tịch Hồ Chí Minh nghỉ tại Khách sạn Pale (Palais). Người điện về cho Chính phủ ta:

“Thứ tư ngày 11 chúng tôi tới Biarít, gặp Mạnh Hà, Trần Ngọc Danh, Bưu Hội và nhiều đại biểu của các đoàn thể kiều bào. Chúng tôi ở đây vài ngày để đợi Chính phủ Pháp thành lập. Nhắc những vị đại biểu còn thiếu đi ngay và cho chúng tôi biết ngày đi. Cho biết tin trong nước.”

Trong ngày, Người tiếp J.Xanhtơny, đại diện Ngoại trưởng Pháp và ông Quận trưởng Bayon đến chào.

Tháng Sáu, ngày 13

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh đi dạo trên bãi biển khoảng 1 giờ, sau đó tiếp đại biểu Việt kiều từ nhiều nơi ở Pháp đến Biarít chào mừng Người. Nhiều người quyên tiền nhờ Chủ tịch chuyển giúp về nước.

Tháng Sáu, ngày 14

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh đi dạo trên bãi biển, sau đó tiếp kiều bào, nhân sĩ đến thăm.

Chủ tịch Hồ Chí Minh từ chối trả lời phỏng vấn của Hãng thông tấn Pháp AFP vì Chính phủ mới của Pháp chưa thành lập. Người chỉ nói qua về những nguyên tắc cụ thể để có thể đem lại kết quả cho cuộc đàm phán, về ảnh hưởng của văn hoá Pháp trên toàn thế giới, và kết luận: “Dùng văn minh mà chinh phục người ta thì bền vững hơn dùng súng đại bác”.

Tháng Sáu, ngày 16

Chủ tịch Hồ Chí Minh đi thăm vùng ngoại ô Biarít, đến gần biên giới Pháp – Tây Ban Nha, thăm lao động Luôcđơ (Lourdes) và một vài nơi khác.

Tháng Sáu, ngày 17

Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng J. Xanhtơny, tướng Raun Xalăng, Pơti đại biểu quốc hội kiêm Thị trưởng Biarít đi thăm phong cảnh miền núi Pirê-nê và thị trấn Xanh – Giăng đơ Luyz (Saint-Jean de Luz), dự ngày hội của dân làng Xarơ (Sare), xem đánh cầu Pơlôt (Pelote). Sau cuộc múa hát, đánh cầu do nhân dân địa phương tổ chức để chào mừng. Người dự tiệc rượu cùng các quan chức trong vùng, chụp ảnh với các em thiếu nhi.

Trả lời phỏng vấn của Hãng thông tấn Pháp AFP, Người nói: “Tôi rất tin cậy ở kết quả của cuộc Hội nghị Pháp – Việt này. Hai nước Pháp – Việt xa nhau không phải vì văn hoá, lý tưởng, mà chỉ vì quyền lợi của một vài cá nhân. Mục đích của Pháp là tự do, bình đẳng, bác ái, nếu Pháp thi hành đúng thì chắc chắn sẽ mua được tình thân thiện của Việt Nam”.

Cùng ngày, Người nhận được điện chúc mừng của Hội hữu nghị Pháp – Việt.

Tháng Sáu, ngày 18

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng J. Xanhtơny đặt vòng hoa trước Đài kỷ niệm chiến sĩ trận vong tại Biarít nhân kỷ niệm ngày tướng Sác-lơ Đờ Gôn (Charles de Gaulle) ra lời hiệu triệu kháng chiến. Cùng ngày, tuần báo Paris đã đăng một bài viết đầu tiên, sớm nhất về phong cách Hồ Chí Minh như sau: “Chủ tịch nước Việt Nam là một người quá đỗi giản dị. Quanh năm ông chỉ

mặc một bộ áo kaki xoàng xĩnh và khi những người công tác quanh ông để ý, nói với ông rằng với địa vị ông ngày nay, nhiều khi cần phải ăn mặc cho trang trọng thì ông mỉm cười trả lời: *Chúng ta tưởng rằng chúng ta được quý trọng vì có áo đẹp mặc, trong khi bao nhiêu đồng bào mình trần đang rét run trong thành phố và các vùng quê sao?* Sự ăn ở giản dị đến cực độ như một nhà ẩn sĩ đó là một đức tính rõ rệt nhất của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Một tuần lễ ông nhịn ăn một bữa, không phải để hành hạ mình cho khổ sở mà là nêu gương dè sẻn gạo cho đồng bào, nhằm làm giảm bớt nạn đói trong nước. Hết thấy mọi người xung quanh đều bắt chước hành động đó của ông... Tính giản dị và thân mật của ông còn biểu lộ trong những bài diễn văn. Không bao giờ ông tỏ vẻ thông thái, vốn rất rộng của mình. Ông thông thạo bảy thứ tiếng khác nhau và nói được rất nhiều tiếng thổ âm, trái lại ông chỉ dùng những câu nôm na, khiến cho một người dù quê mùa chất phác nhất nghe cũng hiểu được ngay... Chủ tịch Hồ Chí Minh rất ghét lối nói khoa trương văn vẻ. Mỗi bài diễn văn của ông là một bài học nhỏ kết luận bằng một ý kiến đạo đức. Bởi những ý tưởng hết sức giản đơn ấy mà bài diễn văn của ông có một tiếng vang lớn trong giới trí thức và dân chúng...”.

Tháng Sáu, ngày 19

Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng các đại biểu Chính phủ Pháp, nhân viên trong Phái đoàn Việt Nam và họa sĩ Việt kiều Mai Trung Thứ đi thăm đồng bằng phía Bắc Biarít. Đến Óxogo (Hossegor). Người xuống xe đi bộ thăm khu rừng ven đường chừng 30 phút. Buổi trưa, Người nghỉ tại Len (Leen).

16 giờ, Người đi xem suối nước nóng ở xứ Đax, thăm thành phố rồi trở về Khách sạn Pale.

Tháng Sáu, ngày 20

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm làng chài Handay (Handaye) gần Biarít, cùng anh em trong đoàn đi thuyền câu cá thu và sau hai tiếng đã câu được 13 con, mỗi con cân nặng chừng 12kg. Chiều, Người tiếp Bộ trưởng Quân giới Tilông (Tillon) và ba nghị sĩ Pháp đến Biarít chào mừng. Người mời họ ăn cơm chiều và nghỉ lại đến sáng hôm sau.

Tháng Sáu, ngày 21

Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm bờ biển Biarít. Trước kia, ở đây còn nhiều pháo đài do quân Đức làm để phòng cuộc đổ bộ của quân Đồng minh nhưng nay đã bị phá huỷ hết. Từ vùng này lên phía bắc có rất nhiều rừng thông trên một trăm năm tuổi.

Tháng Sáu, ngày 22

12 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh rời khách sạn Pale đi Pari. Quan chức địa phương tổ chức tiễn Người trọng thể.

13 giờ, máy bay cất cánh tại sân bay Pácơơ Biarit (Parme Biaritz), trên cấm quốc kỳ hai nước Việt Nam và Pháp.

16 giờ, máy bay hạ cánh xuống sân bay Lơ Buốcgiê (Le bourget). Nhà ga sân bay được trải thảm nhung đỏ, treo cờ Việt Nam và Pháp. Bộ trưởng Bộ nước Pháp hải ngoại Mariúyt Mutê (Marius Moutet), Bộ trưởng Bộ lễ tân đại diện chính phủ Pháp, J. Duymen (Jacques Dumaine), các tướng lĩnh đại diện các quân, binh chủng, đại diện các đảng, các đoàn thể, trên một nghìn Việt kiều và nhân dân Pari đã đón Chủ tịch Hồ Chí Minh tại sân bay. Sau lễ chào cờ, Người cùng đại diện Chính phủ Pháp đi duyệt đội danh dự. Trước khi lên ô tô, Người nói trước máy ghi âm của phóng viên Hãng thông tấn AFP: “Tôi rất lấy làm bằng lòng được đặt chân lên đất nước của một nước đã

chịu đau khổ nhiều vì lý tưởng và tự do. Cảm ơn Chính phủ và dân chúng Pháp tiếp đãi tôi một cách long trọng. Mong sau này hai dân tộc Pháp và Việt Nam cộng tác một cách bình đẳng, thật thà và thân thiện”.

Đoàn xe đưa Người về khách sạn Roayn Mongxô (Royal Monceau) nằm trên đại lộ Ô sơ (Hoche), gần Phủ Tổng thống Pháp. Đi dẫn đường và hộ vệ có nhiều xe ô tô và xe mô tô của Cục Công an Pari và Bộ Nội vụ. Hai bên đường từ trường bay về khách sạn, cách mấy chục thước lại có một cảnh binh đứng canh, cấm xe cộ và người qua lại. Dân chúng đứng hai bên đường xem rất đông, nhiều lúc họ vỗ tay và hoan hô tỏ tình thân thiện.

Tại khách sạn cũng có lính canh danh dự đứng chào và canh gác. Trước khách sạn có treo một lá cờ đỏ sao vàng rất lớn.

17 giờ, Người tiếp nhà báo Raymông Bacbê (Raymond Barbe) đến chào.

20 giờ, Người tiếp A.Macty (A. Marty), đại diện Trung ương Đảng Cộng sản Pháp đến chào.

Tháng Sáu, ngày 23

6 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh đi dạo trong khu rừng Bulônơ (Boulogne)

12 giờ, Người tiếp tướng Gioăng (Juin), Tổng tham mưu trưởng quân đội Pháp đến chào. 13 giờ, Người ăn trưa với Phái đoàn Việt Nam và ba đại biểu lính chiến Việt Nam. 16 giờ, Người tiếp một số trí thức Việt Nam tại Pháp, phần nhiều là thầy thuốc, kỹ sư và một vài họa sĩ ai cũng náo nức muốn về để giúp Tổ quốc. 17 giờ 15, tại khách sạn Roayan Môngxô, Người mở tiệc trà đón hơn 50 em thiếu nhi Việt Nam ở Pari cùng cha mẹ các cháu đến chào. Người trao lá cờ của nhi đồng Hoàng Diệu (Hà Nội) cho em Trương Hồng Quân, 12 tuổi, đại diện nhi đồng Việt Nam tại Pari. Người cùng các em trò

chuyện và chụp ảnh kỷ niệm. 20 giờ 30, Người dùng cơm ở quán Lơ Tôngcanh (Le Tonkin) số 63 Ke đờ la Tuôcnen (Quai de la Tournelle), Pari.

Chủ tịch Hồ Chí Minh từ chối mọi cuộc phỏng vấn của giới báo chí.

Tháng Sáu, ngày 24

6 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh đi dạo trong rừng Bulônhrơ.

8 giờ, Người tiếp khoảng 100 đại biểu kiều bào Nam Bộ đến chào mừng và nghe thông báo tình hình nước nhà.

9 giờ 30, Người gặp đại biểu trí thức Nam Bộ tại Pháp.

13 giờ, Người tiếp Bộ trưởng Mariuyt Mutê và J.Xanhtơny cùng một số nhân viên cao cấp trong Chính phủ Pháp.

15 giờ 30, Người tiếp phóng viên Mêdoa (Maisoi).

16 giờ, Người tiếp đại tá Tuytănggiơ (Tutenges) đến thăm.

17 giờ, Người tiếp ông Trần Đức Thảo, Việt kiều tại Pháp.

18 giờ, Người tiếp Đô đốc Đácgiănggiơ đến chào.

19 giờ, Người tiếp Ban lãnh đạo Hội hữu nghị Pháp – Việt đến chào.

Cùng ngày, Người còn tiếp luật sư Giôê Noman (Joé Nordman), Chủ tịch Công đoàn báo chí Pháp và nhận được nhiều thư, điện chúc mừng của kiều bào ở khắp nơi gửi đến.

Tháng Sáu, ngày 25

6 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng đoàn đến thăm và đặt vòng hoa tại mộ ông Khánh Ký trong nghĩa trang Tioa Paridiêng (Thiois Parisien). Ông Khánh Ký là một người chụp ảnh có tiếng ở Pháp, có quen nhiều nhà cách mạng Việt Nam, mới tháng trước ông gửi thư tới Hồ Chủ tịch tỏ ý muốn về nước và Người đã đồng ý nhưng chẳng may đầu tháng ông mất đột ngột.

10 giờ, Người gặp ông Trần Đức Thảo.

11 giờ, Người gặp ông Hoàng Kim Phượng, Việt kiều người Thanh Hoá.

13 giờ 30, Người tiếp hơn 100 đại biểu chiến binh, công binh Việt kiều.

15 giờ 15, Người làm việc với Phái đoàn Việt Nam tham dự cuộc đàm phán.

16 giờ, Người tiếp phóng viên báo *L'Humanité Dimanche* đến chụp ảnh.

17 giờ 10, tại Khách sạn Roayan Môngxô, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp 84 đại biểu các báo Pháp và báo nước ngoài. Người nói: “Từ khi tới Pháp, ở Biarít thăm Baxơ và cho tới khi đến Pari, tôi được Chính phủ đón tiếp long trọng, nhân dân Pháp và các nhà báo chào mừng nồng nhiệt. Tôi rất cảm ơn. Hôm nay, tôi chưa thể tuyên bố gì, để đợi Chính phủ Pháp tiếp chính thức”. Sau đó, Người mời các phóng viên dự tiệc trà. Trước khi tiệc tan (hồi 18 giờ), Người cầm những bông hoa trên bàn tiệc tặng mỗi nữ phóng viên một bông, còn lại một bông, Người tặng cho nam phóng viên nhiều tuổi nhất.

18 giờ 30, Người tiếp và mời cơm các lãnh tụ Đảng Cộng hoà bình dân (M.R.P) gồm các ông Mác Ăngđrê (Max André), Môrixơ Suman (Maurice Schuman) – Chủ tịch Đảng, Phrăngxixơ Gay (Francisque Gay) – Bộ trưởng, Ết mông Misolê (Edmond Michelet) – Bộ trưởng, Cô lanh (Colin), Goóc-te (Gortais), Đơbay (Debay), Amôri (Amaury), và Ternoá (Terrenoir). Phía Việt Nam có các ông Phạm Văn Đồng, Nguyễn Mạnh Hà.

21 giờ 15, tiệc tan, nhưng Tổng thư ký M.F.P và ông Anbe, Tổng biên tập một tờ báo, còn nán lại trò chuyện với Người đến 22 giờ.

Tháng Sáu, ngày 26

7 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm “đột kích” anh em trong phái đoàn Việt Nam ở khách sạn Xahtơ Anơ (Sainte Anne) và khách sạn Luvơ (Lourvre).

10 giờ 20, Người tiếp các đại biểu Liên đoàn ái hữu người Việt Nam ở Liông (Lyon), Pari, Boócđô (Bordeaux), Tuludơ (Toulouse) và các tỉnh khác đến chào và thông báo với Người về tình hình kiều bào ta ở Pháp.

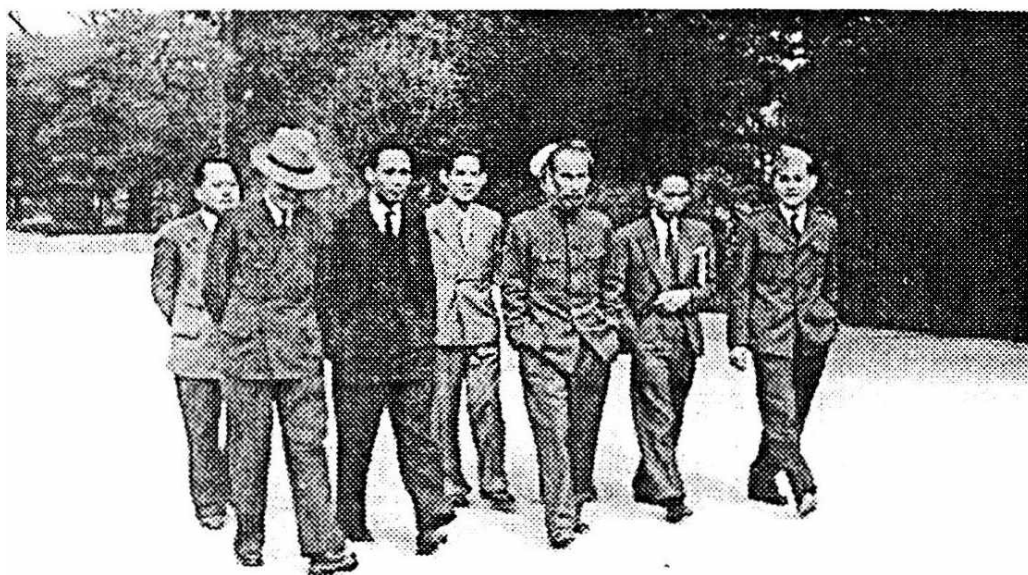
13 giờ, Người mời cơm ông bà P.Côt (P.Cot).

17 giờ, Người tiếp luật sư Mác Clanhvìn Blôngcua (Max Clainville Bloncourt) đến thăm.

20 giờ, Người tiếp và mời cơm các yếu nhân Đảng Xã hội Pháp (S.F.I O): bà Mácty Cápgra (Marty Capgras); ông Bộ trưởng Ăngđrê Philip (André Philip), ông Bộ trưởng Mariuyt Mutê (Maurius Moutet), nghị sĩ Sác-lơ Luyxi (Charles Lussy), và các uỷ viên Trung Ương Ru (Roux), Xtib-lơ (Stible)... Có bốn đại biểu trong phái đoàn Việt Nam cùng dự.

Tháng Sáu, ngày 27

6 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh đi dạo trong rừng Bulônơ và thăm lâu đài Selô (Chaillot). Phóng viên báo Point de vue xin được chụp ảnh.

Chủ tịch Hồ Chí Minh và phái đoàn đàm phán Việt Nam
tại hội nghị Fontanebleu tháng 7/1946

13 giờ, Người đến dự cơm trưa với gia đình ông J. Xanh-tony. Một số chuyên gia kinh tế người Pháp chuyên nghiên cứu về Việt Nam cùng dự.

20 giờ, Người tiếp các đại biểu Đảng Cộng sản Pháp: bà Braoong (Braun), Phó Chủ tịch Quốc hội; nghị sĩ P.Vayăng Cutuyriê (P. Vaillant Couturier); ông bà M.Casanh (M.Cachin); ông M.Tô-rê, Phó Chủ tịch Chính phủ; J.Đuy-clô (J.Duclos), Phó Chủ tịch Quốc hội; các uỷ viên Trung ương A.Mác-ty (A.Marty); Lê-ông Mô-ve (Léon Mauvais); Bộ trưởng Bộ Xây dựng Ph.Bi-u (F. Billoux); Bộ trưởng Quân khí C.Ti-lông (C.Tillon)... Cùng tiếp khách có các ông Hoàng Minh Giám và Phạm Huy Thông.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh viết thư cho Bộ trưởng Bộ nước Pháp hải ngoại Mari-uyét Mutê, phản kháng việc quân đội Pháp chiếm đóng Phủ Toàn quyền cũ ở Hà Nội.

Tháng Sáu, ngày 28

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh đi dạo trong vườn Xanh Clu (Saint Clou), một thắng cảnh ở gần Paris.

12 giờ, Người tiếp tướng Gioăng và tướng Đơ-ve-dơ (Devèze) đến thăm.

20 giờ, Người tiếp đoàn đại biểu Phụ nữ quốc tế đến thăm. Người nói về vai trò của phụ nữ Việt Nam: “Trong mấy mươi năm vận động độc lập, phụ nữ Việt Nam hy sinh khá nhiều. Đến lúc kháng chiến, chị em phụ nữ hăng hái tham gia. Từ ngày nhân dân Việt Nam giành được chính quyền, phụ nữ đều ra sức gánh vác công việc, nào giúp đỡ chiến sỹ, tăng gia sản xuất, chống nạn mù chữ, tham gia tuyển cử, tuần lễ Vàng, đời sống mới... việc gì phụ nữ cũng hăng hái”. Các đại biểu đã thông báo với Người: trong cuộc họp cùng ngày, Liên đoàn phụ nữ dân chủ thế giới đã công nhận Hội Phụ nữ Việt Nam

trong cuộc chiến đấu tranh chính quyền cũng như bảo vệ và xây dựng đời sống mới.

Tháng 6, ngày 29

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh đi dạo trong rừng Vanhxe (Vincennes), có thể nói rừng Bôlônơ ở đầu Paris là rừng của những người giàu có, còn khu rừng này ở cuối Paris là rừng của các tầng lớp bình dân.

12 giờ, Người đi dự cơm trưa tại gia đình Đô đốc Đắcgiăngliơ. Cùng dự có các ông Phạm Văn Đồng, Hoàng Minh Giám, Nguyễn Mạnh Hà và một số người bạn Pháp.

20 giờ, Người tiếp Thư ký Liên đoàn thể dục, thể thao và lao động Henri Grexanh (Henri Gressin) và đại biểu các tổ chức thanh niên Pháp như Thanh niên Công giáo, Thanh niên dân chủ, Thanh niên cộng hoà, Thanh niên hướng đạo và đoàn đại biểu Hội Thanh niên thế giới gồm có người Mỹ, Anh, Đan Mạch... Các đại biểu hỏi thăm tình hình thanh niên Việt Nam. Với mỗi câu hỏi, Người đều trả lời hai lần, một lần bằng tiếng Anh và một lần bằng tiếng Pháp. Các đại biểu đề nghị được gọi Người là Bác Hồ và thông báo: Hội Thanh niên thế giới đã công nhận thanh niên Việt Nam gia nhập Hội.

Tháng Sáu, ngày 30

6 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh đi dạo trong vườn hoa Môngxô ở gần khách sạn, nhưng vì sớm quá nên vườn chưa mở cửa. Người giữ vườn là một cựu chiến binh, nghe giới thiệu Hồ Chủ tịch là người nước ngoài mới đến thăm thì vui vẻ mở cửa mời vào thăm.

12 giờ, Người mời cơm một số đại biểu dự Hội nghị Phôngtennơblô.

15 giờ 30, Người đi xem Viện Bảo tàng Nhân chủng (Musée de l'homme).

19 giờ, Người tới nhà ông Ty (Việt kiều) ăn cơm, rồi tới thăm nhà ông Lưu Đình.

Tháng Bảy, ngày 1

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp một số chị em Việt kiều. Từ hôm Người lên Paris, tuy bận tiếp nhiều khách nhưng ngày nào kiều bào cũng đến thăm Người từ sáng đến chiều. Nhiều khi kiều bào làm bánh hoặc mang trái cây đem đến biếu sớ Hồ Chủ tịch không nhận nên thu giấu giấu để vào một nơi không nói cho ai biết. Khi họ chuẩn bị may tặng Người một bộ quần áo, vì thấy bao giờ Người cũng chỉ mặc một bộ quần áo vải vàng, Người không đồng ý. Hoạ sĩ Vũ Cao Đàm đến xin được vẽ và nặn tượng Người. 13 giờ, Người tiếp các nhà văn, nhà thơ Pháp: bà E.Tơriôlê (E. Triolet) và các ông L.Aragong (L.Aragon), Giăng Risa Blóc (Jean Richard Bloch), Lêông Mútxinác (Léon Moussinac), P. Emmanuen (Pierre Emmanuel)... Cùng dự có các ông Phạm Văn Đồng, Dương Bạch Mai, Nguyễn Mạnh Hà, Hoàng Minh Giám, Nguyễn Văn Huyền.

Tháng Bảy, ngày 2

8 giờ sáng, nhà văn Leo Poldes đã đến thăm Hồ Chủ tịch. Hôm nay là ngày đầu tiên trong Chương trình chính thức đón tiếp Chủ tịch Hồ Chí Minh của Chính phủ Pháp. Vào hồi 11 giờ 50, Bộ trưởng Bộ nước Pháp hải ngoại Mariuyt Mutê cùng các quan chức cao cấp trong Chính phủ Pháp tới khách sạn Roayan Môngxô đón Chủ tịch Hồ Chí Minh đến gặp Thủ tướng Gioócgiơ Bidôn (Georges Bidault) tại Dinh Thủ tướng, 14 phố Xanh Đôminic (Saint Dominique). Lễ đón tại khách sạn diễn ra rất long trọng, có lính bông gươm trần đứng hai

bên làm hàng rào danh dự. Từ khách sạn đến Dinh Thủ tướng, xe của Người đi giữa đội mô tô bảo vệ, dẫn đầu là xe của Cảnh sát trưởng Pari. Hai bên hè đường, nhiều quần dân chúng tụ tập rất đông vây tay chào.

Đến Dinh Thủ tướng, nghi lễ đón tiếp càng trọng thể hơn. Quốc ca hai nước Việt Nam và Pháp nổi lên hùng tráng để đón chào. Sau khi duyệt binh xong, Chủ tịch Hồ Chí Minh theo sự hướng dẫn của Bộ trưởng Mutê vào phòng khách gặp Thủ tướng Bidôn. Thủ tướng Bidôn xuống tận chân cầu thang đón tiếp. Hai vị quốc trưởng chào mừng, chúc tụng lẫn nhau, rồi vào phòng khách gặp gỡ riêng. Cuộc tiếp xúc diễn ra chừng mười phút, sau đó hai người từ biệt. Chủ tịch Hồ Chí Minh ra về, nghi lễ vẫn như lúc đi cho tới khách sạn.

13 giờ 30, ông J.Xanhtơny tới khách sạn đón Chủ tịch Hồ Chí Minh đến dự tiệc chiêu đãi do Thủ tướng Pháp mời. Nghi lễ vẫn long trọng như buổi sáng. Trước khi vào phòng tiệc, Chủ tịch Hồ Chí Minh có cuộc tiếp xúc riêng với Thủ tướng Pháp trong ít phút. Tới dự buổi tiệc có đủ mặt tân Thủ tướng và các vị Bộ trưởng. Cuối buổi tiệc, Thủ tướng Bidôn đứng dậy phát biểu: *“Chúng ta sẽ làm việc cùng nhau một cách thành thật, vì chúng ta đều tin theo chủ nghĩa nhân đạo, mà nhân đạo là nền tảng cho những nhà triết học phương Đông và phương Tây xây đắp mối quan hệ giữa những người tự do, để tìm sự tiến bộ, đó là lý tưởng của tất cả các xã hội dân chủ. Tôi chắc rằng: chúng ta sẽ tránh những cái gì không hợp với công lý và không hợp với lợi ích chung”*. Chủ tịch Hồ Chí Minh cũng đọc đáp từ cảm ơn Chính phủ và nhân dân Pháp đã đón tiếp Người rất ân cần, nồng nhiệt. Khi nói đến hội nghị giữa hai nước sắp tới, Người tin tưởng hội nghị có thể sẽ gặp nhiều khó khăn, song Người nhắc lại một nguyên tắc đạo đức mà triết lý phương Đông và phương Tây đều tán dương: *“Chắc hẳn nhiều sự khó*

khăn đang chờ đợi hội nghị Phongtenơblô có nhiệm vụ đặt nền móng cho sự giao thiệp giữa nước Pháp mới và nước Việt Nam mới. Nhưng sự thành thực và sự tin cậy lẫn nhau sẽ san phẳng được hết thảy những trở ngại. Chúng ta chẳng đã ruồng bỏ được cái chủ nghĩa đế quốc xâm lược và cái chủ nghĩa quốc gia hẹp hòi không còn thích hợp với thế giới hiện tại đây ư? Chúng ta đều được kích thích bởi một tinh thần. Triết lý đạo Khổng, và triết lý phương Tây đều tán dương một nguyên tắc đạo đức: ‘Kỷ sở bất dục, vật thi ư nhân’. Tôi tin rằng trong những điều kiện ấy, hội nghị sắp tới sẽ đi tới những kết quả tốt đẹp”. Sau bữa tiệc, Thủ tướng Bidôn tiễn Người ra tận cửa Dinh thủ tướng và chụp một bức ảnh chung.

15 giờ 50, Người tiếp Thủ tướng Pháp Gioócgiơ Bidôn đến đáp lễ tại khách sạn R.Môngxô. Hai bên nói chuyện chừng mười phút. Sau khi Thủ tướng ra về, một số quan chức Pháp còn ở lại uống trà và đàm đạo.

Tháng Bảy, ngày 3

10 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng tướng Giăngtilom (Gentilhomme), tướng Rove (Revers) tới đặt vòng hoa trước mộ chiến sĩ vô danh tại Khải hoàn môn và ký tên vào Sổ Vàng của khu lưu niệm.

11 giờ, Người đi đặt vòng hoa trước mộ binh sĩ Đông Dương chết trong Chiến tranh Thế giới thứ nhất tại nghĩa trang Nôgiăng xuya Mácơ (Nogent sur Marne), ngoại ô Pari. Đón Người tại đây có Bộ trưởng Bộ nước Pháp hải ngoại Mariuyt Mutê. Vòng hoa của Người mang dòng chữ: “Hồ Chí Minh ai diếu các chiến sĩ Việt Nam”. Người nói với kiều bào có mặt tại đó, đại ý: “Người Việt Nam phải đoàn kết làm cho nước nhà hoàn toàn vinh quang, sánh vai với các nước trên thế giới, xây dựng hạnh phúc cho Tổ quốc, cho nhân loại để khỏi phụ lòng những người đã vì nước thiệt mạng. Người chết đã

vậy, còn các kiều bào ở Pháp nên xử sự thế nào để người Pháp hiểu biết và quý mến mình.”

13 giờ 15, Người cùng ông J. Xanh-tony đi dự tiệc chiêu đãi do Bộ trưởng Bộ nước Pháp hải ngoại Mariuýt Mutê tổ chức tại Khách sạn Griông (Griehon), cùng dự còn có Bộ trưởng Varen (Varenne) – cựu Toàn quyền Đông Dương. Sau buổi tiệc, Người cùng J. Xanh-tony tham quan cung điện Vécxây.

20 giờ 30, Người dự buổi dạ hội do Chính phủ Pháp tổ chức tại rạp Ôpêra, nhà hát lớn nhất và nổi tiếng nhất của Pari và nước Pháp. Cùng dự có Thủ tướng Gioócgiơ Bidôn và phu nhân.

Chủ tịch Hồ Chí Minh
và Thủ tướng Pháp
Bidault sau cuộc hội
đàm tại Paris, 7/1946

Tháng Bảy, ngày 4

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp nữ phóng viên báo *Les Etoiles* và một số phóng viên các báo khác.

10 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng ông J. Xanh-tony viếng mộ liệt sĩ bị phát xít Đức bắn trên đồi Valêriêng (Valérien). Người xúc động nói: “Trông thấy nghĩa sĩ Pháp vì độc lập và tự do mà bị người Đức tàn sát, lại nghĩ đến nghĩa sĩ Việt cũng vì độc lập, tự do mà cũng bị người khác tàn sát, khiến cho người ta thêm nổi cảm động, ngậm ngùi. Quyền độc lập, tự do ở nước nào cũng vậy, đều do xương máu của các nghĩa sĩ và sự đoàn kết của toàn quốc dân mà xây nên. Vậy nên, những người chân chính yêu chuộng độc lập, tự do của nước mình, thì cũng phải kính trọng độc lập, tự do của dân tộc khác”.

11 giờ, Người đến thăm khách sạn Anhvalidơ (Hotel des Invalides), nơi dùng làm Bảo tàng Quân đội. Lão tướng Rốt (Rotz), Giám đốc Bảo tàng cùng đội quân danh dự ra đón chào, hướng dẫn Người xuống thăm mộ danh tướng Pháp Napôlêông Bônápác-tơ (Napoléon Bonaparte).

12 giờ 30, Người về đến khách sạn Roayan Môngxô.

13 giờ 15, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng ông J. Xanh-tony đi dự tiệc chiêu đãi do Đô đốc Đácgiăngliơ mời tại Khách sạn Rítz (Ritz). Cùng dự có cả những nhân vật từng là quan chức cao cấp ở Đông Dương như hai cựu Toàn quyền Đông Dương A. Varen và A. Xarô.

17 giờ, Người dự cuộc đón tiếp chính thức do Hội đồng thành phố Pari tổ chức tại Toà thị chính. Đô đốc Đácgiăngliơ chủ toạ buổi lễ. Cùng dự có các ông Mariuýt Mutê, A. Varen, J. Xanh-tony và nhân dân Pari. Đáp lại lời chào mừng của ông Thị trưởng Pari Vécnhon (Vergnolles). Chủ tịch Hồ Chí Minh cảm ơn nhân dân Pari và ông Thị trưởng đã dành cho Người sự tiếp đón

Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm lâu đài Invalidit tháng 7/1946

trọng thể và thân mật. Người nói đại ý: Người bao giờ cũng yêu mến Thủ đô nước Pháp, nơi thâu góp những tinh hoa trí thức và văn hoá mà hiện nay vẫn đang có sức hấp dẫn đối với Việt Nam. Người kính trọng nhân dân Pari, những người luôn luôn phấn đấu cho những tư tưởng độ lượng, bao dung và cấp tiến. Dân tộc Việt Nam cũng đang ra sức phấn đấu để bảo vệ và thực hiện những lý tưởng nhân dân Pari hàng theo đuổi...

Trước khi ra về, Người viết lưu niệm vào cuốn Sổ Vàng của thành phố.

20 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh mở tiệc chiêu đãi Thủ tướng Gioócgior Bidôn, các bộ trưởng, các vị giữ trọng trách trong Quốc hội Pháp và các tướng lĩnh. Chủ khách thân mật chuyện trò. Tối tận nửa đêm, tiệc mới tan.

Tháng Bảy, ngày 5

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh trả lời phỏng vấn của phóng viên Camben (Campell), đại diện báo *New York Times*.

9 giờ 30, Người tiếp Đoàn nghị sĩ Angiêri đến chào mừng và tỏ tình đoàn kết với nhân dân Việt Nam.

10 giờ 30, Người tiếp ông bà thân sinh ra thiếu tá Mỹ Diuây (Dewey) đã chết ở Sài Gòn.

12 giờ 15, Người dự bữa cơm trưa do ông bà Rôxemphen (Rosenfeld) mời. Cùng dự có cựu Thủ tướng Lêông Blum (Léon Blum) và nghị sĩ quốc hội Luyxi (Lussy). Ông Rôxemphen là một nhà báo nổi tiếng đồng thời cũng là chủ 20 tờ báo ở Pháp, còn bà vợ ông là một luật sư. Hai ông bà hết lòng ủng hộ phong trào độc lập của Việt Nam

17 giờ, Người tiếp nhà báo Bắcbê Raymông đến thăm.

18 giờ, Người tiếp đoàn đại biểu nhóm nghị sĩ trong Liên đoàn dân chủ Angiêri đến thăm và trao đổi về vấn đề Liên hiệp Pháp.

20 giờ, Người tiếp các đại biểu Tổng Liên đoàn lao động Pháp và Tổng thư kí Liên đoàn lao động thế giới. Các đại biểu thông báo Liên đoàn lao động thế giới đã công nhận Công đoàn Việt Nam là hội viên.

Tháng Bảy, ngày 6

Hội nghị Pháp - Việt khai mạc tại Phôngtennoblô, cách Paris chừng 60km. Chủ tịch Hồ Chí Minh là thượng khách của Chính phủ Pháp nên không tham dự Hội nghị.

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh họp số anh em tùy tùng để thảo chương trình làm việc trong tuần lễ tới (tiếp đón, chiêu đãi, tham quan).

11 giờ, Người tiếp tướng Giăngtilom đến chào mừng.

13 giờ, Người mời cơm sáu đại biểu công giáo Việt Nam ở Pari, một nhà khảo cổ Việt kiều tại Brucxen (Bruxelles, Bỉ). Ông bà Nguyễn Mạnh Hà cũng có mặt trong buổi tiếp.

Chủ tịch Hồ Chí Minh ký sổ vàng lưu niệm tại toà Thị chính Paris

19 giờ 30, cơm chiều xong, Người cùng ba anh em tùy tùng đi xem phim tại rạp “Abbé Grégoire”. Bộ phim nhan đề: “Người đàn ông đội mũ tròn”.

Tháng Bảy, ngày 7

13 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp và mời cơm tướng Raun Xalăng cùng em trai và con trai. Người nói về nạn đói, nạn dốt ở Việt Nam, đồng thời cũng nói về lòng hăng hái, hy sinh của nhân dân ta trong việc tiêu trừ hai nạn đó và những tệ nạn xã hội khác như rượu chè, thuốc phiện, thói xa hoa lãng phí.

21 giờ, Người dự Hội pháo hoa của nhân dân thành phố Vécxây tổ chức chào mừng Người.

23 giờ 30, Người về đến khách sạn.

Tháng Bảy, ngày 8

6 giờ 40, Chủ tịch Hồ Chí Minh đi thăm vườn Lucxămbua, nhưng chưa đến giờ mở cửa. Người tranh

thủ đến thăm phái đoàn đàm phán Việt Nam ở khách sạn Xanhtrơ Anơ.

13 giờ, Người mời cơm thân mật ông bà Maran (Maranne), cựu Chủ tịch quận Xen, ông Côxtơ (Cost), nghị sĩ Quốc hội, vợ chồng nhà văn Lê Pônđét và ông bà Nguyễn Mạnh Hà.

16 giờ, Người dự tiệc trà do ông bà Đô đốc Mítxốp (Missoffe) mời. Ông Mítxốp có 5 người con trai đều tham gia kháng chiến và một cô con gái Jacqueline 13 tuổi rất mến Hồ Chủ tịch và gọi Người là Bác Hồ

21 giờ, Người mời cơm phái đoàn đàm phán Pháp và Việt Nam.

Tháng Bảy, ngày 9

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp ông Tơrivo (Trive), Giám đốc nhà máy Xi măng và nhà máy điện, nước ở Bắc Bộ.

9 giờ, Người tiếp ông bà Xaravan (Saravanne), nghị sĩ người Ấn Độ trong Quốc hội Pháp đến thăm.

15 giờ, Người tiếp tướng Lơbri (Lebry) đến thăm.

19 giờ, Người dự tiệc trà do ông bà J. Xanhtrơny mời. Cùng dự có hai đoàn đại biểu Việt - Pháp.

Tháng Bảy, ngày 10

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp nhà báo Clôđơ Bécna (Claude Bernard) đến chào.

9 giờ, Người tiếp phóng viên người Mỹ Rốt (Roth) đến phỏng vấn.

13 giờ, Người mời cơm ông bà J. Xanhtrơny, bà thân sinh ra ông J. Xanhtrơny và A. Xarô - nguyên Toàn quyền Đông Dương.

15 giờ, Người tiếp luật sư Báp-tít-xơ (Baptiste) đến thăm. Ông là người da đen nhập quốc tịch Pháp, đã bị

thương cụt cả hai tay nhưng vẫn lạc quan, vui vẻ và rất ủng hộ Việt Nam

20 giờ 30, Người tiếp và mời cơm 12 nhà tư bản, trong đó có các ông Tumiarơ (Thoumyre), Tơri vợ và một số chuyên gia Pháp về kinh tế Việt Nam. Hai bên nói chuyện về phương thức hợp tác Pháp - Việt trong tương lai.

Tháng Bảy, ngày 11

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp phóng viên báo *Le Monde* và một số Việt kiều đến chơi và cùng ăn sáng với Người.

9 giờ, Người tiếp đại biểu Công đoàn các nhà giáo Pháp, cùng trao đổi về nền văn hoá Việt Nam và văn hoá Pháp, hai bên mong muốn Việt Nam mau chóng độc lập và hợp tác bình đẳng, thân thiện.

13 giờ, Người tiếp và mời cơm tướng Gioăng.

18 giờ, Người dự buổi đón tiếp do Hội hữu nghị Pháp - Việt tổ chức tại dinh Tơrôcadêrô.

Cùng dự buổi gặp mặt, phía Pháp có đại biểu Chính phủ như Bộ trưởng Gay, Bộ trưởng Tôrê, Bộ trưởng Tilông, các đại biểu trí thức như Giuốcđanh, Aragông, bà V. Vayăng Cutuyariê, ông bà Quiri (Curie)... ngoài ra còn có đại biểu giới báo chí, các nghị sĩ thuộc địa trong Quốc hội Pháp. Phía Việt Nam có trưởng đoàn Phạm Văn Đồng cùng các thành viên trong đoàn đàm phán tại Hội nghị Phôngtennoblô.

19 giờ 30, Người đến dùng cơm tại nhà một kiều bào.

20 giờ 45, Người đến thăm ông Mariuyt Mutê.

22 giờ 30, Người đến gặp và trao đổi với Thủ tướng Gioócgiơ Bidôn tại Ke Đơócxay (Quai d' Orsay), đến 24 giờ mới về.

Tháng Bảy, ngày 12

9 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp các trí thức Việt kiều đến chào, trong đó các ông Trần Hữu Tước, Trần Bá Huy... Các bác sĩ, dược sĩ Việt kiều bày tỏ ý định mở xưởng bào chế thuốc để giúp anh em trong nước sang du học tại Pháp. Người khen ngợi và căn dặn, đại ý: Bây giờ Chính phủ còn nghèo, các cán bộ cao cấp còn làm việc không hưởng lương nên không giúp gì được về tài chính. Vậy dù to hay nhỏ cũng nên lập xưởng nhưng phải tính toán chu đáo. Sau đó, Người cùng anh em chụp ảnh kỷ niệm.

13 giờ, Người ăn cơm trưa với ông bà Giuytxanh Gôđa. Ông là cựu Bộ trưởng, nay làm Chủ tịch Hội hữu nghị Pháp- Việt

18 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp đại biểu các báo Pháp và báo nước ngoài. Người khẳng định lại một lần nữa quan điểm của Chính phủ Việt Nam về vấn đề Nam Kỳ: “Nam Kỳ là đất Việt Nam. Đó là thịt của thịt Việt Nam, máu của máu Việt Nam” và nói tiếp: “Trước khi đảo Corse trở thành đất của Pháp, thì Nam bộ đã là đất Việt Nam... Về điểm này, tôi khẳng định rằng tôi tin tưởng ở nước Pháp mới. Tôi có gặp nhiều người Pháp hữu trách, họ đều hiểu chúng tôi. Về phần chúng tôi, chúng tôi rất thực thà. Chúng tôi mong rằng người khác cũng thật thà với chúng tôi, Chúng tôi quyết không chịu hạ thấp chúng tôi. Mà chúng tôi cũng không hạ thấp nước Pháp. Chúng tôi không muốn đẩy người Pháp ra khỏi Việt Nam. Nhưng chúng tôi nói với họ: Các người hãy phái đến nước chúng tôi những kỹ sư, những nhà khoa học, những vị giáo sư, phái đến những người họ biết yêu chuộng chúng tôi. Nhưng chớ phái qua những người muốn bóp cổ chúng tôi. Việt Nam cần có nước Pháp. Nước Pháp cũng cần Việt Nam. Chỉ có lòng tin cậy lẫn nhau và sự cộng tác thật thà bình đẳng, thì mới đi đến kết quả thân thiện giữa hai nước”.

Trong cuộc họp báo này, Người đã trả lời nhiều câu hỏi của các nhà báo. Một nhà báo hỏi: *Nếu Nam Kỳ từ chối không sáp nhập vào Việt Nam, Chủ tịch sẽ làm như thế nào?* Người nói: “Nam Kỳ cùng một tổ tiên với chúng tôi, tại sao Nam Kỳ lại không muốn ở trong đất nước Việt Nam? Người Baxơ (Basques), người Brotôn không nói tiếng Pháp mà vẫn là người Pháp. Người Nam Kỳ nói tiếng Việt Nam, tại sao còn nghĩ đến sự cản trở việc thống nhất nước Việt Nam?”.

20 giờ, Người mời cơm các ông Lêông Blum, Rôxemphen, Luyxi.

Tháng Bảy, ngày 13

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp kiều bào đến thăm.

13 giờ, Người dự cơm trưa do Đô đốc Bácgiô (Barjot) mời.

15 giờ 15, Người tiếp và trả lời phỏng vấn của bà Rôxemphen, đại diện báo Phụ nữ. Người nêu lên truyền thống anh hùng, đảm đang của phụ nữ Việt Nam và quyền lợi cho họ: bình đẳng như nam giới, có quyền ứng cử và bầu cử vào cơ quan chính quyền.

16 giờ 30, Người tiếp phóng viên tuần báo *Gréguire*.

20 giờ, Người dùng cơm với gia đình ông Bộ trưởng Quốc phòng E. Misolê. (Michelet).

Tháng Bảy, ngày 14

9 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự lễ duyệt binh mừng Quốc khánh lần thứ 157 của Pháp. Tham dự buổi lễ có 12.000 binh lính, mấy ngàn công nhân và hàng vạn quần chúng nhân dân diễu hành, trong đó có cả bà con Việt kiều.

Trưa, Người viết thư cảm ơn Thủ tướng Pháp, trong thư có đoạn: “Trong lúc mà nhân dân Pháp và nhân

dân Việt Nam đang tìm cách để thực hành sự cộng tác thật thà và thân thiện, ngày 14 tháng 7 lại càng có ý nghĩa đặc biệt đậm thấm cho hai nước chúng ta”. 21 giờ, Người đến thăm Nhà thờ Xacrê Cơ (Sacré Coeur), công trình kiến trúc rất nổi tiếng của Pháp được xây dựng từ năm 1876 trên đồi Môngmácơơ, để cùng dân chúng ngắm kinh thành Pari trong đêm pháo hoa mừng ngày Quốc khánh.

Tháng Bảy, ngày 15

6 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh dạo chơi trong rừng Bulônơ.

12 giờ, Người về thăm quê của Lêô Pônđét, cách Pari 30 km, theo lời mời của gia đình nhà văn. Khi qua quê hương ông J. Dagherơ (J. Daguerre), người phát minh ra máy chụp ảnh, đại biểu dân làng ra đón và cảm ơn Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nhận lời làm Hội trưởng danh dự của Hội kỷ niệm ông J. Dagherơ.

15 giờ, Người từ biệt gia đình nhà văn Lêô Pônđét về Pari.

17 giờ, Người tiếp và trả lời phỏng vấn của một số phóng viên.

21 giờ, Người cùng ông Phạm Văn Đồng và một số đại biểu trong phái đoàn Việt Nam dự mít tinh do kiều bào ta tổ chức tại cung Luytuyalitê (Palais des Mutealites). Có khoảng hơn 2000 người tới dự. Người tặng Việt kiều lá cờ Việt Nam và một bài thơ, khuyên kiều bào đoàn kết, ủng hộ Tổ quốc và Chính phủ.

Tháng Bảy, ngày 16

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Luật sư M. C Blôngcua.

10 giờ, Người đi xem triển lãm nhà ở của người Mỹ tại Cung điện lớn (Grand Palais). 11 giờ, Người xem triển lãm tranh và đồ thêu, thăm lại ngôi nhà số 7 ngõ Côngpoăng. 16 giờ, Người tiếp và trả lời phỏng vấn của bà Xôniê Coranhtow (Saunier Corinthe), đại biểu tuần báo *L'Action*. 20 giờ, Người mở tiệc chiêu đãi các vị chánh, phó công an cục trưởng, chánh, phó cảnh sát trưởng và đại biểu binh lính, cảnh sát, công chức để cảm ơn họ đã bảo vệ và giúp đỡ Người từ khi đến Pháp.

Tháng Bảy, ngày 17

10 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng J. Xanh-tony, Mítxốp, ông bà Hentóich, anh em tùy tùng, những người hộ vệ và hai thiếu nhi Việt kiều đi thăm vùng Noóc-măngđi (Nordmandie).

16 giờ, đoàn nghỉ tại Khách sạn Noóc-măngđi, thăm bãi biển Puốcvin (Pourville), Cuaxơnen (Coursenelles) và bãi biển Avrăngơ (Avranches), nơi quân Đồng minh đổ bộ năm 1944. Trời mưa phùn, đường trơn nên một chiếc xe bị lật xuống ruộng, ông Thiện và ông bà Hentóich bị thương phải vào viện.

Tối, đoàn đến làng Enhơvin (Aignervilles) và nghỉ tại nhà ông J. Xanh-tony.

Tháng Bảy, ngày 18

7 giờ 15, Chủ tịch Hồ Chí Minh gặp gỡ các thầy giáo và hơn 20 học sinh của làng Enhơvin đến chào mừng. Sau đó, Người đi xem bãi biển Grigơvin (Girgueville).

10 giờ, Người đến thị trấn Xanh Lô (Saint Lo), nơi bị chiến tranh tàn phá tới 95%, cách Grigơvin 35 km. Sau đó, đoàn thăm Vilơbôcagơ (Villersbocage), Thierry Hác-cua (Thier Harcourt), Phalăngđơ (Falandes)... đều

là những nơi trước kia phần thịnh nhưng nay tan hoang vì bom đạn.

12 giờ, Người đến thăm Lơpanh ô Navơ (Le pin au Navre), thăm nông trường nuôi ngựa giống của Chính phủ.

16 giờ, Người rời nông trường, về tới Pari lúc 18 giờ.

19 giờ, Người đi ăn cơm khách do Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Pháp Môrít Tôrê mời.

Tháng Bảy, ngày 19

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp và cùng ăn sáng với nữ văn sĩ Ximon Tiery (Simonne Thiery). 10 giờ, Người tiếp và trả lời phỏng vấn của ông Rôxemphen về Hội nghị Phôngtennoblô. 17 giờ, Người tiếp bác sĩ Bubiêng (Boutbien) đến thăm. 20 giờ, Người cùng ba đại biểu trong phái đoàn dự tiệc trà do Bộ trưởng Quân khí Tilông mời.

Tháng Bảy, ngày 20

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Rămbê (Rember), phóng viên báo *Franc- Tireur*.

10 giờ 30, Người tới thăm gia đình nhà bác học J. Quiri (Joliot Curie). Hai ông bà cùng nổi tiếng thế giới đều rất sốt sắng đồng tình với cuộc vận động độc lập của Việt Nam. Trong buổi nói chuyện, ông Curie tỏ ý sẽ sẵn sàng giúp đỡ khoa học Việt Nam tiến bộ

11 giờ 30, Người đến thăm ông Ph. Giuốcđanh - Tổng thư ký Hội hữu nghị Pháp - Việt.

13 giờ, Người mời cơm ông bà Duymen - Bộ trưởng Lễ tân, ông bà Pơti.

17 giờ, Người tiếp nhà tư bản Côblăng (Coblentz).

20 giờ, Người tiếp Đoàn đại biểu phụ nữ các giới đến thăm, có các bà Đô đốc Bắcgiô, bà Giáo sư Lănggiơvanh (Langgervin), bà Gôđa (vợ ông Chánh hội trưởng Hội hữu

_____HỒ CHÍ MINH - 474 NGÀY ĐỘC LẬP ĐẦU TIÊN

ngệ Pháp - Việt), bà Phó Chủ tịch Quốc hội Braun, bà Giáo sư Giôliô Quyri, bà Xanh-toni, bà vợ Bộ trưởng Tilông...

Tháng Bảy, ngày 21

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp đại biểu Ban biên tập báo *Le Canard Enchaîné*.

10 giờ, Người tiếp đại biểu thanh niên tham dự Đại hội Thanh niên thế giới tổ chức tại Pari và nói chuyện về thanh niên Việt Nam.

13 giờ, Người tiếp và mời cơm ông Lô-răng-ti (Laurentie), Chánh văn phòng Bộ nước Pháp hải ngoại.

15 giờ, Người tiếp nhà văn nổi tiếng Liên Xô Illia Êrenbua (Ilia Erhenbourg) đến thăm.

15 giờ 15, Người cùng đại biểu quân sự các nước Anh, Mỹ, Liên Xô, Trung Quốc dự ngày Hội Quân giới Pháp tại sân bay Vilacublay (Villacoublay) theo lời mời của Bộ trưởng Hàng không Pháp Tilông.

20 giờ, Người mời cơm Đô đốc Lơ-mon-niê (Lemonnier), tướng Rove (Revers), Đô đốc Bắc-giô, Valanh (Valin)...

Tháng Bảy, ngày 22

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp một số chị em Việt kiều đến thăm.

10 giờ, Người tiếp một cố đạo người Âu sắp sang Việt Nam để theo dõi tình hình giáo dục của Nhà chung.

12 giờ, Người tiếp nhà báo Đan-ien Ghê-ranh (Daniel Guérin).

17 giờ, Người nhận một máy vô tuyến truyền hình do ông Luy-dê (Luizet), Trưởng Ty Công an gửi đến. Máy to bằng cái tủ sắt lớn nhưng đắt tiền và chưa thông dụng.

20 giờ, Người tiếp nhân viên cao cấp sứ quán Trung Hoa đến chào.

ĐỖ HOÀNG LINH

22 giờ, Người cùng nhân viên trong đoàn xem phim ở rạp Montparnasse chiếu bộ phim màu “Ngày hội thể thao ở Matxcơva”.

Tháng Bảy, ngày 23

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp và cùng ăn sáng với nhà báo Pháp Duyxa (Dussart). Nhà báo này rất thông thạo về Việt Nam

10 giờ, Người tiếp giáo sư Pôn Muýt (Paul Mus), ông này cũng đã từng ở Việt Nam rất lâu

13 giờ, Người mời cơm J. Xanh-tony và đoàn tùy tùng.

15 giờ, Người đi xem “Nhà trưng bày người bằng sáp”.

20 giờ, Người cùng Bộ trưởng Mariuýt Mutê dự bữa cơm chiều do J. Xanh-tony mời.

Tháng Bảy, ngày 24

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp luật sư Phan Nhuận, đến thăm.

9 giờ, Người đi thăm ông Bộ trưởng Pie Cốt (Pierre Cot).

10 giờ, Người đến thăm Chủ tịch Quốc hội Pháp V. Ôriôn vừa mổ mắt.

11 giờ, Người thăm Phó Chủ tịch Quốc hội Pháp J. Đuyclô.

13 giờ, Người mời nhà tư bản Côblăng và một đại diện báo đối lập để giải thích rõ thiện chí của Việt Nam.

15 giờ, Người làm việc với phái đoàn Việt Nam.

18 giờ, Người đến thăm ông bà Brắccơ (Braque), đảng viên Đảng Xã Hội Pháp, và ông Báp-ti-xơ.

Tháng Bảy, ngày 25

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp bác sĩ Bắng-tơ (Blantreux), đến chào.

10 giờ, Người tiếp ông Brắccơ.

13 giờ, Người đi ăn cơm khách do ông Rôxemphen mời.

16 giờ, Người đến gặp ông Lêông Blum, lãnh tụ Đảng Xã hội Pháp.

20 giờ, Người tiếp và mời cơm ông Tumiarơ (Thoumyre), Tổng thư ký Hội Kinh tế Pháp - Đông Dương.

Tháng Bảy, ngày 26

9 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh đi thăm Phôngtennơblô. Quan chức thành phố và đại biểu của hai phái đoàn ra đón Người.

13 giờ, Người đến khách sạn Aigle Noir, dùng cơm với một số đại biểu của hai phái đoàn.

15 giờ, Người thăm nơi ở và làm việc của hai phái đoàn đàm phán Việt Nam và Pháp. Sau đó, Người cùng phái đoàn Việt Nam ra bãi cỏ ngồi chơi, chụp ảnh, kể chuyện.

19 giờ 40, Người lên đường về Pari.

Tháng Bảy, ngày 27

7 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh đi thăm anh em lính thợ Việt Nam ở Tôccôvilơ và Đigalơ (Digalle). Người đến mà không báo trước. Sau khi đi thăm phòng ăn, phòng ngủ. Người nói chuyện với mọi người, khuyên anh em phải thương yêu, đùm bọc, đoàn kết và luôn luôn hướng về Tổ quốc.

10 giờ, Người tiếp các ông Bécna (Becnard), Rôbe Đănggiê (Robert Danger), Phêluýt (Félut) đại diện các báo *Le Carnard Enchaîné* và *France Soir*.

12 giờ, Người gặp Thủ tướng Gioócgiơ Bidôn tại Ke Đoocxay.

15 giờ, Người tiếp một số Việt kiều đến thăm.

Tháng Bảy, ngày 28

10 giờ 30, nhận lời mời của ông bà Raymông Obrắc (Raymond Aubrac), cựu Uỷ viên Cộng hoà ở Mácxây, nghị sĩ Quốc hội Pháp, Chủ tịch Hồ Chí Minh chuyển về ở tại gia đình ông bà ở 190 đường Pari, Xoadi xu Môngmôrăngxi (Soisy sous Montmorency), quận Xen ê Oarơ (Seine et Oire) cách Pari 10 km.

**Việc Chủ tịch Hồ Chí Minh chuyển chỗ ở từ khách sạn Royal đến nhà ông bà Aubrac cách Paris 25 km là việc ngoài kế hoạch. Tại buổi chiều đăi do người Việt Nam tại Pháp tổ chức ngày 27/7 tại vườn hồng của lâu đài D'Artois gần sông Sein, Chủ tịch đã gặp nói chuyện với ông Aubrac, ông nói rằng ông muốn mời Người tới thăm ngôi nhà có vườn của ông và Chủ tịch đã nhận lời. Sau cuộc đến thăm, thấy Chủ tịch tỏ ra thích thú với căn nhà và khu vườn, ông bà Aubrac đã mời Người đến ở "Thưa Chủ tịch, Người hãy coi đây như nhà mình". Thế là ba ngày sau, Chủ tịch cùng ba người giúp việc bắt đầu chuyển tới ở cùng gia đình Aubrac. Trong thời gian ở nhà ông bà Aubrac, tối nào trưởng đoàn đàm phán Việt Nam Phạm Văn Đồng cũng đến gặp Người để báo cáo tình hình và xin ý kiến và hầu như ngày nào cũng có các nhà báo, nhiều nhà lãnh đạo đến thăm Chủ tịch cùng ăn tối, ăn trưa hoặc uống trà. Hàng sáng, từ rất sớm, người ta mang báo đến cho Chủ tịch, các chồng báo đủ thứ tiếng Anh, Pháp, Đức, Nga và Người ngồi đọc ngay sân cỏ. Ngoài giờ làm việc, Chủ tịch thường dắt cháu Jean Pier con trai đầu lòng lên 7 tuổi của ông bà Aubrac đi dạo chơi trong làng. Sau những cuộc trò chuyện tâm đắc, có khi cả hai ông cháu nằm ngủ ngay trong vườn cỏ và ông Aubrac đã chụp trộm được tám ảnh Chủ tịch đang ngủ trên ổ rơm ngoài vườn. Trong những cuộc đi dạo, Chủ tịch thường tiếp xúc với một ông lão làm vườn chuyên*

trồng hoa trong làng. Vào ngày kỷ niệm sinh nhật của Aubrac, Người đã tặng ông bức họa mẹ con của họa sĩ Vũ Cao Đàm (ông Đàm cũng là người Việt Nam ở Pháp nặn tượng Bác Hồ khi người ở trong khách sạn Paris). Ngày 15-8, khi vợ ông Aubrac, bà Lucy sinh con gái, Chủ tịch Hồ Chí Minh có đoàn xe mô tô hộ tống đã đến bệnh viện phụ sản thăm bà cô con gái mới sinh Elizabeth. Sau khi tặng hoa, quà cho bà Lucy và các nhân viên y tế, Người âu yếm bế bé gái Elizabeth và truyền bố nhận bé là con đỡ đầu. Từ đó trở đi, kể cả trong cuộc chiến tranh chống thực dân Pháp, Chủ tịch Hồ Chí Minh vẫn có thư và quà chuyển tới ông bà Aubrac vào dịp 15-8 hàng năm. Quà Người gửi là những quả cầu nhỏ hoặc con trâu bằng ngà, một bức chân dung Người hoặc một đồng tiền vàng có mang hình Chủ tịch. Năm 1967, khi ông Aubrac sang Việt Nam, Chủ tịch Hồ Chí Minh đưa cho ông một gói nhỏ và bảo: “Đây là tấm lụa để Beth may áo cưới!” Năm 1990, khi ông Aubrac và chị Elizabeth sang Hà Nội dự lễ kỷ niệm 100 năm ngày sinh Bác Hồ, chị vẫn trân trọng giữ xếp lụa vàng mà Bác Hồ tặng và chị tâm sự: “Tôi chưa được nhìn thấy cha đỡ đầu của tôi lần nào. Cái ngày người bế tôi thì tôi vừa chào đời. Tất cả thư và quà Người gửi cho tôi đều được trang trí trong tủ kính phòng riêng. Và tấm lụa vàng của cha đỡ đầu thì tôi giữ gìn như một kỷ niệm thiêng liêng nhất”.

Tháng Bảy, ngày 29

Hôm nay là buổi sáng đầu tiên Chủ tịch Hồ Chí Minh được nghỉ ngơi, không tiếp khách và cũng không đi thăm ai. Người ở nhà, kéo ghế ra vườn đọc sách báo, nói chuyện với ông bà chủ nhà và các cháu nhỏ trong gia đình.

16 giờ, Người nhận lời mời của Chính phủ Pháp, dự khai mạc Hội nghị hoà bình của 21 nước Đồng minh, họp tại Điện Luyxămbua (trụ sở của Thượng nghị viện).

Tháng Bảy, ngày 30

6 giờ sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh đi dạo trong rừng Môngmôrăngxi. Trong rừng có một cây gỗ dễ to, thân bốn năm người ôm, đẹp nhất nước Pháp.

12 giờ 30, Người tới dự bữa cơm cùng gia đình đại tá Bécna. Cùng dự có ông Piát, chủ bút báo *Le Combat*. Ông Bécna đã biếu Chủ tịch Hồ Chí Minh cuốn sách quý viết về Đông Dương.

15 giờ 15, Người về khách sạn Roayan Môngxô nghỉ.

16 giờ, Người tiếp ông bà Raymông Guyô (Raymond Guyot), đến thăm tại khách sạn.

17 giờ, Người đến thăm Bộ trưởng Mariuyt Mutê. Chiều tối Người mới trở về nhà. Đêm hôm ấy do đi lại nhiều, mệt mỏi nên Người nói mê. Mấy anh em công nhân gác trong nhà tưởng có chuyện gì liền cầm gậy, vác súng đi tuần khắp nơi.

Tháng Bảy, ngày 31

11 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đô đốc Muidơliê (Musselier), một người rất có uy tín trong hải quân Pháp.

16 giờ, Người tới thăm bà Ăngđrê Violít (André Violis), một nhà báo nổi tiếng đã từng qua Việt Nam và viết cuốn *Đông Dương kêu cứu*.

17 giờ, Người tới thăm giáo sư Lănggiơvanh, một nhà khoa học nổi tiếng.

19 giờ, Người dự tiệc do Mác Ăngđrê mời tổ chức tại nhà.

Cùng ngày, Người còn tiếp phóng viên báo *Le Combat*, dự sinh nhật của ông Raymông Ôbrắc và tặng ông bức hoạ “Mẹ con” của nghệ sĩ Vũ Cao Đàm tặng Người.

Khoảng trong tháng Bảy

Chủ tịch Hồ Chí Minh nhiều lần gặp gỡ Phera Ápba (Ferhat Abbas), nghệ sĩ Angêri, tại quán cơm Risôliơ, phố Risôliơ (Richelieu).

Tháng Tám, ngày 1

9 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp nhà văn Lui Cuxtếch (Louis Custex).

11 giờ 30, Người tiếp đại tá công binh Phataxâyny (Fattaceiny), người phụ trách lính thợ Việt Nam tại Pháp.

20 giờ, Người tiếp và mời cơm ông Ph. Bi-u.

Tháng Tám, ngày 2

9 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp nhà báo chuyên nghiên cứu về kinh tế Phlơri (Fleury) đến phỏng vấn tại Xoadi.

10 giờ 30, Người tiếp và trả lời phỏng vấn của ông Vương - nhà báo Trung Hoa.

11 giờ 30, Người tiếp nhà văn Clôđơ Moocgăng (Claude Morgan) - chủ bút báo *Lettres Françaises*.

12 giờ 30, Người tiếp nghị sĩ Đảng Xã hội Angbry (Ambry) đến thăm.

15 giờ, Người thăm cựu Thủ tướng E. Eriô (E. Herriot) người của Đảng cấp tiến Xã hội chủ nghĩa.

16 giờ, Người thăm tướng Lơléc tại khách sạn Continental, Bộ Quốc phòng.

17 giờ, Người tiếp luật sư, nghị sĩ Quốc hội Pháp Lamin Grây (Lamine Grey), người da đen xứ Xênegan (Senegal).

18 giờ, Người thăm Tổng bộ Đảng Xã hội Pháp. Tổng thư ký Đanien Maye (Daniel Mayer) đã đón tiếp Người.

20 giờ, Người đi xem hát tại Rạp Grăng Ghinhôn (Grand Guigol).

23 giờ 30, Người về nhà ở Xoadi.

Tháng Tám, ngày 3

10 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Duyxa (Dussart).

11 giờ 30, Người đến thăm ông Buyrê Xtibiô (Bure Stibio), chủ bút báo *L'ordre*.

15 giờ 30, Người thăm Giáo sư Baxtit (Bastid) cựu đảng viên Đảng Xã hội Pháp.

17 giờ, Người tới thăm Giáo sư Rivê (Rivet) ở Torôcadêrô.

20 giờ, Người thăm ông Buxkee (Bousquet), đại biểu trong Phái đoàn Pháp tại Hội nghị Phôngtenơblô.

Cùng ngày, Người tiếp các ông Phạm Văn Đồng, Dương Bạch Mai, Lôrăngti và Daxchie đến thăm.

Tháng Tám, ngày 4

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp đại biểu kiều bào và các cháu thiếu nhi đến thăm.

10 giờ, Người tiếp tướng Mooclie sắp sang thăm Việt Nam thay tướng Valuy.

16 giờ 30, Người đến thăm gia đình ông Lêông Blum ở Giony ăng Gioxa (Jony en Jossas) ngoại ô Pari.

Tháng Tám, ngày 5

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp đại biểu Việt kiều đến thăm.

16 giờ, Người tới thăm ông Vanhxang Oriôn.

17 giờ 30, Người đến thăm Giáo sư Emin Can (Emlie Cahn), Chủ tịch Hội Nhân quyền Pháp. 18 giờ 30, Người đến thăm ông Luyxi, đảng viên Đảng Xã hội, nghị sĩ

Quốc hội Pháp. Cùng ngày, Người gặp Thủ tướng Gioocgiơ Bidôn để hội đàm nhằm giải quyết sự bế tắc của Hội nghị Phôngtenoblô.

Chủ tịch Hồ Chí Minh sau cuộc gặp với Thủ tướng Pháp Bidault

Tháng Tám, ngày 6

16 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh trả lời phỏng vấn của Sacbonniê (Charbonniê), phóng viên báo *L'ordre*.

21 giờ 30, Người đến thăm đại sứ và ngoại trưởng Trung Hoa dân quốc Vương Thế Kiệt.

Tháng Tám, ngày 7

11 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp nhóm văn hoá macxits Pháp.

13 giờ, Người tiếp và mời cơm cựu Bộ trưởng Bộ Nội vụ Pháp Daxchiê đơ la Vinhơri.

Tháng Tám, ngày 8

10 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Bộ trưởng Mariuýt Mutê, tướng Pelê (Pellet) làm việc trong Bộ nước Pháp hải ngoại.

13 giờ, Người tiếp và mời cơm nhà báo Cuatadơ (Courtade), một ký giả trẻ của báo *Nhân loại*, thường viết bài ủng hộ Việt Nam.

16 giờ, Người lại đi gặp ông Mariuýt Mutê.

17 giờ, nghị sỹ Lussy đến thăm Người.

Tháng Tám, ngày 9

11 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Viện bảo tàng Ghinnê (Guimet) theo lời mời của ông Xtecơ (Stern) Giám đốc Viện.

12 giờ, Người đến thăm Tổng thư ký Đảng Cộng hoà bình dân Môrixơ Suman (Maurice Schuman) tại trụ sở.

16 giờ, Người tiếp ông Giăng Bêđê (Jean Bedel) phóng viên báo *Liberation*.

Tháng Tám, ngày 10

18 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến trụ sở Đảng Cộng sản Pháp thăm Môrixơ Tôrê và Giắc Duyclô...

Tháng Tám, ngày 11

14 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm lâu đài Săngtili (Chantilly).

16 giờ, Người tiếp J. Xanh-tơny.

Tháng Tám, ngày 12

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh gặp và nói chuyện với Phái đoàn Việt Nam và Việt kiều. 14 giờ, Người thăm trại trẻ tại làng Noadi Lơ Grăng (Noisy Le Grand).

Cùng ngày, Người trả lời phỏng vấn của phóng viên báo *Le Combat* về vụ xung đột ở Bắc Ninh. Người nói: “Về việc này tôi khó nói vì tôi chưa nhận được những tin tức đích xác, rõ ràng. Ý kiến của tôi là mặc dầu trách nhiệm về bên nào, vụ xung đột cũng rất đáng tiếc. Tôi rất buồn nghe thấy nói có nhiều người Pháp và người Việt Nam chết trong vụ đó”. Về Hội nghị Phongtenoblô, Người khẳng định: “Hội nghị chỉ có thể gián đoạn chứ không thể tan vỡ được. Tôi sẽ không khởi hành trước khi chúng ta có thể đi tới một sự thoả thuận”. Trả lời phỏng vấn của Giảng Bêden, phóng viên báo *Liberation*, Người nói: “Tôi không đặt điều kiện cho việc nối lại cuộc Hội nghị ở Phongtenoblô”.

Tháng Tám, ngày 13

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh gặp ông Hoè. 10 giờ 30, Người đi thăm bà Xtecơ (Stern). 16 giờ, Người tiếp ông Sacơ Rongsắc (Charles Ronsac), phóng viên báo *Franc - Tieur*. Trả lời phỏng vấn của nhà báo, Người tuyên bố: “Tôi không muốn trở về Hà Nội tay không. Tôi muốn khi trở về nước sẽ đem về cho nhân dân Việt Nam những kết quả cụ thể với sự cộng tác chắc chắn mà chúng tôi mong đợi ở nước Pháp. Nước Việt Nam không chịu trách nhiệm về các cuộc xung đột đã xảy ra. Cần phải tạo nên bầu không khí thuận lợi cần thiết cho cuộc cộng tác Việt - Pháp. Muốn thế cần phải làm yên lòng người Việt Nam cũng như người Pháp. Về phần chúng tôi, chúng tôi quyết định bảo đảm cho nước Pháp những quyền lợi tinh thần, văn hoá và vật chất, nhưng trái lại, nước Pháp phải bảo đảm nền độc lập tự chủ chúng tôi”. 17 giờ, Người tiếp một nghị sĩ người da đen tên là Ephôn (Efon). 18 giờ, Người tiếp và mời cơm A. Macty.

Tháng Tám, ngày 14

13 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp và mời cơm nghị sĩ Quốc hội Pháp Săngbơrongo (Chanberron) và Thị trưởng vùng Xaodi.

16 giờ, Người tiếp J. Xanh Tony.

17 giờ, Người tiếp tướng Pelê.

Tháng Tám, ngày 15

9 giờ 15, Chủ tịch Hồ Chí Minh đi thăm qua Xitê Giắcđanh (Cité Jardin), thăm các khu nhà mới xây cho dân chúng thuê với giá rẻ ở quận Xen ê Oarơ...

13 giờ 30, Người dùng cơm với gia đình ông lôlanh (Bollin).

Tháng Tám, ngày 16

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện về nước chỉ thị sửa đổi Chương trình kỷ niệm ngày 19-8, để phân duyệt binh và tiếp khách nước ngoài đến ngày chào mừng Độc lập 2-9.

9 giờ 45, Người tiếp Bộ trưởng Y tế Pháp Rơ-nê Actô (Rene Arthaud).

13 giờ, Người tiếp và mời cơm tướng Pêlê và phunhân.

15 giờ 30, Người đến bệnh viện thăm bà Oba (Aubar).

17 giờ 30, Người tiếp Rơ-nê Duyxa (Rene Dussart), phóng viên tờ *Lettes Francises*, người đã từng sang Việt Nam.

Tháng Tám, ngày 17

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện mừng ngày Độc lập của Indonexia. Bức điện có đoạn: “Chúng tôi rất mong rằng vì hai dân tộc chúng ta cùng chịu đựng một thống khổ, cùng chiến đấu để giành độc lập, có thể cộng tác với nhau chặt chẽ hơn bao giờ hết để thực hiện hoà bình và dân chủ ở miền Đông Nam châu Á”.

_____ HỒ CHÍ MINH - 474 NGÀY ĐỘC LẬP ĐẦU TIÊN

7 giờ 15, Người đi Compienhor (Compegne) đặt vòng hoa tại Đài liệt sĩ nhân kỷ niệm ngày Kháng chiến của Pháp.

10 giờ 30, Người trở về nhà.

Tháng Tám, ngày 18

10 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm ông Đờ Piraya (De Piery).

11 giờ, Người làm việc với ông Phạm Văn Đồng.

Tháng Tám, ngày 19

Chủ tịch Hồ Chí Minh nhận được điện của Chính phủ ta chúc sức khỏe và bày tỏ sự tin tưởng tuyệt đối vào sự lãnh đạo của Người.

13 giờ, Người tiếp và mời cơm ông Lôrăngti.

16 giờ, Người tiếp ông J. Xanhtrony

17 giờ, Người tiếp ông Gheriph (Gueriff), phóng viên báo *Le Monde*.

Tháng Tám, ngày 20

9 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh gặp các ông Hòe, Lương. Nhân.

10 giờ, Người tiếp các nhà tư bản Pháp: Cobăng, Ghenô (Gueneau)- những người có cổ phần trong Công ty than Hòn Gai.

10 giờ 30, Người gặp Bộ trưởng Bộ nước Pháp hải ngoại Mariuyt Mutê. Người nhấn mạnh việc cần phải tổ chức nhanh chóng cuộc trưng cầu dân ý, phải có một cơ quan hỗn hợp Việt - Pháp chuẩn bị cho cuộc tổ chức và kiểm soát khi bỏ phiếu. Người nhắc lại lập trường của Việt Nam: nước Pháp phải công nhận nước Việt Nam độc lập và Việt Nam đảm bảo cho nước Pháp những quyền lợi kinh tế và văn hoá.

11 giờ 30, Người gặp Tơrivo - Giám đốc Nước và điện Đông Dương.

20 giờ, Người đi xem phim tại rạp Ôbecvillie (Aubervilliers) trên đường Săng Elidê (Champs Elysee).

Tháng Tám, ngày 21

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi công hàm cho Chính phủ Pháp nêu vấn đề hai bên Pháp- Việt cần trở lại tiếp tục cuộc đàm phán chính thức ở Hội nghị Phongtenơblô.

13 giờ, Người đi ăn cơm khách do Bộ trưởng Mariuýt Mutê mời.

15 giờ, Người đến thăm một trường quay điện ảnh.

17 giờ, Người tiếp phóng viên báo *Liberation*, J. Bêden (J. Bêden).

18 giờ, Người thăm ông A. Varen.

19 giờ, Người đi thăm ông J. Xanhtrony.

20 giờ 30, Người về nhà ở Xoadi.

Tháng Tám, ngày 22

16 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Bộ trưởng Quốc phòng Ê. Misolê.

17 giờ, Người tiếp ông Labruke (Labrouquère). Sau đó, Người sửa chữa bài diễn văn sẽ đọc nhân dịp Quốc khánh Việt Nam 2-9 tổ chức tại Pháp.

Tháng Tám, ngày 23

10 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp các ông Wang và Liou.

13 giờ, Người tiếp và mời cơm ông G. Mutê (Gustave Moutet).

15 giờ, Người tiếp các đại biểu của phong trào yêu nước châu Phi thuộc Pháp và ông Mécxali Hátgi, thủ lĩnh Đảng Quốc dân Angiêri.

--- HỒ CHÍ MINH - 474 NGÀY ĐỘC LẬP ĐẦU TIÊN

17 giờ, Người tiếp cụ Ph. Giuốc đanh (F. Jourdain) và cô Gila (Gilard) - thư kí Hội hữu nghị Pháp - Việt.

19 giờ, Người tiếp ông Pinhông, cố vấn của ông Đácgiăngliơ.

Tháng Tám, ngày 24

10 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp và trả lời phỏng vấn của phóng viên báo *Le Combat*.

11 giờ 30, Người tiếp ba đại biểu của Hội Liên hiệp Thanh niên Cộng hoà Pháp.

Tháng Tám, ngày 25

10 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp bác sĩ Radơta (Raseta), chiến sĩ kiên cường chống chủ nghĩa thực dân của Madagaxca đến thăm.

13 giờ, Người mời cơm ông bà Rôxemphen (Rosenfeld), phóng viên báo *Le Populaire*.

22 giờ đến 24 giờ, Người tiếp bà Útman (Woodman), đại biểu lao động và một phóng viên người Anh.

Tháng Tám, ngày 26

10 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp ông Pơtitugơnanh (Peithuguenin), nhà tư bản kiêm chủ đồn điền ở Đông Dương, đến thăm.

11 giờ 30, Người tiếp Cố vấn văn hoá Bâyê (Bayer) sắp sang Việt Nam làm uỷ viên văn hoá.

17 giờ Người đi thăm ông R. Suman (R. Schuman), Bộ trưởng Bộ Tài chính Pháp.

Tháng Tám, ngày 27

10 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm ông Đơprơ (Depreux), Bộ trưởng Bộ Nội vụ Pháp.

17 giờ, Người làm việc với ông Hoàng Minh Giám.

Tháng Tám, ngày 28

13 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh mời cơm ông bà Kedê (Kaiser) trong Hội liên hiệp Phụ nữ Pháp.

15 giờ 30, Người đến thăm ông Tengiăng (Telgen), Bộ trưởng Bộ Tư pháp.

16 giờ, Người đến thăm ông T. Pregiăng (T. Pregent), Bộ trưởng Bộ Canh nông Pháp.

17 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm ông J. Mos (J. Moch), Bộ trưởng Bộ Giao thông và Thương mại Pháp.

Tháng Tám, ngày 29

9 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp ông Lôrăngti (Laurentie).

11 giờ, Người đến thăm ông Nagiolăng (Nagelen), Bộ trưởng Bộ Giáo dục Pháp.

11 giờ 45, Người đến thăm ông Ph. Gay, Bộ trưởng trong Chính phủ Pháp.

13 giờ, Người đến thăm và dùng cơm tại nhà ông Becna, chủ bút báo *Le Canard Enchaîne*.

16 giờ 30, Người đến thăm ông Ph. Bi. u (F. Billoux), Bộ trưởng Bộ xây dựng Pháp.

Tháng Tám, ngày 30

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện về nước nhắc nhở đồng bào đoàn kết, hết sức tránh va chạm với người Pháp để tạo điều kiện thuận lợi cho cuộc nói chuyện giữa Phái đoàn ta và Phái đoàn Pháp.

13 giờ, Người mời cơm đại tá Bona (Bonard).

Tháng Tám, ngày 31

Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi điện ông Nêru, chúc mừng Chính phủ lâm thời Ấn Độ. Bức điện viết: “Tôi rất sung

sướng được tin Chính phủ Ấn Độ tự do đầu tiên đã thành lập. Thay mặt nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà, tôi gửi lời mừng và chúc ông những sự tốt lành nhất. (...) Tôi yêu cầu ông chuyển đạt cho nhân dân nước Ấn Độ mới những tình cảm nồng nàn và lòng đoàn kết cảm thông của nhân dân Việt Nam”.

13 giờ, Người mời cơm các ông M. Businê (Bouchinet) và Xerôn (Sereules), thư ký Hội nghị 21 nước Đồng minh.

15 giờ 30, Người mở tiệc tra mời đại biểu Đoàn thanh niên Pháp.

20 giờ, Người mời cơm M. Gulovic (M. Gullevic) và Blóc (Bloch). Sau đó, Người nghe ngâm thơ kháng chiến và xem một đoạn phim về hoạt động của Người tại Pháp.

Tháng Chín, ngày 1

17 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp kiến ông Hisinen, phóng viên báo Trung Hoa ở Hội nghị 21 nước Đồng minh, đến thăm.

18 giờ, Người tiếp ông bà M. Tơrivr (M. Trives) cùng con gái đến thăm.

Tháng Chín, ngày 2

Tối, Chủ tịch Hồ Chí Minh tới dự Lễ kỉ niệm Quốc khánh đầu tiên của nước Việt Nam dân chủ cộng hoà do Hội liên hiệp Việt kiều và Hội hữu nghị Việt-Pháp tổ chức ở nhà Pleyel tại Pari, có hơn 3000 người đến dự. Cùng dự có trưởng đoàn đàm phán Phạm Văn Đồng, ông Phan Nhiên, đại biểu Hội Việt kiều, ông Lunet, đại biểu Tổng Công hội Pháp, ông Pranics Jourdain, ông Bayet, bà Andree Violis... đại biểu Hội Pháp-Việt, đại diện cho Bộ trưởng Hải ngoại và nhiều đại biểu Cônggô, Madagátxca...

Người bày tỏ tình cảm nhớ thương Tổ quốc, đồng bào, đặc biệt là đồng bào Nam Bộ, Người khuyên nhủ Việt kiều sống trên đất Pháp cần tranh thủ sự cảm tình, sự giúp đỡ của nhân dân Pháp đối với nước Việt Nam. Chủ tịch Hồ Chí Minh cũng nói rõ rằng: “Tôi tin tưởng rằng nước Pháp đã kháng chiến và giành được giải phóng sẵn sàng công nhận nền độc lập của chúng tôi, điều cần thiết phải có để một dân tộc mong muốn kết bạn với các dân tộc khác. Nước Pháp mới đặt ra cho mình mục đích là giải phóng các dân tộc. Tại sao nước Pháp mới lại vô tình trước số phận của nhân dân các nước đang theo đuổi những lý tưởng của chính mình? Và lại, hoàn toàn độc lập không có nghĩa là đoạn tuyệt. Nước Việt Nam đã long trọng cam kết tôn trọng những lợi ích văn hoá và kinh tế của Pháp trên đất Việt Nam; hơn thế nữa, Việt Nam còn sẵn sàng phát triển nó bằng sự hợp tác anh em và trung thực. Việt Nam độc lập, chẳng những không làm hại đến lợi ích của Pháp, mà còn tăng cường vị trí và củng cố uy tín của Pháp ở châu Á...”.

Tháng Chín, ngày 3

10 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp ông Missen Moranh (Michel Morin), phóng viên báo *Le Populaire*.

13 giờ, Người mời cơm ông M. Côpô (M. Copeau), đại biểu Phong trào thống nhất Cộng hoà Pháp trong Quốc hội, và ông A. Bắcgiê (A. Barget), đại biểu của Hội hữu nghị Pháp - Việt.

18 giờ, Người đi thăm ông Bộ trưởng Mariuyt Mutê.

Tháng Chín, ngày 4

10 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp ông Laxuy, đảng viên Đảng Cộng sản Pháp.

13 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp và mời cơm ông: Vanrimông (Valrimont), nghị sĩ Cộng sản trong Quốc hội; Phơrăngxi (Frenci); Luynê (Lunet), đại biểu Tổng liên đoàn Lao động Pháp.

Tháng Chín, ngày 5

13 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp và mời cơm ông Bécna và Phêluýt, chủ bút báo Le Canard Enchaîné và báo France Coir.

15 giờ 30, Người tiếp ông J. Xanh-tony.

17 giờ, Người tiếp một số nhà báo Ấn Độ và bác sĩ Xanilo Gôơ (Saniles Ghosh) đến thăm.

Tháng Chín, ngày 6

10 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp ông M. Pive (M. Pivert) và ông Capuýt (Caput), đại biểu phái tả trong Đảng Xã hội Pháp đến thăm.

Chủ tịch Hồ Chí Minh trong buổi đi thăm cung điện Verselle

11 giờ 30, Người tiếp ông Pátmo (Padmore), đại biểu của phong trào yêu nước của các nước châu Phi nói tiếng Anh và đại biểu tổ chức Liên Phi.

13 giờ, Người tiếp và dùng cơm với ông bà thiếu tá Rôvanel (Rovanel) và ông Molaray (Mollaray), đại diện Văn phòng của ông Ph. Bi.

17 giờ, Người tiếp bà Giăngxông (Jeanson), con gái ông Pelê tới thăm.

19 giờ, Người mở tiệc chiêu đãi hai phái đoàn đàm phán Pháp, Việt.

Tháng Chín, ngày 7

Chủ tịch Hồ Chí Minh trả lời công hàm của Chính phủ Pháp (trao ngày 6-9-1946). Người bày tỏ hy vọng sẽ nhanh chóng đi tới những thoả thuận không chính thức ngoài hội nghị, định ra những điều kiện mà hai bên đều có thể chấp nhận được và phá tan tình thế có thể sẽ xảy ra xung đột đang bao trùm Đông Dương, nhất là ở miền Nam Việt Nam.

10 giờ, Người tiếp ông Luythi (Luythy), nhà báo Thụy Điển.

13 giờ, Người tiếp và mời cơm ông Negơ (Negre). Giám đốc Hãng Thông tấn AFP và ông Noocgiăng (Norgen), người sắp sang Việt Nam.

16 giờ, Người tiếp ông Mác Ăngđrê tới thăm.

Tháng Chín, ngày 8

10 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp trung úy Mỹ Uyslơ (Uechsler) và chị Kim Vy (Việt kiều).

16 giờ, Người mở tiệc trà và nói chuyện với đại biểu Việt kiều các giới đến thăm.

Tháng Chín, ngày 9

9 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp ông Ph. Giuốcdanh (F. Jourdain).

10 giờ, Người tiếp bà Sáctơ ret (Chatrette), phóng viên báo *Tribune Nations*.

11 giờ, Người tiếp và ký vào ảnh chân dung tặng bà Giăngxông (Jeanson).

14 giờ, Người tiếp ông Macxen Phuocnie (Marcel Fournier), Giám đốc báo *Franc - Tireur*.

17 giờ, Người tiếp ông J. Xanhtrony.

18 giờ, Người tiếp ông Lâusvinh (Lochwing), phóng viên Hãng thông tấn Mỹ UP, đến thăm.

19 giờ, Người tiếp Rôbôt Uynxon (Robert Wilson), phóng viên Hãng thông tấn AP đến thăm.

21 giờ, Người tiếp ba Việt kiều đến 23 giờ.

Tháng Chín, ngày 11

9 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp trung uỷ Mỹ Uyslơ.

10 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh được trung uỷ Uyslơ đưa tới phòng ghi âm “Lời tuyên bố với nhân dân Mỹ.” Người nói: “Giữa chúng tôi (Việt Nam - Pháp) không có mâu thuẫn thực sự. Những bất đồng của chúng tôi chỉ như những bất đồng nhỏ của một gia đình mà thôi”. Về vấn đề Nam Bộ, Người yêu cầu phía Pháp:

1. Chấm dứt mọi tuyên truyền thiếu thiện chí ở Nam Kỳ.
2. Thả hết tù chính trị Việt Nam ở Nam Kỳ.

Người tỏ ý hy vọng trong vòng 5 đến 6 tháng tới sẽ có thể nối lại đàm phán trong bầu không khí hữu nghị.

11 giờ, Người tiếp bà Repơ (Repper) và bà Bắtophinh (Butterfield), nghị sĩ Quốc hội Mỹ.

11 giờ 45, Người đến thăm Đại sứ quán Mỹ tại Pari.

13 giờ, Người tới dự tiệc chiêu đãi do Bộ trưởng Mariuýt Mutê tổ chức.

16 giờ, Người dự tiệc trà với Ủy ban lãnh đạo Đảng Xã hội Pháp.

18 giờ, đại diện Đại sứ quán Mỹ đến chào đáp lễ Chủ tịch Hồ Chí Minh tại khách sạn.

20 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự tiệc do ông Đavít Xenxăngben (Davít Selsenben). Giám đốc Trạm phát thanh của Mỹ mời.

Tháng Chín, ngày 12

8 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến nhà Bộ trưởng Mariuýt Mutê cùng ăn sáng.

10 giờ, Người tiếp gia đình ông Raymông Ôbrắc đến chơi.

11 giờ, Người tiếp Ủy ban lãnh đạo Đảng Cộng hoà tự do (P. R. L).

13 giờ, Người mời cơm bà Angđrê Violit và ông bà J. Quyri.

17 giờ, Người mời những người đã giúp Phái đoàn Việt Nam trong thời gian ở Pháp dự tiệc trà.

18 giờ 30, Người tiếp ông bà Côblăng.

Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi thư cho kiều bào Việt Nam ở Pháp, cảm ơn kiều bào đã bày tỏ thái độ ủng hộ Chính phủ và Người, đã quyên tiền và thuốc men giúp Tổ quốc. Bức thư có đoạn:

“Lòng thân ái đó rất là quý, chúng tôi rất cảm động và cảm ơn. Nay tôi và phái độ sắp trở về nước, chúng tôi gửi lời chào và khuyên tất cả anh chị em kiều bào:

1. Phái triệt để đoàn kết
2. Ra sức tuyên truyền và ủng hộ bằng mọi phương diện cho Tổ quốc,
3. Thực hành khẩu hiệu Đời sống mới: Cần, kiệm, liêm, chính.

4. Mỗi người cần thạo một nghề để mai sau về nước giúp ích cho cuộc xây dựng nước Việt Nam mới”.

Tháng Chín, ngày 13

Chủ tịch Hồ Chí Minh nói chuyện với các phóng viên báo Pháp tại Khách sạn Roaynan Môngxô. Người tỏ ý thất vọng vì mục đích chính của phái đoàn đàm phán là độc lập cho Việt Nam và vấn đề Nam Bộ đều chưa được giải quyết. Nhưng Người nhận thấy thái độ thân thiện thành thực của Chính phủ và dân chúng Pháp đối với việc hàn gắn quan hệ hợp tác giữa hai dân tộc Pháp, Việt và hy vọng cuộc đàm phán sẽ nối được lại trong tương lai không xa và tin tưởng Hội nghị sẽ góp phần đem lại hoà bình cho thế giới.

12 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh quyên góp cho Hội Pháp - Mỹ số tiền 3000 phrăng.

Tháng Chín, ngày 14

10 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp ông Vương, nhà báo Trung Hoa.

11 giờ, Người tới thăm Đại sứ quán Trung Hoa tại Pari.

17 giờ, Người đi gặp Bộ trưởng Mariuyt Mutê để thảo luận thêm về quan hệ giữa Việt Nam với Pháp trong tương lai.

18 giờ, Người đến gặp Thủ tướng Gioocgiơ Bidôn.

19 giờ 45, Người về đến khách sạn.

Tháng Chín, ngày 15

0 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh đi gặp Bộ trưởng Bộ nước Pháp hải ngoại Mariuyt Mutê thống nhất những điều đã thoả thuận giữa hai người, sau đó cùng ký vào bản Tạm ước.

8 giờ, Người tiếp bà Ricon (Ricol) phóng viên báo Phụ nữ Pháp đến thăm.

11 giờ, Người tiếp và nói chuyện với một số phóng viên các báo Tribune des Nations, L'Humanite, Cite des Populaires Thông tấn Pháp AFP.

13 giờ, Người mời cơm bảy đảng viên Đảng Xã hội Pháp.

16 giờ, Người nhận lại văn bản Tạm ước 14 -9 do ông Metxme (Messer) mang lại. Buổi gặp này có ông Hoàng Minh Giám. Sau đó, Người đã gửi điện cho Chính phủ Việt Nam: “Bản thoả hiệp tạm thời (Modus vivendi) đã ký ngày 14-9 với Chính phủ Pháp. Bản sao sẽ gửi về bằng máy bay. Gửi lời chào thân ái Cụ Huỳnh, các nhân viên trong Chính phủ, Quốc hội và đồng bào toàn quốc.”.

17 giờ 30, Người tới Đài phát thanh Pari, và qua Đài, Hồ Chí Minh nói lời tạm biệt với nhân dân Pháp trước khi rời nước Pháp. Người thành thực cảm ơn Chính phủ cùng nhân dân Pháp, và một lần nữa bày tỏ những tình cảm của mình với các bạn Pháp, hy vọng Hội nghị Việt - Pháp sẽ sớm được nối lại và sẽ đi tới sự thoả thuận mà hai bên mong muốn để tình thân thiện Việt - Pháp trong tương lai ngày càng bền chặt.

19 giờ 20, Người tiếp ông bà Xanh Tony đến chào từ biệt.

Tháng Chín, ngày 16

3 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh mới đi nghỉ.

5 giờ, Người dậy để chuẩn bị ra ga xe lửa lên đường về nước.

6 giờ 30, Người tới khách sạn Xanh tơ Anơ gặp ông Dương Bạch Mai;

8 giờ 05, chuyến xe lửa đặc biệt chở Hồ Chí Minh chuyển bánh rời Pari đi Macxây. Ra tiễn Chủ tịch Hồ Chí Minh có các ông Bộ trưởng trong Chính phủ Pháp, các nghị sĩ Quốc hội và rất đông quan khách, có cả người

nước ngoài, cùng với gần nghìn kiều bào ta tại Pháp. Người nói với Việt kiều về ý nghĩa của bản Tạm ước 14-9, và căn dặn đồng bào: Đoàn kết, kỷ luật, thi hành đúng mệnh lệnh của Chính phủ, tránh hành động khiêu khích, tranh thủ tình cảm của các bạn Pháp. Trước khi tàu chuyển bánh, Người còn ngó đầu qua cửa sổ vẫy chào như muốn nói với kiều bào: “Tôi đi nhưng ý nghĩ của tôi bao giờ cũng gắn gũi đồng bào”.

21 giờ 15, Người đến Macxây. Đông đảo nam nữ kiều bào đã đợi sẵn ở ga đón tiếp. Người bước xuống, nói chuyện với kiều bào chừng mười phút. Đêm nay, Người và anh em trong đoàn ngủ đêm trên xe lửa đặc biệt có đủ phòng khách, phòng ngủ rất lịch sự và được canh sát canh phòng rất cẩn mật.

Tháng Chín, ngày 17

Sau bữa ăn sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp các quan chức sở tại đến chào và trả lời phỏng vấn của phóng viên báo La Marseillaise.

8 giờ 20, Người đi đặt vòng hoa tại mộ chiến sĩ vô danh. Lúc về, Người tiếp đại biểu các báo địa phương, cảm ơn nhân dân Pháp đã đón tiếp Người và đùm bọc công nhân, binh lính Việt Nam tại Pháp.

9 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm trại Môngtelima (Montelimar) và trại Magacki (Magarqui) gần Macxây, nơi tập trung hơn 3000 lính thợ Việt Nam và Đông Dương, giải thích cho anh em rõ tình hình khó khăn của Việt Nam về sách lược của Chính phủ ta đối với nước Pháp và yêu cầu mọi người bình tĩnh trước thoả hiệp mang tính sách lược này. Người nói: “Hội nghị Phôngtennoblô tuy không thành, nhưng là một thắng lợi của Phái đoàn Quốc hội nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà. Không thành, nhưng Hội nghị Phôngtennoblô là một thắng lợi của nhân dân ta, thắng lợi của toàn thể

nhân dân yêu chuộng hoà bình ở khắp thế giới. Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh ngồi cùng xe với Xanh-tony đi tiễn Người từ Macxây đi hải cảng Tulông (Toulon). Tại Tulôn, Người dự tiệc với Phó thuỷ sư đô đốc Lambe (Lambert), tướng Ôocly (Orly), Quận trưởng Va, Quận phó quận Tulông và ông Xanh-tony trên chiến hạm Duymông Duyécvin, - con tàu sẽ đưa Người về nước.

Tháng Chín, ngày 18

Sáng, tại Tulông, ông J. Xanh-tony chào từ biệt Hồ Chí Minh. Từ quân cảng Tulông, Chủ tịch Hồ Chí Minh và đoàn tuỳ tùng cùng với một số trí thức Việt kiều tình nguyện về nước như bác sĩ Trần Hữu Tước, kỹ sư Phạm Quang Lễ... rời nước Pháp trên chiến hạm Duymông Duyécvin, kết thúc chuyến đi thăm Pháp của Người kéo dài bốn tháng. Lá cờ đỏ sao vàng pháp phới tung bay trên chiến hạm. Ba mươi lăm năm trước, Người từ bến cảng Nhà Rồng rời Tổ quốc trên con tàu Amiran Latúơ Tơrêvin (Amiral Latouche Treville) đi tìm đường cứu nước với thân phận một thuỷ thủ, một phụ bếp. Hôm nay, từ Pháp trở về, Người cũng đi đường biển, nhưng là vị nguyên thủ quốc gia của một nước độc lập.

(Về chuyến thăm Pháp của Chủ tịch Hồ Chí Minh: Khi cuộc đàm phán của hai phái đoàn Pháp - Việt tại Đà Lạt cũng không đem lại kết quả rõ ràng, Chính phủ ta quyết định cử một đoàn hội đàm do Trưởng đoàn Phạm Văn Đồng cùng 11 thành viên sang Pháp dự Hội nghị Fontainebleau, lúc đó Bác Hồ cũng quyết định lên đường cùng sang thăm Pháp, nhưng không chính thức dự Hội nghị mà với tư cách là Thượng khách của Chính phủ Pháp. Bác chỉ đưa theo hai tuỳ tùng là Đỗ Đình Thiện và Vũ Đình Huỳnh, còn không đồng chí nào trong đội bảo vệ tiếp cận thường xuyên được Bác cho đi cùng. Việc

này đã gây xôn xao dư luận, hàng ngàn lá thư gửi đến khuyên Người không nên đi máy bay. Khi đồng chí Nguyễn Lương Bằng mang vấn đề ra Trung ương, một số đồng chí trong Thường vụ cũng tranh luận sôi nổi, đề nghị Bác dừng chuyến đi vì lý do an toàn, nhưng Bác vẫn giữ thái độ bình tĩnh và kiên quyết không thay đổi ý định của mình với lời giải thích: Trong Chính phủ Pháp hiện có Đảng Cộng sản tham dự, ta có thể tin vào sự giúp đỡ của Đảng bạn. Sang Pháp cũng là dịp tốt để đề cao vị trí của Việt Nam, tranh thủ tình cảm của nhân dân Pháp và thế giới. Đặc biệt là cộng đồng người Việt ở Pháp cũng là một chỗ dựa quan trọng vì Người vẫn thường xuyên tiếp xúc, có liên hệ với kiều bào, khích lệ tinh thần yêu nước và động viên họ đoàn kết, hỗ trợ cho cuộc đấu tranh của phái đoàn ta.

Sáng thứ sáu, ngày 31. 5. 1946, từ sớm đã có cả một rừng cờ hoa của hàng vạn người dân Thủ đô đi tiễn Bác, tướng Salan cùng hai nhân viên làm nhiệm vụ tháp tùng Chủ tịch Hồ Chí Minh sang Pháp ghi lại trong hồi ký: “Chúng tôi gặp nhau ở sân bay Gia Lâm. Trời vẫn mưa. Một tiểu đoàn thuộc Trung đoàn bộ binh số 6 cùng đại tá Trung đoàn trưởng mang theo quân kỳ và đội quân nhạc bồng súng chào. Chủ tịch chào lại khá lâu. Khi hai chiếc Dakota cất cánh, khăn tay ở trên và ở dưới mặt đất cùng vẩy lên tíu tít giữa tiếng hoan hô và động cơ nổ ầm vang...”. Máy bay cất cánh đi Rangoon (Miến Điện); Calcuta - Agra (Ấn Độ); qua Karachi (Pakistan); Habegna (Iraq); tạm dừng ở Cairo (Ai cập) và Biskra (Angiêri) rồi đến Biarrits (Pháp), nghỉ tại đây 10 ngày trước khi đi Paris. Hồi 16h15' ngày 22. 6, sân bay Bourget đông nghịt người, cờ hai nước được treo khắp nơi, đây là lần đầu tiên trong lịch sử, lá quốc kỳ của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa đứng ngang hàng cùng lá cờ Pháp, đôi mắt Bác sáng lên long lanh, đắm đắm nhìn lá cờ đỏ sao vàng đang tung bay vẻ vô cùng

xúc động. Sau lễ chào cờ và duyệt đội danh dự, trước khi lên ô tô, Người nói trước máy ghi âm của phóng viên Hãng thông tấn AFP: “Tôi rất lấy làm hài lòng được đặt chân lên một đất nước đã chịu đau khổ nhiều vì lý tưởng và tự do. Cảm ơn Chính phủ và dân chúng Pháp tiếp đón tôi một cách long trọng. Mong sau này hai dân tộc Pháp và Việt Nam cộng tác một cách bình đẳng, thật thà và thân thiện”. Buổi lễ đón chính thức Chủ tịch Hồ Chí Minh diễn ra 10 ngày sau đó và kéo dài suốt 3 ngày theo các nghi thức truyền thống đối với các nguyên thủ quốc gia. Ngoài các cuộc hội đàm, tiếp xúc chính thức với những thành viên Chính phủ Pháp, Bác còn đi thăm một số di tích lịch sử văn hoá ở quanh Paris. Người cũng đề nghị đi thăm lại chiến trường Normandie, nơi quân Đồng Minh đổ bộ mở mặt trận thứ hai chống phát xít và giải phóng nước Pháp, chuyến đi này có Sainteny* tháp tùng Bác. Lúc đi Sainteny ngồi trên chiếc xe Buck chiến lợi phẩm do tướng Leclerc tặng còn Bác ngồi trên xe khác. Khi về, Sainteny vừa sang ngồi cùng xe với Bác thì chiếc Buck của ông ta đột nhiên mất phanh lao xuống chiếc hố sâu bên đường, trong xe vẫn còn mấy viên phụ tá. Mọi người trong đoàn xông xáo nghi ngờ đây là một vụ mưu sát còn Bác vẫn bình thản đi giúp mấy người trong xe bị nạn ra ngoài. Về đến Paris, Bác mới giải thích logic và ngắn gọn: “Chẳng lẽ người Pháp lại muốn giết ông Sainteny? Ông ấy chưa đủ yêu Việt Nam để bọn thực dân phải ám sát và ở đây cũng chẳng có những người Pháp quá yêu Việt Nam để ám sát ông thực dân Sainteny!”.

Kiều bào ta ở Paris rất vui mừng chào đón vị Chủ tịch đầu tiên của nước Việt Nam độc lập. Các đoàn đại biểu trí thức, bác sỹ, kỹ sư, luật sư, họa sỹ đều muốn gặp và nói chuyện với Bác Hồ. Một số người còn tha thiết xin được theo Bác trở về phục vụ Tổ quốc. Ngày đầu tiên Bác đến ở khách sạn Royal Monceau, 60 cháu thiếu nhi, nhi

đồng theo cha mẹ đến chào Bác Hồ, phần lớn các cháu không nói được tiếng Việt nhưng đều biết hát Tiến quân ca và câu Hồ Chủ tịch muôn năm. Có một Việt kiều làm nghề thợ may quê ở Thanh Hoá xin được gặp Bác để trình bày một nguyện vọng riêng, anh nói: “Thưa, cháu có hân hạnh cùng đoàn đại biểu Việt kiều đi đón Bác ở sân bay. Cháu nhận thấy những quan khách của Pháp ra đón đoàn ta đều ăn mặc rất sang trọng, đúng lễ nghi quốc tế. Lúc đoàn ta bước xuống, cháu thấy Bác mặc bộ đồ ka ki đại cán quá đơn sơ, khiến suốt đêm cháu không ngủ được. Hôm nay cháu xin phép Bác cho cháu được may đo gấp cho Bác vài bộ đồ lớn để mặc với thiên hạ!”. Bác tươi cười ôm lấy người thợ may: “Tôi xin cảm ơn tấm lòng tốt của chú đối với đất nước cũng như đối với tôi. Tôi nói thật với chú, toàn dân ta đang nỗ lực chống ngoại xâm để bảo vệ độc lập tự do. Đồng bào ta đã hy sinh và còn phải hy sinh nhiều nữa cho tới khi nào thắng lợi hoàn toàn. Dân ta còn phải cần kiệm hơn nữa để vượt qua khó khăn về mọi mặt. Tôi nhận thấy chúng tôi ăn mặc như thế này cũng còn hơn bà con trong nước nhiều lắm rồi...”. Nghe Bác ân cần giải thích như vậy, mọi người đều rưng rưng nước mắt.

Một trong những thành công lớn của Bác ở Paris là không những đã nối lại quan hệ gắn bó với ban lãnh đạo Đảng Cộng sản Pháp và những người đồng chí cũ, mà còn kết giao thêm nhiều bạn bè mới ủng hộ Việt Nam và đồng thời tạo ấn tượng sâu sắc về một đất nước mới độc lập có lá quốc kỳ cờ đỏ sao vàng. Trong thời gian Bác đến ở tại gia đình ông bà Aubrac tại ngoại ô Paris (nơi ông chủ nhà đã chụp trộm được một bức ảnh vị Chủ tịch đang ngủ trưa trên ổ rơm), có một ông già làm vườn thường cung cấp hoa cho gia chủ trang trí trong các phòng. Một lần, Bác cùng ông bà Aubrac đến thăm ông già làm vườn, Người giải thích về ý nghĩa văn hoá của

màu cờ Việt Nam vô cùng giản đơn mà sâu sắc: Đó là màu đỏ thắm của hoa đào miền Bắc và hoa mai vàng miền Nam! Từ đó, ông già làm vườn thường xuyên mang những bó hoa thược dược đỏ và vàng đến biếu Bác nhưng nhất định không chịu nhận tiền công. Tất cả những hoạt động của Bác đều được dư luận Paris và các tỉnh, thành phố khác quan tâm theo dõi trong không khí sôi động, nhiệt thành nhờ các cơ quan báo chí, hãng thông tấn và đài phát thanh. Vốn là một nhà báo lão luyện, Bác rất coi trọng những buổi trả lời phỏng vấn hoặc tiếp chuyện báo giới để rồi thông qua họ phát huy tác dụng tuyên truyền cho ta. Các nhà báo phương Tây tranh thủ phỏng vấn Người đủ mọi chuyện. Có nhà báo hỏi: “Chủ tịch có đưa nước mình theo chủ nghĩa cộng sản không?”, Bác trả lời: “Tôi nghiên cứu các trường phái triết học và thấy rằng nhiều lãnh tụ lên cầm quyền rất thương dân và mong muốn cho dân sung sướng, ngay chúa Giêsu cũng nói: Mọi người phải thương yêu đùm bọc nhau. Thế nhưng còn chiến tranh thì còn đau thương tang tóc. Nên con đường mà nhân dân chúng tôi đi là làm sao để không có những đau thương tang tóc đó, là để có độc lập, tự do”. Nữ nhà báo, thi sĩ, phóng viên của báo Nhân Đạo Franxoia Coredo là người được Bác tiếp đầu tiên ở Paris. Khi cuộc họp báo kết thúc, Bác căn dặn: “Cô tự coi mình là người của báo Nhân đạo mà viết bài. Chỉ có điều là cô hiểu thế nào thì viết mình hiểu như thế, chứ không viết là mình nghe thấy thế!”, rồi Người đứng dậy cầm một bông hoa hồng trên bàn tặng Coredo vì chị là nữ nhà báo duy nhất tại đó. Phóng viên báo Regard đã chớp được cảnh này và ngay hôm sau cho đăng ảnh trang đầu với lời chú thích hóm hỉnh: “Bốn mươi năm đấu tranh cách mạng mà vẫn lịch thiệp như thường”.

Hơn ba tháng trên đất Pháp, nhất là thời gian ở Paris, Bác đã tiến hành một đợt hoạt động ngoại giao

rất phong phú, đa dạng. Người gặp gỡ, nói chuyện với hầu hết đại diện các chính đảng lớn, những tổ chức chính trị và đoàn thể quan trọng. Bác dành nhiều thời gian tiếp xúc rộng rãi với các nhân vật trọng yếu trên nhiều lĩnh vực kinh tế, văn hoá, kỹ thuật để nói cho họ hiểu tình hình và chính sách của ta, từ đó họ có thể thông cảm và ủng hộ sự nghiệp cách mạng của nhân dân Việt Nam. Người cũng đặc biệt chú ý và tranh thủ tình cảm của giai cấp công nhân Pháp. Trong chuyến tàu hỏa tốc hành rời Paris đến Marseille dài hơn 1000km, đoàn tàu phải chạy suốt ngày đêm để kịp đến cảng lúc 8h sáng. Các quan chức Pháp tiễn Bác và anh em cùng đi ra tận bến tàu thủy. Trước khi vào phòng danh dự, Bác xin lỗi đến đầu tàu “chào một người bạn”. Trong sự ngạc nhiên của mọi người, Bác đi thẳng đến đầu máy gặp anh em thợ máy. Bác thăm hỏi và cảm ơn làm anh em quá ngạc nhiên và xúc động khi một Chủ tịch nước vẫn nhớ tới những người công nhân bình thường. Lúc Bác bắt tay tạm biệt, người lái tàu lúng túng: “Xin lỗi ngài Chủ tịch nước, tay chúng tôi lấm lem dầu mỡ, bẩn lắm ạ!”. Bác nói từ tốn: “Không sao cả. Tay của anh tuy bẩn nhưng tấm lòng của anh trong sạch. Anh là công nhân và đã đưa chúng tôi đi rất an toàn”. Tất cả các quan chức Pháp và mọi người có mặt đều xúc động trước tấm lòng nhân hậu và tinh thần đoàn kết quốc tế rộng mở của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

Ông Vũ Đình Huỳnh còn kể rằng: “... Trong thời gian lưu lại Pari, Bác và chúng tôi đi thăm nhiều nơi chốn. Đứng ở trong gian phòng hẹp tại ngôi nhà số 9 ngõ Công - Poăng, Bác nói với tôi: ‘Lúc mình ở đây là lúc nghèo nhất đấy. Trời rét, không có than đốt lò sưởi, mình đặt hai viên gạch nhờ lò sưởi người ta, đêm về lôi ra quần giấy báo vào thành một cái bọc rồi nằm cong lưng ôm nó vào bụng mà ngủ cho qua những đêm giá lạnh’.

Đến Viện Bảo tàng Lơ Luvơ, Bác nói: “Đây là một chỗ trốn tránh tốt khi tụi Pháp lùng mình. Chúng không ngờ anh chàng nhà quê Đông Dương của chúng chui vào đây. Tha hồ xem, nhiều cái bổ ích lắm”. Chúng tôi đi chơi trong rừng Bulônơ nổi tiếng. Tướng Tetit còn mời Bác đi coi các vũ nữ nhảy điệu Canc an ở Pôli Becgerơ, một rạp tạp kỹ lừng danh, được cả thế giới biết đến. Nhìn các vũ nữ đẹp, khá hở hang, nhảy múa uyển chuyển, Bác cười vui chứ không chê bai, kể cả khi đã về tới nhà. Rất dân tộc, Bác biết cái đẹp của dân tộc khác, không bao giờ lấy mình ra làm thước đo. Một hôm chẳng hiểu nghĩ sao, Bác bảo tôi đi cùng, đến thăm tờ báo *Le Canard Enchaine* (Con vịt bị trói). Tự xưng là kẻ bị bịt miệng, tờ báo này là tờ báo đáo đẽ nhất ở Pari chuyên mò mẫm vào những vụ bê bối lớn, phanh phui những chuyện động trời của mấy ông trong chính quyền. Chúng tôi đến toà soạn của báo Con vịt bị trói lúc 7 giờ sáng nhưng chẳng gặp ai, trừ mấy nhân viên trực. Bộ biên tập mãi 9 giờ sáng mới làm việc... Nói chuyện với người trực vài phút, Bác để lại danh thiếp Hồ Chí Minh, Chủ tịch nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà, rồi đi... Mấy hôm sau Con Vịt bị trói đăng bài ca ngợi Việt Nam, đả kích Chính phủ Pháp thiếu thiện chí trong việc giải quyết vấn đề Đông Dương. Bài này cũng như nhiều bài báo nói tới hoạt động của phái đoàn ta đều được anh Đỗ Đình Thiện cắt ra cẩn thận để lưu.

Từ sau khi ký Tạm ước, Bác cân nhắc và quyết định về nước bằng đường biển, có người thắc mắc sao không đi máy bay cho nhanh thì Bác giải thích: “Không nên đi máy bay, có thể nguy hiểm. Đi tàu thuỷ có cả các thuỷ thủ, Pháp không thể làm bậy. Các chú báo với họ, nói Chủ tịch chúng tôi mệt, không đi được máy bay là xong”. Chiều ngày 17. 9, Chủ tịch Hồ Chí Minh lên chiến hạm *Dumont d'Urville*. Buổi tối cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí

Chủ tịch Hồ Chí Minh bế cháu gái Elizabeth, con gái đỡ đầu của Người khi đến bệnh viện thăm bà Aubrac

Minh mở tiệc chiêu đãi chính thức các quan khách Pháp và Hạm trưởng O'Neill trên tàu. Sáng sớm ngày 18. 9, tàu Dumont d'Urville kéo còi bắt đầu hải trình đưa Bác và một số tri thức Việt kiều về Việt Nam xa xôi. Nhưng có một vấn đề nảy sinh là hầu hết các tuyến đường biển sang Viễn Đông vẫn đặt dưới sự kiểm soát của Hải quân Anh theo quy chế của Đồng Minh đặt ra từ thế chiến II, nên tàu Dumont cũng phải tuân theo luật lệ của Bộ Hải quân Anh. Bác liền yêu cầu kéo cờ hiệu của nguyên thủ quốc gia Việt Nam lên cột cờ. Hạm trưởng điện về xin chỉ thị, Paris đồng ý. Thế là trên tàu phải đi kiếm vải may một lá quốc kỳ của ta kéo lên cột cờ. Hồi đó ít người biết đến lá cờ này nên các quan chức hàng hải Anh quốc bối rối đánh tín hiệu hỏi dồn dập: "Quốc kỳ nước nào đấy?"

Có vị quốc trưởng nào trên tàu chẳng? Có phải bắn súng chào theo nghi lễ không?”.

Con tàu lênh đèn trên đại dương mênh mông, qua Địa Trung Hải, Hồng Hải và nhiều cảng trên hải trình đã bắn súng chào vị nguyên thủ của nước Việt Nam mới. Từ trên chiến hạm, Bác đã điện cho các quan chức, tướng lĩnh Pháp, ngỏ lời cảm ơn sự đón tiếp nhiệt tình trong hơn ba tháng Bác ở thăm nước Pháp. Người cũng điện về nước, gửi lời chào tới các thành viên Chính phủ ta và báo tin tốt về chuyến đi. Trên tàu, các thuỷ thủ đều ngạc nhiên trước sự giản dị và bình dân của một vị Chủ tịch nước. Người thường dành nhiều thời gian để trò chuyện và thăm hỏi hoàn cảnh gia đình từng thuỷ thủ một cách thân tình và vui vẻ. Một người lính công vụ được cử tới phục vụ Người đã sửng sốt báo cáo lại với Hạm trưởng: “Ngài Chủ tịch không có nhiều quần áo lót. Chỉ có đúng 2 áo sơ mi, hai quần đùi, hai đôi tất, hai khăn tay. Chủ tịch nói cứ để Chủ tịch tự giặt lấy cũng được!”. Đến bữa ăn, Bác ngồi cùng với Hạm trưởng, Hạm phó và một ông linh mục. Người luôn nói chuyện cởi mở và thẳng thắn về các vấn đề chính trị, đặc biệt là tương lai của Việt Nam là độc lập nhưng vẫn hữu nghị với Pháp. Người cũng ca ngợi hải quân Pháp có những thuỷ binh “xuất thân từ nhân dân lao động”. Bác còn sử dụng chiến hạm thành địa điểm đào tạo cấp tốc môn chính trị cho những trí thức Việt kiều yêu nước xin theo Người về nước để xây dựng Tổ quốc. Bài học đầu tiên là công tác vận động quần chúng, nâng cao tinh thần ái quốc mà đối tượng cụ thể bao gồm thuỷ thủ đoàn hơn 100 binh lính, sỹ quan Pháp đang cùng đồng hành. Cứ mỗi lần tàu đi qua một nước châu Phi, Arập hay châu Á là Bác giảng ngay cho anh em một bài về lịch sử- văn hoá- kinh tế của các nước đó.

Chiếc chiến hạm chạy khá chậm, vài ngày lại ghé bến sửa chữa và thường bắn tập phô trương sức mạnh của

quân đội Pháp. Có những lúc còi tàu rú lên báo động từng hồi, tiếng chân lính chạy rầm rập, tiếng hô khẩu lệnh, thao tác vũ khí lách cách rồi pháo tầm xa, súng phòng không, súng máy bắn loạn xạ. Anh em ta ngỡ ngác hỏi nhau xem có chuyện gì, riêng Bác vẫn bình tĩnh, điềm nhiên và ung dung hút thuốc lá rồi mỉm cười bảo: “Người ta thử kiểm tra tinh thần của các chú đấy, các chú có sợ không?”. Ngày 18. 10, chiến hạm tiến vào vịnh Cam Ranh. Đô đốc Thierry d’Argenlieu mời Người vào căn cứ hải quân Cam Ranh (nơi y mặc nhiên coi như đã là của Pháp) để trao đổi về việc thi hành Tạm ước 14/9 và Bác đã nhận lời. Trước khi đi, Bác nói với ông Vũ Đình Huỳnh, lúc ấy mang chức danh là Đại tá cận vệ Chủ tịch nước: “Bọn hải quân này chúng nó bày nhiều thủ luật lệ, nội quy lắm. Chú bây giờ là quân sự, không nên đi, để một mình chú Tước đi theo tôi, coi như bác sỹ riêng của tôi là đủ”. Một chiếc tàu chiến nhỏ ra đón Bác và ông Tước lên chiếc thiết giáp hạm Suffren để hội kiến với Đô đốc hải quân D’Argenlieu và Tướng tư lệnh lục quân Morliere. Mục đích của người Pháp là phô trương lực lượng và sức mạnh của mình nên quân Pháp kéo hết các loại cờ, giương tất cả các loại súng theo lễ nghi đón tiếp nguyên thủ quốc gia. Trên chiến hạm cũng có mặt rất nhiều các nhà báo Việt Nam và quốc tế chờ lấy tin viết bài. Bác vẫn mặc bộ quần áo giản dị, tay cầm gậy, tay cầm mũ bước lên chiến hạm. Đô đốc D’Argenlieu và tùy tùng quân phục chỉnh tề, kiếm ngù màu sắc lòe loẹt ra đón Bác, hai bên cạnh y còn hai lính vác kiếm kích sáng loáng cho tăng thêm vẻ uy nghi. Sau phần nghi lễ, viên Đô đốc mời Bác vào bàn tiệc. Trong buổi tiệc chiêu đãi, viên Đô đốc bố trí Bác ngồi giữa y và Morliere rồi dặc ý bóng gió: “Thưa Chủ tịch, Ngài đang bị đóng khung (encadré) giữa Lục quân và Hải quân đó!”, Bác thản nhiên cười, trả lời: “Nhưng thưa Đô đốc, chính bức

hoa (tableau) mới làm cho khung tranh có chút giá trị!”. Tất cả tướng tá quân đội Pháp bị một vố choáng váng, từ lúc ấy đến cuối bữa tiệc không ai dám bóng gió gì nữa mà chỉ tập trung vào các điều khoản Tam ước. D’Argenlieu đã phản đối kịch liệt quyết định của Chính phủ ta khi công bố sắc lệnh số 182 tổ chức lại Ủy ban kháng chiến Nam bộ để tạo điều kiện dễ dàng cho phía Pháp áp dụng những điều khoản của Hiệp định 6/3 và Tam ước 14/9. Y cho rằng đây là sự can thiệp không thể chấp nhận được của Hà Nội vào một lãnh thổ thuộc chủ quyền của Pháp bằng một Chính phủ hợp pháp và áp đặt cho nhân dân bằng cách phổ biến sự lật đổ và khủng bố. Nhưng Bác cương quyết bác bỏ những quan điểm trên của y và không đồng ý trên nguyên tắc việc cho hồi hương về miền Bắc Việt Nam các chiến sĩ tình nguyện đã tham gia phong trào Nam tiến.

Nhiều nhà báo cũng được mời tới dự nên trong cuộc họp báo sau đó, trong khi thái độ của D’Argenlieu tỏ ra trầm lặng, căng thẳng thì Bác lại rất nhẹ nhàng thoải mái khuyên họ góp phần tuyên truyền cho việc thi hành các điều khoản đã được thoả thuận trong Tam ước. Người phát biểu rằng: “Ngài Đô đốc và tôi đều có ý kiến chung rằng, các báo Sài gòn và Hà Nội chỗ này, chỗ khác đã tỏ ra quá căng thẳng. Người ta có thể nói lên sự thật và dĩ nhiên không thể nào luôn luôn tặng hoa cho nhau, nhưng có thể tránh được việc chửi rủa nhau... Phải làm tất cả để chấm dứt cuộc chiến và làm nguôi các đầu óc. Tôi tin rằng bằng việc thực hiện một cách trung thực bản Tam ước, chúng ta cải thiện được rất nhiều quan hệ giữa chúng ta trong khi chờ đợi cuộc họp vào tháng Giêng tới...”. Ngay trong hôm đó, D’Argenlieu đã viết báo cáo gửi về Pháp, trong có đoạn như sau: “Cuộc hội kiến theo ý tôi có mang lại kết quả. Tôi có cảm giác rằng Chủ tịch Hồ Chí Minh rất lo ngại về tình hình thực

tế mà ông sẽ gặp khi bước chân về nước. Dù sao, tôi vẫn có suy nghĩ rằng ông Hồ chân thành mong muốn, ít ra là trong một thời gian, sẽ tìm thấy ở sự hoà hoãn với Pháp một sự củng cố lại các kết quả đã giành được và khởi đầu cho những tiến bộ mới. Tôi cũng tin chắc rằng ông Hồ sẽ cố gắng bằng cách kết hợp những lời tuyên bố thân thiện với những lời dọa dẫm tố cáo, giành được tại Nam kỳ những lợi ích tối đa nhờ lợi thế cụ thể mà điều 9 của Tam ước đã mang lại cho ông...”).

Tháng Mười, ngày 20

16 giờ 17, sau 40 ngày vượt qua các đại dương, chiến hạm Duymông Duyêvin đưa Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng đoàn công tác cập Bến Ngự (Hải Phòng). Tiếng đại bác chào mừng Chủ tịch Hồ Chí Minh nổ vang trời cùng với tiếng hoan hô kéo dài khi Người xuất hiện trên boong tàu. Cùng lúc, còi Nhà hát thành phố cất lên báo tin vui Người đã đặt chân lên đất cảng. Trong hồi ký của mình, Đại tướng Võ Nguyên Giáp viết: “Chưa bao giờ bến cảng này có một hồi còi làm rung động trái tim của hàng chục vạn con người như chiều hôm ấy”. Tiếp đó, đoàn đại biểu Quốc hội, Chính phủ từ Hà Nội xuống cùng đại biểu Đảng bộ và nhân dân Hải Phòng lên tận tàu đón chào Người.

17 giờ 10, Chủ tịch Hồ Chí Minh rời con tàu đã đưa Người từ Pháp về, qua cầu tàu vào trong cảng. Quân nhạc cử hành quốc ca hai nước Việt - Pháp. Lễ duyệt binh bắt đầu với sự tham gia của hàng quân danh dự Vệ Quốc đoàn và đơn vị danh dự của Sư đoàn thuỷ quân lục chiến Pháp có quân kỳ, quân nhạc theo đúng nghi lễ trọng thể đón một vị nguyên thủ quốc gia. Duyệt binh xong, Người bước tới máy phóng thanh cảm ơn các đại biểu và đồng bào ra đón, nhận bó hoa tươi thắm của vị

đại biểu Ủy ban hành chính thành phố Hải Phòng rồi tặng lại đại tá Lami đại diện cho phía Pháp. Sau đó, Người lên xe về trụ sở ủy ban hành chính thành phố Hải Phòng đang tạm đóng trong trường nữ học Minh Khai (quận Lê Chân) và nghỉ qua đêm tại đây.

Tối, Người dự tiệc chiêu đãi do Ủy ban hành chính thành phố Hải Phòng tổ chức. Cùng dự có Hạm trưởng Chiến hạm Duymông Duyécvin và một số người Pháp. Phát biểu trong bữa tiệc, Người nói đến lợi ích của hai dân tộc Việt - Pháp vì một nền hoà bình, thịnh vượng chung. Cho đến tận khuya, nhân dân vẫn nô nức kéo nhau đến chào mừng Người. Người gặp bà con, bày tỏ lòng cảm ơn nhân dân và nói rằng Người vừa ở Pháp về, sức khỏe tốt, bình yên, khuyên mọi người về nghỉ sớm.

Tháng Mười, ngày 21

5 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh dậy sớm như thường lệ. Vừa lúc đó, một hồi còi rúc lên. Người hỏi còi gì và được ông Vũ Quốc Uy lúc đó là Phó Chủ tịch Ủy ban hành chính thành phố trả lời rằng: “đó là còi báo nhân dân xuống đường tập thể dục theo nếp sống mới”. Người yêu cầu cho đi xem nhân dân tập thể dục, chỉ thấy lèo tèo có vài người tập, Người hỏi ông Uy: “Những người tập thể dục của chú đâu?”, ông Uy lúng túng chưa kịp trả lời, Người nói tiếp: “Kéo còi cho nhân dân tập mà không có người tập, như thế là mắc bệnh hình thức. Vả lại, kéo còi sớm quá trong lúc mọi người còn ngủ lại làm phiền cho nhân dân. Những điều này chú nên tránh”. Người đi vòng quanh thành phố, muốn tận mắt chứng kiến quang cảnh đồng bào và chiến sĩ Hải Phòng trong những ngày nước sôi lửa bỏng này. 8 giờ, Người tiếp đại biểu nhân dân Hải Phòng- Kiến An, các tỉnh miền duyên hải, đồng bằng và các đại biểu từ Hà Nội xuống. Một cụ phụ lão tặng Người bức trướng thêu bốn chữ “Nhất Ngôn Hưng

Bang”. Một cụ khác tặng Người cây gậy làm bằng một trăm đốt xương của con trăn. Trong buổi tiếp, Người ân cần căn dặn đại biểu Hải Phòng - Kiến An: ‘Các cụ đi trước làm gương, anh chị em đồng tâm hiệp lực thì chắc chắn thành phố Hải Phòng sẽ trở nên thành phố gương mẫu của nước ta.’ Người ghi vào sổ vàng của Trường huấn luyện thành niên Tô Hiệu (Hải Phòng) dòng chữ:

“Thanh niên đoàn kết

Gắng học tập

Gắng công tác

Tiến lên!

Tiến lên!”

Sau đó, Người còn tiếp chuyện riêng với ông Thuyết, người bạn thủy thủ cũ, lúc đó còn sống ở Hải Phòng; và yêu cầu cho gặp chủ bút tờ báo Dân chủ (cơ quan ngôn luận của Mặt trận Việt Minh và duyên hải, trụ sở đặt tại Hải Phòng). Người căn dặn chủ bút Bùi Huy Thục: “... Báo không nên viết những lời lẽ cứng rắn quá, không có lợi cho việc ngoại giao, mà nên viết mềm mỏng để tranh thủ thời gian hoà hoãn... Đừng hạ thấp mình, cũng đừng nên chọc tức kẻ thù. Báo chí phải dựa vào những cơ sở pháp lí để làm lợi khí đấu tranh...”.

Trước khi rời Hải Phòng về Hà Nội, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã có cuộc nói chuyện với nhân dân toàn thành phố. Hàng chục vạn đồng bào Hải Phòng - Kiến An đứng chật bãi Sông Lấp, lắng nghe tiếng nói ấm áp của Người: “Lúc tôi ra đi, tất cả đồng bào đều áy náy, không biết tôi đi thì công việc và sức khoẻ của tôi ra sao! Trong bốn tháng hai mươi ngày nhớ đồng bào. Bây giờ tôi về thì rất sung sướng được thấy Tổ quốc thân yêu, thấy đồng bào quý mến, tôi rất vui lòng...” Người biểu dương những cố gắng của mọi tầng lớp trong công tác chuẩn bị kháng chiến và căn dặn những việc làm cụ thể để hoàn thành

được “nhiệm vụ Mutê vụ bao trùm nhất hiện nay là kiên quyết giữ vững độc lập, tự do!”

10 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng các đại biểu Trung ương đi đón Người lên chuyến xe lửa đặc biệt về Hà Nội. Suốt dọc đường xe lửa từ Hải Phòng về Hà Nội, hàng vạn đồng bào mang cờ hoa, khẩu hiệu đứng đón chào Người. Qua khung cửa tàu, Người vẫy tay chào, đáp lại tấm lòng của đồng bào đối với Người.

15 giờ 15, Chủ tịch Hồ Chí Minh về đến ga Hàng Cỏ (Hà Nội). chưa bao giờ ga Hàng Cỏ tấp nập như vậy. Hàng nghìn hàng vạn nhân dân Hà Nội tập trung tại đây hân hoan vui đón Người về. Cờ, hoa, khẩu hiệu đỏ rực trời.

Tàu dừng bánh, Chủ tịch Hồ Chí Minh bước ra từ cửa số 3. Người ôm hôn Cụ Quyền Chủ tịch nước Huỳnh Thúc Kháng - đại diện Chính phủ ra đón, rồi hai người cùng với Chủ tịch Quân Ủy Hộ Võ Nguyên Giáp và tướng Pháp Mooclie đi duyệt binh. Trên thêm ga, Người nói chuyện cùng đồng bào và bộ đội. Thoạt đầu, Người nói tiếng Việt về nhiệm vụ của đoàn đại biểu Chính phủ ta, về bản Tạm ước 14-9. Rồi quay về phía binh lính Pháp, Người nói bằng tiếng Pháp, đại ý: “Tôi vừa sang Pháp để thương lượng với Chính phủ Pháp về vấn đề độc lập và tự do cho nhân dân Việt Nam. Vấn đề này còn tiếp tục bàn đến vào đầu năm sau. Ở Pháp tôi đã tiếp xúc nhiều với nhân dân Pháp và bạn bè quốc tế. Nhân dân Pháp cũng vừa trải qua cuộc kháng chiến chống phát xít Đức để giải phóng đất nước mình và đã giành được độc lập, tự do. Nhân dân Pháp rất yêu chuộng hoà bình, quý trọng tự do, không muốn chiến tranh, cũng như nhân dân Việt Nam rất yêu hoà bình, tự do, không muốn chiến tranh, chỉ muốn tình hữu nghị tốt đẹp giữa các dân tộc... Chúng tôi mong các bạn sớm hoàn thành nhiệm vụ để được trở về Tổ quốc của mình. Tin chắc những người thân của các bạn cũng đang mong chờ các bạn. Có lẽ đó cũng là ước

muốn của các bạn...”. Cuộc đón tiếp kết thúc, Chủ tịch Hồ Chí Minh lên xe về Bắc Bộ phủ. Dọc đường, xe của Người đi giữa những tiếng hò reo, giữa sắc cờ, hoa lộng lẫy của hàng vạn đồng bào Thủ đô đã trông chờ từng ngày, từng giờ ngày trở về của Người.

Tháng Mười, ngày 22

Buổi sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến phòng bá âm Đài Tiếng nói Việt Nam (lúc đó đặt tại số 4 phố Phạm Ngũ Lão), giải thích bản Tạm ước 14-9 với nhân dân cả nước.

15 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh trả lời phỏng vấn của các nhà báo Việt Nam, Pháp, Trung Hoa về những cảm nghĩ của Người trong thời gian ở Pháp và khi về đến Tổ quốc. Trả lời câu hỏi: Ngoại giao và quốc sách Việt Nam từ đây về sau có gì biến đổi không?, Người tuyên bố: “Có thể trả lời là không biến đổi gì hết. Về nội chính, Chính phủ từ trước tới giờ vẫn chủ trương đoàn kết để xây dựng nước Việt Nam mới. Về ngoại giao, Chính phủ quyết định đòi độc lập, quyết đòi thống nhất, nhưng quyết định ở trong khối Liên hiệp Pháp; đối với các hữu bang, từ trước đến giờ vẫn theo một con đường thân thiện. Trước hết thì nay vẫn thế, không thay đổi.”. Cùng ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm và dự lễ bế giảng trường cán bộ tự vệ mang tên Hồ Chí Minh tại khu Đấu Xảo (nay là Cung Văn hoá hữu nghị). Người tiếp đại úy Pháp L. Valoa (Louis Valloir) và các sĩ quan, thuỷ thủ Pháp của chiến hạm Duymông Duyêvin. Người tặng L. Valoa bức tranh và mỗi thuỷ thủ một chiếc huy hiệu.

Tháng Mười, ngày 23

6 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Nha Công an Bắc Bộ (phố Trần Hưng Đạo), thăm nhà riêng của ông Hoàng Mỹ, Phó Giám đốc Nha, và thăm Ty Công an Quận Nhất (phố Hàng Trống).

Tại khu giam phạm nhân của Ty Công an Quận Nhất, Người căn dặn cán bộ: “Nên săn sóc những người bị giam và xét ngay, xét kỹ cho người khỏi oan uổng”. Người tặng ông Quận trưởng một huy hiệu in hình lá cờ đỏ sao vàng mà Người mang từ Pháp về. Trong ngày, Người còn đi thăm Phòng Nam Bộ ở đường Gia Định (nay là phố Trần Nhật Duật, Hà Nội), thăm trường trung cấp Huấn luyện công an và tặng ảnh chân dung của Người cho nhà trường.

Tháng Mười, ngày 24

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh mở tiệc trà chiều đãi đại biểu các cơ quan, các giới ở Thủ đô sau chuyến đi công tác dài ngày ở Pháp, Người nói: “Từ trước đến giờ, chúng ta đã đồng tâm hiệp lực chịu khó làm việc, nên chúng ta đã thu được ít nhiều thành công. Bây giờ chúng ta càng phải đồng tâm hiệp lực gánh vác việc nước, việc công hơn nữa.”.

18 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh chủ trì buổi nói chuyện của ông Lampuê (Lampoue), Giáo sư luật học người Pháp về đề tài Cá nhân và quốc gia, tại phòng kính nhà hát thành phố. Người chỉ vào hai quốc kỳ Pháp và Việt Nam và nói: “Đó là biểu hiện của một sự cộng tác khăng khít”. Cùng dự buổi nói chuyện có tướng Moccie.

Tháng Mười, ngày 26

7 giờ 15, Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Nhà Dân tộc thiểu số và Trường Nùng Trí Cao tại đường Nguyễn Du. Sau đó, Người thăm nơi ăn, ở, sinh hoạt của các đại biểu về dự họp Quốc hội.

7 giờ 45, Người thăm Đoàn báo chí Việt Nam họp mặt tại nhà Thủy Tạ Bồ Hồ, đến trụ sở Việt Nam Cách mệnh đồng minh Hội gặp gỡ và thăm bốn Ủy viên Trung ương

của tổ chức này. Sau đó, Người đến thăm Trường trung học nữ Hai Bà Trưng dự lễ chào cờ rồi đi thăm các lớp học. Người đặc biệt chú ý đến việc học ngoại ngữ của học sinh nhà trường. Bà Hoàng Xuân Sính nhớ lại: “Tôi quên sao được gương mặt hiền từ và giọng nói của Bác. Tôi quên sao được giờ học tiếng Anh của lớp tôi mà Bác đã vào dự. Tôi được cô giáo gọi lên đọc bài, không hiểu vì vui sướng cảm động hay vì quá mất bình tĩnh, tôi đã phát âm sai một vài chỗ. Thế rồi Bác từ từ đi lại phải tôi, Bác đứng sát bên tôi đọc mẫu và nhẹ nhàng uốn nắn cho tôi đọc từng chữ một: “Hao-dơ (House là cái nhà) cháu chú ý chữ S là như chữ D trong tiếng Việt”. Tôi ngoan

Chủ tịch Hồ Chí Minh đọc bài phát biểu tại Đài phát thanh Tiếng nói Việt Nam

ngoãn đọc lại và Bác động viên ngay: “Thế, cháu đọc thế mới đúng. Cháu đọc từ tiếp theo”, “Mân-th (Month là tháng)”, Bác nói: “Chưa thật đúng. Cháu phải chú ý âm cuối của từ, đây là một loại âm cổ là chính chứ không phải âm lưỡi. Nếu phiên âm ra tiếng Việt của ta thì nó nửa là th và nửa là ph. Cháu nghe Bác đọc”. Thế rồi Bác đọc lại để tôi đọc theo cho đến khi tôi phát âm chính xác Bác mới thôi. Sau đó Bác âu yếm xoa đầu tôi và bảo: “Bây giờ đã cách mạng rồi thì gái cũng như trai đều phải cố gắng học tập cháu nhé!”. Cùng ngày, Người tiếp đại biểu Hội liên hiệp quốc dân Việt Nam.

19 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh mở tiệc chiêu đãi các lãnh sự Anh, Mỹ, Trung Quốc, và tướng Mooclie tại Hà Nội. Cùng dự buổi chiêu đãi có các ông Huỳnh Thúc Kháng, Võ Nguyên Giáp, Phan Anh, Nguyễn Xiển, Nghiêm Kế Tổ, Trần Duy Hưng...

Tháng Mười, ngày 27

10 giờ, tại Bắc Bộ phủ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp đại biểu diện Tổng Liên đoàn lao động Việt Nam. Trong hơn một giờ, Người đã giải đáp những thắc mắc của các đại biểu về tổ chức công đoàn thế giới, nhiệm vụ của công đoàn Việt Nam hiện nay và ký tên vào Sổ Vàng của Tổng Liên đoàn lao động Việt Nam.

11 giờ 30, tại căn phòng trong Bắc Bộ phủ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp đón bà Nguyễn Thị Thanh - chị ruột của Người từ quê Nghệ An ra thăm. Trước sự tủi mừng khôn xiết, bà Thanh hỏi Người về sức khỏe, về nỗi nhớ quê hương, về bài hát ru “Non nước” thời thơ ấu. Người xúc động, lấy khăn chấm chấm đôi mắt và nói: “Chị có khỏe không, em biết chị chờ lâu, nhưng vì em đang bận tiếp các đồng chí Nam bộ ra. Chị ơi, quê hương nghĩa nặng ơn sâu, mấy mươi năm ấy biết bao nhiêu tình, những chiến sĩ cách mạng chân chính đều là những

người con chí hiếu...”. Tiếp đó, Người hỏi về quê hương thay đổi ra sao, về bác Khiêm (anh ruột Người), và một số thân nhân, người cao tuổi ở quê nhà. Người còn hỏi về hai người đi cùng bà Thanh và dặn họ gắng học tập, đoàn kết, toàn tâm toàn ý phục vụ cách mạng, đừng quan liêu hủ hoá. Biết bà Thanh mang quà quê biếu, Người nói: “Cảm ơn chị và hai cháu, tương thì để thỉnh thoảng mời cụ Huỳnh (Huỳnh Thúc Kháng) cùng ăn cho vui, gà để nuôi cho nó đẻ trứng” và Người mời bà Thanh cùng hai cháu đến chiều ở lại ăn cơm với Người, có cụ Huỳnh cùng dự. Sau đó, xe của Văn phòng đưa bà Thanh về nghỉ tại nhà người quen trong thành phố Hà Nội. Ông Đặng Thai Mai kể lại: “Bà Thanh là người đầu tiên thay mặt họ Nguyễn Sinh và bà con làng quê ra thăm Bác Hồ. Hôm đó bà mặc quần áo nâu, đầu chít khăn nhung, miệng nhai trầu, tay xách hai con vịt và bỏ 20 quả trứng gà phủ tro vào cái bị cối, tay nải đeo vai, được bà con tiễn ra đường 49 để đón xe Nam Đàn - Vinh rồi lên tàu lửa ra Hà Nội. Đến cổng Bắc Bộ phủ, người gác cửa hỏi ngay: “Bà có việc gì, cần gặp ai”, bà Thanh đáp: “Tôi là chị cụ Hồ. Tôi ra thăm cụ một chút rồi tôi về. ”. Nghe vậy, người gác cổng báo vào và bà được đưa vào gặp Bác Hồ. Hai chị em gặp nhau sau 40 năm xa cách, mừng mừng nghẹn ngào. Chuyện trò được nửa giờ, thấy có người vào trình việc, biết Bác đang phải giải quyết nhiều việc hệ trọng cần kíp, bà Thanh về nhà người quen ở phố Hàng Nón nghỉ. Sau đó, Bác gọi ông (Đặng Thai Mai), người vẫn gọi bà Thanh là chị vì gia đình ông có liên hệ mật thiết với bà Thanh từ trước) và nói: “Chị Thanh ra rồi đấy, chú đưa chị ấy về đây, mình sẽ ăn cơm một hôm, rồi chú tìm cách khuyên chị ấy về Nghệ An. Ông Mai tìm đến chỗ bà Thanh ở tạm, mời bà về nhà mình nghỉ. Ngày chủ nhật, gia đình chuẩn bị cơm trưa để đợi Bác đến cùng liên hoan với bà Thanh và

cả gia đình. Hôm biết bà Thanh sắp về quê, vì bận quá nhiều việc nên Bác nhờ người đem đến biếu bà mấy mét vải lĩnh để may quần áo gọi là chút quà kỷ niệm”.

Tháng Mười, ngày 28

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự lễ khai mạc kỳ họp thứ hai, Quốc hội khoá I nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà tổ chức tại Hà Nội.

Tháng Mười Một, ngày 3

16 giờ 30, tại Bắc Bộ phủ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp ông Nguyễn Sinh Khiêm-anh ruột của Người từ quê Nghệ An ra thăm. Cùng đi với ông Khiêm có Nguyễn Sinh Thọ và Hồ Quang Chính. Hai anh em ôm nhau mừng tủi, xúc động, hỏi nhau về sức khoẻ, về cuộc gặp gỡ của Người với bà Thanh tuần trước. Rồi Người vừa cười vừa đọc câu thơ:

“Chốc đã mấy chục năm trời,

Còn non, còn nước, con người hôm nay”

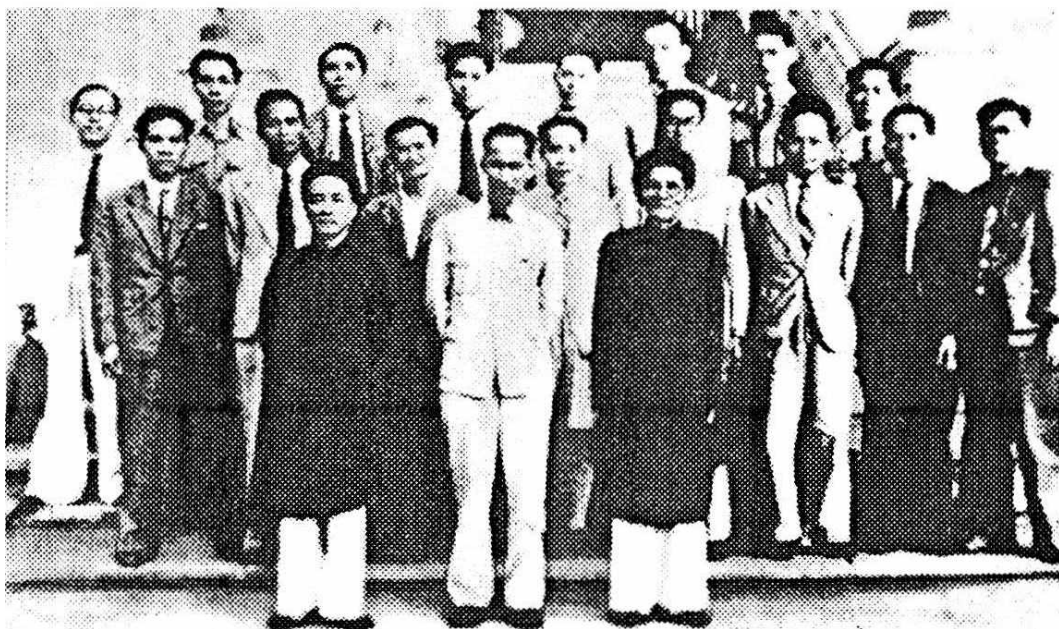
Ông Khiêm ứng đọc:

“Thoả lòng mong ước bấy nay

Non nước rợp bóng cờ bay đón Người”

Tiếp đó, Chủ tịch Hồ Chí Minh hỏi ông Khiêm về quê hương, về một số người thân, bầu bạn thời nhỏ. Còn ông Khiêm hỏi Người về: “Gia đình riêng của chú ra sao? Chú có ý định khi nào về thăm quê?...”. Người trả lời ông Khiêm: “Cảm ơn anh, em chưa bao giờ nghĩ đến việc này... Mình không phải là người tu hành, nhưng vì việc nước phải quên việc nhà... Về đến đây cũng là về đến nhà rồi, tình hình và công việc này chưa cho phép nghĩ tới, chắc việc đó còn lâu”. Ông Nguyễn Sinh Thọ kể lại: “... Sau khi bà Thanh ra Hà Nội thăm em trai về ông Khiêm

cũng xách vali mây ra Hà Nội gặp Chủ tịch Hồ Chí Minh. Đến nơi Bác làm việc, ông Khiêm lấy bút viết ngắn gọn mấy chữ vào một mảnh giấy rộng bằng hai bao diêm “Đạt đến thăm Thành” rồi đưa cho người gác cổng nhờ chuyển lên Chủ tịch nước. Mấy phút sau, ông được đưa lên tầng hai Bắc Bộ phủ. Thấy Bác Hồ từ trong phòng làm việc bước ra, nhận rõ em ruột mình, không nén nổi xúc động, ông cả Khiêm bước nhanh đến ôm chầm lấy Bác, miệng lặp đi lặp lại: “Chú Công, chú Công! Chú khỏe không? Anh em mình... anh em mình xa... nhau lâu quá”. Bác Hồ cũng rất xúc động, ôm chặt lấy ông cả Khiêm, áp chòm râu rung rung lên má người anh ruột của mình đã xa cách ba chục năm và nói: “Quý hóa quá! Anh đã ra thăm em,... Đáng lẽ em phải về thăm anh trước... Anh có khỏe không?” Hai anh em cứ ôm nhau như vậy, lặng đi trong giây lát, rồi ông cả Khiêm nói tiếp: “Chị Thanh về có nói chuyện lại, bảo là chú gầy lắm, công việc bận suốt ngày...” nói xong ông cả Khiêm mở gói lấy mấy quả cam Xã Đoài, đưa cho Bác. Đỡ lấy mấy quả cam, nhớ đến quê hương, Người đọc luôn câu ca xứ Nghệ: “Quê

Chính phủ kháng chiến do Chủ tịch Hồ Chí Minh đứng đầu
được Quốc hội khoá I chấp thuận ngày 3/11/1946

ta mía ngọt Nam Đàn; Bưởi khoai chợ Rộ, thơm cam xã Đoài; Ai về ai nhớ chẳng ai; Ta như dầu đóm thấp hoài năm canh". Chủ tịch Hồ Chí Minh mời ông Khiêm ở lại ăn cơm trưa với Người và cụ Huỳnh Thúc Kháng.

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp các đại biểu dự Đại hội đồng Ủy ban Mùa đông binh sĩ vừa khai mạc. Người vui mừng và khuyến khích mọi người nỗ lực trong việc ủng hộ áo rét cho bộ đội trong mùa đông tới.

Tháng Mười Một, ngày 4

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự Lễ khai giảng Trường Thương mại thực hành ở phố Hàng Dẫy (nay là phố Nguyễn Thái Học). Người căn dặn học sinh gắng thực hiện đời sống mới, siêng năng học tập để trở thành những cán bộ kinh tế giỏi của tương lai.

17 giờ, Người tiếp các ông Võ Nguyên Giáp, Hoàng Hữu Nam, tiếp tướng Moóclie và Nyô, Trưởng phái bộ quân sự Pháp.

Tháng Mười Một, ngày 5:

19 giờ 30, Người thăm các lớp bình dân học vụ ở trường Hàng Than và phố Hàng Bún. Tại trường Hàng Than, Người ân cần hỏi thăm học viên và ghi vào Sổ Vàng của trường dòng chữ:

"Thầy siêng năng

Trò siêng học

Thế là tốt lắm"

Tháng Mười Một, ngày 6

6 giờ 30, Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm trụ sở Đảng Dân chủ và tự vệ thành Hoàng Diệu. Sau đó, Người cùng cụ Tôn Đức Thắng đi thăm Phòng Nam Bộ

14 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh họp báo, Người tỏ ra hài lòng về tiến triển của kỳ họp Quốc hội và về bức thư của Đô đốc Đácgiăngliơ gửi cho Người báo tin đã trả lại tự do cho 85 chính trị phạm Việt Nam.

Tháng Mười Một, ngày 7

Chủ tịch Hồ Chí Minh ra *Thông báo về việc nhận con các liệt sĩ làm con nuôi*. Bản thông báo có đoạn: “Vì muốn thay mặt Tổ quốc, toàn thể đồng bào và Chính phủ cảm ơn những chiến sĩ đã hy sinh tính mệnh cho nền Tự do, Độc lập và Thống nhất của nước nhà, hoặc trong thời kỳ cách mệnh, hoặc trong thời kỳ kháng chiến. Tôi gửi lời chào thân ái cho các gia đình liệt sĩ đó và tôi nhận con các liệt sĩ làm con nuôi của tôi”.

Cùng ngày, tại Nhà hát Thành phố Hà Nội, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự lễ Mùa đông binh sĩ do Hội liên hiệp quốc dân Việt Nam tổ chức.

Tháng Mười Một, ngày 8

14 giờ đến 17 giờ, tại Bắc Bộ phủ, Chủ tịch Hồ Chí Minh lần lượt tiếp đại biểu của Liên đoàn giáo giới Việt Nam, Trung-Việt văn hoá hiệp hội, Ủy ban vận động đời sống mới, Tổng hội sinh viên và Lê Khanh, Giám mục địa phận Hưng Hoá. Tại buổi tiếp các đại biểu giáo giới, Chủ tịch Hồ Chí Minh nói: “Không riêng gì ở nước ta, mà ở các nước khác cũng vậy, hình như sự không đủ ăn là số phận chung của các giáo viên. Khi nào nền tài chính dồi dào, Chính phủ phải nghĩ ngay đến giáo viên là những người từ tầng dưới đến tầng trên, lãnh trách nhiệm đào tạo nhân tài cho Tổ quốc. Trong lúc này, về quyền lợi, Chính phủ chưa làm thỏa mãn giáo viên, nhưng về nhiệm vụ, đòi anh chị em “cùng sống trong một nhà, chúng ta chẳng còn lạ gì nhau, chúng ta phải chịu khổ gánh vác với công việc chung”.

Tháng Mười Một, ngày 9

Chủ tịch Hồ Chí Minh dự phiên họp bế mạc kỳ họp thứ hai, Quốc hội khoá I nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà. Phát biểu trước Quốc hội, khi đánh giá về bản Hiến pháp vừa được Quốc hội thông qua, Người nhấn mạnh đây là “bản Hiến pháp đầu tiên trong lịch sử nước nhà. Bản Hiến pháp đó còn là một vết tích lịch sử Hiến pháp đầu tiên trong cõi Á Đông này nữa (...) Hiến pháp đó tuyên bố với thế giới nước Việt Nam đã có đủ mọi quyền tự do. Hiến pháp đó tuyên bố với thế giới: phụ nữ Việt Nam đã đứng ngang hàng với đàn ông để được hưởng chung mọi quyền tự do của một công dân. Hiến pháp đó đã nêu một tinh thần đoàn kết chặt chẽ giữa các dân tộc Việt Nam và một tinh thần liêm khiết, công bình của các giai cấp”.

10 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp tướng Mooclie.

17 giờ, Người tiếp đoàn đại biểu Thanh niên Việt Nam.

20 giờ, Người dự buổi dạ hội của Nhi đồng thủ đô Hà Nội chào mừng Quốc hội.

Tháng Mười Một, ngày 10

Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm Chùa Thầy - một thắng cảnh của xã Quốc Oai, tỉnh Hà Đông (nay thuộc tỉnh Hà Tây), nơi sớm có phong trào cách mạng. Hỏi chuyện và được biết năm nay nông dân được mùa, Người nhắc nhở: “Lúa tốt thì dân được no. Nhưng phải biết tiết kiệm. Trước đây dân ta mất nước nên bị mù chữ, bây giờ nước nhà độc lập, dân phải lo học hành và phải nhớ đoàn kết, đại đoàn kết, sản xuất tốt, công tác tốt và bảo vệ thắng cảnh”.

15 giờ 15, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến dự ngày “Thanh niên quốc tế” tổ chức tại Quảng trường Nhà hát thành phố (Hà Nội). Người nói đại ý: Trong thanh niên còn có rất nhiều người yếu ớt, cán bộ học sinh của Trường thể

dục phải làm cho toàn thể đồng bào cùng khoẻ, phải phổ thông hoá, đại chúng hoá, dân chủ hoá thể dục.

Tháng Mười Một, ngày 16

14 giờ tại Bắc Bộ phủ, Chủ tịch Hồ Chí Minh gặp gỡ và chụp ảnh kỷ niệm với các vị xung phong trong phong trào Mùa đông binh sĩ. Sau đó, Người đến dự Lễ khai mạc Xung phong mùa đông binh sĩ tại Nhà hát Thành phố Hà Nội. Phát biểu trong buổi lễ, Người nói đại ý: “Nước ta được giải phóng là nhờ có xương máu của toàn dân và xương máu các chiến sĩ đã hy sinh nơi tiền tuyến. Trong lúc ở hậu phương chúng ta có gia đình ấm áp, thì ở tiền phương, các binh sĩ đang chịu rét mướt. Vậy nên toàn quốc đồng bào ai cũng có bốn phận góp phần vào cuộc vận động Mùa đông binh sĩ. Một nước mà toàn thể đồng bào đoàn kết như thế, không một sức mạnh nào có thể thắng được và nhất định chúng ta phải được độc lập và thống nhất. Bây giờ, tôi có hai áo rét. Một chiếc áo tôi mặc đã mấy năm nay và một chiếc của Ủy ban vận động Mùa đông binh sĩ may biếu tôi. Tôi xin gửi tặng cả hai chiếc tới các binh sĩ ngoài mặt trận.

Cùng buổi chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã có cuộc họp báo để trả lời những câu hỏi gửi trước của các phóng viên trong và ngoài nước về Kết quả của cuộc Tổng tuyển cử ở Pháp, tình hình và kết quả việc thi hành bản Tạm ước 14-9, quan hệ Việt - Hoa, quan hệ Việt - Ấn...

Tháng Mười Một, ngày 17

6 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh rời Hà Nội đi thăm Bắc Ninh. Sau khi trò chuyện với bà con có mặt tại nơi đón tiếp, Người vào nhà thờ thăm linh mục Actora (Artoraz)

địa phận Bắc Ninh, thăm Trại Thanh niên công giáo, Quân y viện và Trung đoàn bộ Bắc Ninh.

11 giờ, Người tới Bắc Giang thăm bệnh viện tỉnh, Trưởng cán bộ Chu Văn Tấn, Trưởng trung học Hoàng Hoa Thám và ăn cơm trưa tại Ủy ban hành chính Bắc Giang.

12 giờ, Người nói chuyện với linh mục Mayo (Mayor) và hai vị linh mục khác. Người tỏ ý rất vui vì linh mục Mayo và Actora đã gây được hoà khí đoàn kết lương-giáo. Sau đó, Người tiếp các đại biểu Hoa kiều, hỏi han về tình hình buôn bán và khuyên bà con nên hiểu biết lẫn nhau để duy trì hoà khí, tinh thần đoàn kết vốn có giữa hai dân tộc Hoa - Việt.

14 giờ 30, Người rời Bắc Giang về Ủy ban hành chính Bắc Ninh tiếp đại biểu Hoa kiều và Pháp kiều... Trên đường về, Người ghé thăm hai làng Phù Lưu và Đình Bảng, gặp và hỏi thăm các cụ già cao tuổi, trò chuyện cùng các cháu nhi đồng và nghe các cháu hát.

Tháng Mười Một, ngày 18

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn đại biểu Nam Trung bộ (gồm các tỉnh Khánh Hoà, Bình Thuận, Phan rang, Phan Thiết, Đắc Lắc, Buôn Mê Thuột), đến bày tỏ sự ủng hộ của đồng bào Nam Trung Bộ đối với Chính phủ và Cụ Hồ.

Chủ tịch Hồ Chí Minh gặp Đơ La Sarie (De La Chariere) và nhất trí với đề nghị của ông ta về việc tiến hành cuộc họp giữa các phái đoàn mà hai bên đã chấp nhận tại Hà Nội, nhằm làm dịu tình hình căng thẳng hiện thời”.

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp đặc phái viên của Trung Hoa ở Hương Cảng, và Thượng Hải và các ông Cung Thuộc Lễ, Trưởng tế Thương hội Trung Hoa ở Bắc Bộ cùng ông Lâm Trạch Thân, đại biểu Hoa kiều ở Việt Nam.

Tháng Mười Một, ngày 19

Chủ tịch Hồ Chí Minh tới thăm thương bệnh binh ở Bệnh viện Đồn Thuỷ (nay là Bệnh viện Quân y 108).

Tháng Mười Một, ngày 20

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp Đoàn đại biểu đồng bào tỉnh Sơn La. Người hỏi thăm các đại biểu về đời sống, văn hoá của đồng bào Sơn La và khuyên họ cố gắng học hành cho đầu óc mở mang, nâng cao đời sống.

Sau 16 giờ, Người nhận được thư của tướng Mooclie. Trong thư ông ta phản đối vụ xung đột xảy ra ở Hải Phòng và có ý đổ lỗi cho phía Việt Nam.

Tối, Người gặp Đơ La Sarie, chấp nhận đề nghị họp ngay các phái bộ hỗn hợp về hải quan thương Pháp - Việt.

Tháng Mười Một, ngày 21

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng các ông Võ Nguyên Giáp, Nguyễn Văn Huyền dự lễ khai giảng Trường quân y khóa I tại phố Yec xanh (Hà Nội). Người phát biểu ý kiến và căn dặn học sinh “Phải chăm lo học hành và gắng thực hành 5 điều: hăng hái, hy sinh, bác ái, đoàn kết, kỷ luật.

Tháng Mười Một, ngày 23

12 giờ, qua Đài tiếng nói Việt Nam, Chủ tịch Hồ Chí Minh đọc Lời kêu gọi về việc quân Pháp lai gây hấn ở Hải Phòng. Người kêu gọi các tướng lĩnh Pháp ở Việt Nam “phải lập tức đình chỉ việc đổ máu giữa người Pháp và người Việt”, kêu gọi “toàn thể đồng bào phải trấn tĩnh, các bộ đội và tự vệ phải sẵn sàng bảo vệ chủ quyền của tổ quốc, bảo vệ tính mạng, tài sản của ngoại kiều”. và tuyên bố “Chính phủ luôn luôn đứng sát với toàn thể đồng bào để giữ gìn đất nước”. Cùng ngày, Người tiếp và mời cơm ông Đơ La Sarie, để bàn về vấn đề lập các uỷ

ban đã quy định trong Tạm ước 14-9. Người cũng tiếp và mời cơm ông Đờ La Sarie, để bàn về vấn đề lập các uỷ ban đã quy định trong Tạm ước 14-9.

Tháng Mười Một, ngày 24

Sáng, Chủ tịch Hồ Chí Minh dự Lễ khai mạc Hội nghị Văn hoá toàn quốc lần thứ nhất tại Hà Nội. Trong diễn văn khai mạc, Người nêu rõ: Nền văn hoá mới của Việt Nam phải lấy hạnh phúc của nhân dân, của dân tộc làm cơ sở, phải học lấy những điều tốt đẹp của văn hoá nước ngoài, tạo ra nền văn hoá Việt Nam, sao cho văn hoá mới phải sử dụng được tham nhũng, lừa biếng, phí hoa, xa xỉ, phải làm cho ai cũng có lý tưởng tự chủ, độc lập. Người còn chỉ rõ: “Nhi đồng Việt Nam đang tiến bộ nhiều về văn hoá... Tôi xin thay mặt toàn thể thiếu nhi Việt Nam kêu gọi các nhà hoạt động văn hoá hãy chú ý đặc biệt đến nhi đồng”, lãnh đạo quốc dân thực hiện độc lập, tự cường, tự chủ”. 10 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm làng Phú Gia (xã Phú Thượng, huyện Từ Liêm, Hà Nội). Người đến trụ sở Uỷ ban hành chính hỏi về tình hình Bình dân học vụ, đời sống mới và hài lòng với những cố gắng của Phú Gia. Sau đó, Người trò chuyện với các cụ phụ lão và toàn thể nhân dân địa phương.

Tháng Mười Một, ngày 26

Chủ tịch Hồ Chí Minh về ở và làm việc tại làng Hậu ái (thuộc xã Vân Canh, huyện Hoài Đức, Hà Tây)

Tháng Mười Một, ngày 27

Chiều, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp 17 đại biểu thuộc các dân tộc thiểu số: Bình Lương, Châu Lạc Thuỷ, Chi Nê (Hoà Bình). Sau khi thăm hỏi tình hình đời sống bà

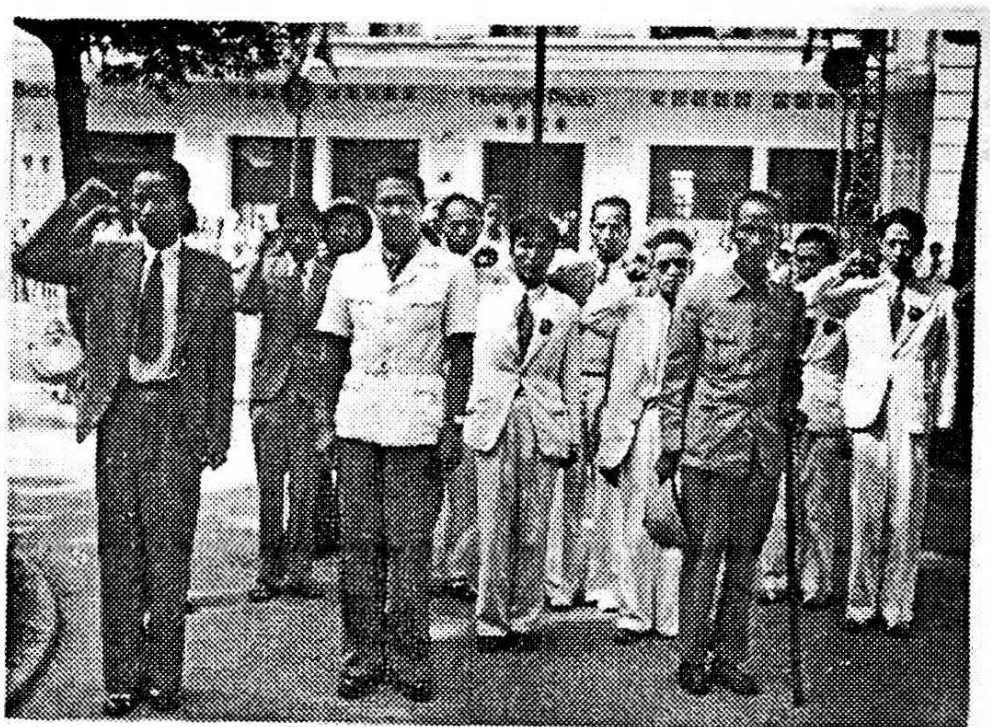
con nhân dân địa phương. Người căn dặn đồng bào phải: “sống cho đúng đảng là công dân của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà”.

Tháng Mười Một, ngày 29

9 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp ông Vôxen (Vaucel), Thanh tra y tế của quân đội Pháp mới sang Việt Nam. Ông Vôxen đã chuyển tới Người lời thăm hỏi của Bộ trưởng Mariuýt Mutê.

Tháng Mười Hai, ngày 3

Chiều, mặc dù ốm mệt, Chủ tịch Hồ Chí Minh vẫn tiếp ông J. Xanh Tony. Cùng dự có các ông Hoàng Minh Giám và Hoàng Hữu Nam. Người cho rằng Pháp phải chịu trách nhiệm về các vụ xung đột ở Hải Phòng và Lạng Sơn.

Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Lễ khai mạc tuần lễ văn hoá Việt Nam tháng 10/1945

Người đề nghị các Uỷ ban hỗn hợp đã được tổ chức sẽ tiếp tục công việc trước đây; thành lập hai ban đặc biệt để giải quyết vấn đề về quân sự và thuế quan. Cuối cùng, Người đề nghị các lực lượng Pháp và Việt Nam trở về các vị trí chiếm đóng cũ trước khi xảy ra các vụ xung đột. Buổi tối, Chủ tịch Hồ Chí Minh đến ở và làm việc tại làng Vạn Phúc, Hà Đông, còn Sainteny viết ngay một bản báo cáo theo chủ quan gửi Tổng chỉ huy quân đội Pháp ở Đông Dương, tướng Valluy rằng: *“Cảm giác của tôi là ông Hồ Chí Minh và những cộng sự trung kiên của ông sẽ làm tất cả để tránh sự tuyệt giao. Giờ đây tôi chưa thể nào biết được những cộng sự đó là ai và họ có những quyền hành nào, không những bên cạnh Chủ tịch, mà nhất là đối với dư luận công chúng, nhưng một điều chắc chắn là họ cảm nhận sâu sắc chúng ta đang chơi lá bài cuối cùng trước lúc thi hành biện pháp sức mạnh toàn diện. Đó cũng là điều mà tôi cố tình làm cho họ hiểu được, tuy bề ngoài tôi vẫn đóng vai trung kiên hoà giải”*.

Tháng Mười Hai, ngày 7

17 giờ, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp ông L. A. Môpha (L. A. Moffat), Giám đốc Vụ Châu Á Bộ Ngoại giao Mỹ, mới tới Hà Nội. Trong ngày, Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng bác sĩ Phạm Ngọc Thạch còn có cuộc tiếp nhà báo Bécna Đrăngbê (Bernard Dranber), phóng viên báo Paris-Saigon. Người nói: “Đồng bào tôi và tôi thành thực muốn hoà bình. Chúng tôi không muốn chiến tranh. Tôi biết là nhân dân Pháp cũng không muốn chiến tranh. Cuộc chiến tranh này chúng tôi muốn tránh bằng đủ mọi cách. Chúng tôi tha thiết với nền độc lập, nhưng nước Việt Nam độc lập ở khối Liên hiệp Pháp. Nước Việt Nam cần kiến thiết, nước Việt Nam không muốn là nơi chôn vùi hàng bao nhiêu sinh mạng. Nhưng cuộc chiến tranh

ấy, nếu người ta buộc chúng tôi phải làm thì chúng tôi sẽ làm. Chúng tôi không lạ gì những điều đang chờ đợi chúng tôi. Nước Pháp có những phương tiện ghê gớm, và cuộc chiến đấu sẽ khốc hại, nhưng dân tộc Việt Nam đã sẵn sàng chịu đựng tất cả, chứ không chịu mất tự do. Dù sao tôi mong rằng chúng ta sẽ không đi tới các giải quyết ấy. Cả nước Pháp lẫn nước Việt Nam đều không thể phí sức gây một cuộc chiến tranh khốc hại, và nếu phải kiến thiết trên đồng hoang tàn thì thật là điều tai hại”.

Tháng Mười Hai, ngày 14

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp hai phóng viên của tờ Thời báo Niu Oóc.

Tháng Mười Hai, ngày 18

Tại làng Vạn Phúc (Hà Đông), Chủ tịch Hồ Chí Minh chủ tọa Hội nghị Ban Thường vụ Trung ương Đảng (mở rộng), quyết định tiến hành cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp trên phạm vi cả nước.

**** Những diễn biến cuối cùng trước khi cuộc trường kỳ kháng chiến bùng nổ:***

Khi những thoả thuận ngừng bắn trong Tạm ước 14.9 không được phía Pháp tôn trọng. Trung tuần tháng 11, sau một buổi làm việc, Bác Hồ hỏi đồng chí Võ Nguyên Giáp: “Nếu vạn nhất không tránh được chiến tranh thì Hà Nội có thể giữ trong bao lâu?”, đồng chí trả lời: “Phải cố giữ thì ít nhất là nửa tháng. Thời gian qua, cơ quan tham mưu đã chuẩn bị xây dựng một kế hoạch chiến đấu ở thành phố trong trường hợp địch gây chiến”. Với việc thực dân Pháp bội ước đánh chiếm Lạng Sơn, Hải Phòng, chúng bắt đầu chuẩn bị tiến hành cuộc chiến tranh quy mô lớn chống lại Chính phủ Việt Nam. Trong

buổi họp Thường vụ TƯ ra nghị quyết cả nước chuẩn bị nhất tề đứng lên chiến đấu chống quân xâm lược, Bác nhấn mạnh: “Trong khi hết sức tích cực, khẩn trương chuẩn bị kháng chiến, tuyệt đối không sa vào âm mưu khiêu khích để địch lợi dụng đánh ta sớm. Ở thành thị, biến mỗi đường phố thành một chiến hào. Ở nông thôn, mỗi làng thành một pháo đài. Kháng chiến của ta sẽ là toàn dân kháng chiến, toàn diện kháng chiến, trường kỳ kháng chiến”. Tình hình Hà Nội căng thẳng như một thùng thuốc súng sắp nổ vì kẻ thù tìm mọi cách khiêu khích ta nhiều hơn, chúng theo dõi sát sao những hoạt động của Chủ tịch Hồ Chí Minh, thậm chí còn bố trí súng máy chia vào cửa sổ Bắc Bộ phủ, nơi Người thường làm việc. Sau khi nắm được tin mật của địch chỉ thị cho quân đóng ở các địa phương lập ra những đội biệt kích gọn nhẹ, giả trang sẵn sàng bắt cóc và thủ tiêu cán bộ cốt cán của ta, Thường vụ TƯ Đảng quyết định đưa Bác lánh ra ngoại thành. 7h30 tối 26/11/1946, trong một chiếc xe Ford cũ mui vải, Bác bí mật rời Hà Nội qua cầu Hà Đông, rẽ hướng Sơn Tây về Đại Mỗ gần ngã tư Canh. Ngày 29/11: Đảng ta ra lời kêu gọi: “Hỡi toàn quốc đồng bào! Những hành động của Pháp xâm phạm chủ quyền Việt Nam rất có thể lan rộng. Tình thế vô cùng nghiêm trọng. Hãy sẵn sàng chiến đấu để tự vệ bất cứ nơi nào và chỗ nào”. Theo Hiệp định sơ bộ 6. 3 thì Pháp được đưa ra miền Bắc 15. 000 quân nhưng họ đã tăng trái phép lên gấp đôi. Tại Hà Nội, quân Pháp tập trung đông nhất và đầy đủ các binh chủng chủ lực như không quân, thủy quân, pháo binh, tăng giáp với 6. 500 lính chiến và 7000 Pháp kiều được trang bị vũ khí. Trong lúc đó, lực lượng ta ở đây có khoảng 2515 vệ quốc quân và trên 8000 tự vệ chiến đấu và công an xung phong. Nhưng khó khăn nhất chính là chênh lệch về vũ khí giữa ta và địch. Toàn mặt

trận Thủ đô chỉ có khoảng 2250 súng trường và khai hậu, đạn rất ít, còn trung bình 2 chiến sỹ có một quả lựu đạn. Tuy vậy Bộ Tổng chỉ huy quyết định trận đánh tại Thủ đô nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa phải tiêu biểu cho tinh thần kháng chiến của cả nước và giam chân quân địch ít nhất là một tháng, tạo điều kiện cho cả nước chuyển sang chiến đấu lâu dài. Tại những nơi quân địch tương đối yếu như Nam Định, Hải Dương, Bắc Ninh, Bắc Giang, Vinh, các chiến sỹ khu 2, 3, 4, 12 được trao nhiệm vụ tiêu diệt hoặc gây thiệt hại nặng những đơn vị địch đồn trú. Trong trường hợp có lệnh toàn quốc kháng chiến của Trung ương, tín hiệu sẽ được phát đi từ Bộ Tổng chỉ huy cho tất cả các chiến khu. Lần đầu tiên, chúng ta có một kế hoạch tác chiến trên quy mô cả nước mà mặt trận Hà Nội được coi là chiến trường chính nên ở đây, kế hoạch tác chiến được vạch ra cụ thể, tính kỹ số lượng đạn dược, lương thực, nước uống của bộ phận cố thủ tại Liên khu I.

2/12: Quân Pháp từ các nơi được điều về Hà Nội nhiều hơn, chúng lập ổ chiến đấu ở các nhà Pháp kiều. Báo chí Pháp ở Hà Nội cũng công khai nói xấu Chính phủ ta, xuyên tạc các sự kiện. Bọn tây mĩ đồ kéo đến phá phách nhà thông tin Tràng Tiền. Ba đêm liền, xe lính Pháp đi rải truyền đơn khắp thành phố. Nhân dân Hà Nội được lệnh tản cư về các vùng nông thôn. 3/12: 6h sáng, Bác rời Canh ra Bắc Bộ phủ, Người làm việc đến 18h thì tiếp Sainteny- đại diện chính trị Chính phủ Pháp để thỏa thuận một số điều khoản. Thấy Bác xin lỗi phải nằm tiếp khách vì bị mệt, nét mặt Sainteny lộ rõ niềm vui mừng với ý nghĩ sẽ nắm được thế chủ động trong thời điểm nước sôi lửa bỏng này. 7h tối Bác lại về nghỉ tại làng Vạn Phúc. Trong ngày, bọn Pháp trắng trợn treo cờ tam tài trên tường nhà thông tin Tràng Tiền. 4/12: Bác duyệt lại

thư gửi Quốc hội cùng Chính phủ Pháp: “Tôi yêu Tổ quốc và đồng bào tôi, tôi cũng yêu nước Pháp và nhân dân Pháp. Vì vậy, tôi thiết tha kêu gọi Quốc hội và chính phủ Pháp nghĩ đến quyền lợi chung tối cao của hai dân tộc”. 5/12: Tại Bắc Bộ phủ, Bác gặp và giao nhiệm vụ cho kỹ sư Trần Đại Nghĩa chuẩn bị quân dụng vũ khí cho cuộc kháng chiến. 9/12: Pháp đưa thêm hơn 800 lính lê dương vào Đà Nẵng. Tinh thần chiến đấu của quân dân ta lên rất cao. Gần 1 triệu thanh niên nam nữ đã xung phong vào các đội du kích, cùng bộ đội và dân quân đêm ngày luyện tập. Các làng chiến đấu cũng được xây dựng khẩn trương. Ta cũng quyết định tiến hành một cuộc nghị binh lớn: suốt một tuần liền, hai nghìn dân quân tự vệ từ những vùng ngoại thành rầm rập kéo vào thành phố, tăng cường những vị trí đóng quân, nhưng đến quá nửa đêm lại lặng lẽ rút đi. 12/12: Pháp tấn công ta ở Tiên Yên, Đình Lập. Chủ tịch Hồ Chí Minh trả lời phỏng vấn của các đại biểu giới báo chí: “Việt Nam quyết lòng không để cho ai chinh phục bằng âm mưu hoặc bằng vũ lực”. 13/12: Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi công hàm cho Chính phủ Pháp và Đô đốc D’Argenlieu phản đối việc quân Pháp vào Đà Nẵng. Người cũng trả lời phỏng vấn báo Pari-Sài gòn: “Dân tộc Việt Nam đã sẵn sàng chịu đựng tất cả, chứ không chịu mất tự do”. 14/12: Pháp đưa thêm 400 lính lê dương vào Hải Phòng. Bác tiếp chuyện 2 phóng viên của thời báo NewYork. Cùng ngày, Người đưa ra chỉ đạo cho cuộc chiến ở Nam bộ. 15/12: Pháp tổ chức chuyển quân gấp từ Macxây sang Đông Dương. Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi thông điệp cho Thủ tướng Pháp đề ra một số điều kiện để giải quyết tình hình quan hệ Pháp - Việt. 16/12: Cao ủy Pháp D’Argenlieu ngang nhiên tuyên bố Hà Nội - Hải Phòng - Đà Nẵng là lãnh thổ của nước Pháp. Cả Hà Nội sục sôi khí thế chiến đấu. Nhiều

ụ đề kháng được nhanh chóng dựng thêm. 17/12: Máy bay Pháp bay thám thính cả ngày trên bầu trời Hà Nội. Tướng Pháp Morliere đem quân và xe ủi đất phá các ụ chiến đấu của ta ở Lò Đúc, một xe tải Pháp bị tấn công rồi xung đột xảy ra. Lính Pháp bao vây trụ sở công an ta ở phố Hàng Đậu, đốt nhà khu Trúc Bạch, nã đại bác vào phố Hàng Bún, bắt cóc phụ nữ vào thành... 18/12: Quân địch vẫn bao vây trụ sở công an Hàng Đậu, chúng yêu cầu phía ta phá các ụ chiến đấu. Quân địch còn dùng xe tăng chiếm Nha tài chính, đưa tối hậu thư cho ta đòi đến ngày 20 sẽ đảm nhận việc giữ gìn trị an ở Hà Nội. Tình hình càng xấu hơn khi một toán quân nhảy dù đi tìm xác đồng đội bị ném lựu đạn và quân Pháp phản công lại. Đêm hôm đó, ở Vạn Phúc, Chủ tịch Hồ Chí Minh làm việc rất khuya, Người đã hoàn thành Lời kêu gọi toàn quốc kháng chiến lịch sử.

19/12: Từ sớm, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã viết thư gửi cho Thủ tướng Pháp L. Blum. Buổi sáng, quân Pháp gửi tiếp tối hậu thư đòi ta phải đình chỉ mọi hoạt động kháng chiến, giao nộp vũ khí và đe dọa trong vòng 24 giờ không thực hiện thì chúng sẽ hành động. Chính phủ ta đã bác bỏ tối hậu thư láo xược ấy, Trung ương ra chỉ thị: *Tất cả hãy sẵn sàng. Từ 14h30 đến 15h15, Bác họp với các đồng chí Trung ương ở Vạn Phúc, thông qua Lời kêu gọi kháng chiến và thống nhất khi trên đài phát đi câu: “Đồng bào chú ý! Đồng bào chú ý! Xin trân trọng mời đồng bào cả nước nghe lời kêu gọi của Chủ tịch Hồ Chí Minh”, đó sẽ là hiệu lệnh tổng tấn công toàn quốc.* Khoảng 16h, các chỉ huy quân sự chủ chốt của ta họp ở Bạch Mai nghe phổ biến quyết định tấn công. Nhưng lúc 17h, một người Âu lai Á tên là Fernand Petit, vốn là nhân viên cơ quan phản gián đặc biệt chui được vào hàng ngũ tự vệ của ta từ nhiều tháng trước, đã báo cho

Ban tham mưu của Tướng Morliere thông tin khẩn cấp: *Quân Việt Minh sẽ tấn công đêm nay bằng ba sư đoàn quân cùng các lực lượng tự vệ chiến đấu.* Vì thế, các trại lính Pháp đã cấp tốc tập trung quân để sẵn sàng đối phó. Đến 18h45, Bác thu xếp tài liệu và rời Vạn Phúc đi Xuyên Dương. Đúng 20h03', công nhân nhà máy điện Yên Phụ phá máy, đại bác của ta từ các pháo đài Láng, Xuân Tảo, Canh tới tập dội bão lửa vào trại lính Pháp trong thành Hà Nội; các lực lượng vũ trang của ta đồng loạt tấn công các vị trí của địch; tự vệ nổ mìn đánh gục hàng loạt cây to và cột đèn, công nhân lật nghiêng toa xe điện, xe lửa ở các ngã ba, ngã tư làm chướng ngại vật; nhân dân quăng đồ đạc, giường tủ, ấm chén, chăn bông ra cản đường giặc; dân quân ngoại thành nổi trống liên hồi kỳ trận, thúc giục tự vệ tiến vào các cửa ô tiếp ứng cho bộ đội tại các điểm đề kháng... Xe của Sainteny đang trên đường đến Dinh Ủy viên cộng hoà bị trúng mìn trên phố Tràng Thi, ông ta bị thương nặng, may được viện binh chuyển đến bệnh viện phẫu thuật kịp thời. Các lực lượng Pháp tấn công thẳng vào Bắc Bộ phủ với hy vọng sẽ bắt được Hồ Chủ tịch. Đại tá Herkel, chỉ huy khu vực Hà Nội kể: "Trong lúc nơi ở của ông Hồ Chí Minh bị tấn công, những người bảo vệ đã vừa chiến đấu vừa hát cho đến người cuối cùng và một trong số họ trên sân thượng vẫn chơi đàn măngđôlin cho đến khi bị bắn thẳng vào ngực ngã xuống mới thôi. Tại trại lính người bản xứ, họ cũng chiến đấu quyết liệt như vậy. Bị bao vây, họ quyết không chịu hàng...". Mệnh lệnh tấn công từ Hà Nội sau đó đã đến các nơi khác, Phủ Lạng Thương, Bắc Ninh, Nam Định, Hải Dương đều nhất loạt tấn công quân Pháp, cuộc trường kỳ kháng chiến 9 năm thần thánh đã lan ra toàn quốc. Lời hiệu triệu của Chủ tịch Hồ Chí Minh được truyền đi khắp đất nước và thế giới: "Không!

Chúng ta thà hy sinh tất cả, chứ nhất định không chịu mất nước, nhất định không chịu làm nô lệ. Giờ cứu nước đã đến. Ta phải hy sinh đến giọt máu cuối cùng để giữ gìn đất nước. Dù phải gian lao kháng chiến nhưng với một lòng kiên quyết hy sinh, thắng lợi nhất định về dân tộc ta! Kháng chiến thắng lợi muôn năm!”.

Trưa ngày 20/12, bản tin chiến sự truyền về Paris, ngay đầu giờ chiều, Thủ tướng L. Blum nhờ Tướng Valluy gửi Chủ tịch Hồ Chí Minh một bức điện rất xã giao, có đoạn: *“Trong khi M. Mutet, phái viên Chính phủ sửa soạn lên đường đi Đông Dương nhằm đánh tan những hiểu lầm và tìm cách trở lại trạng thái hoà bình, đáp ứng lời kêu gọi của Ngài trong bức công hàm ngày 16, chúng tôi được tin những hành động chiến tranh nghiêm trọng đã xảy ra và ông Uỷ viên Sainteny đã bị trọng thương. Chúng tôi khẩn thiết yêu cầu Ngài ra lệnh tức khắc để ngăn chặn ngay chiến sự. Phái viên của Chính phủ chúng tôi sắp đến. Chúng tôi mong muốn duy trì hoà bình và thực hiện các hiệp định nếu là một nền hoà bình trung thực”*. Ngày 23. 12, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã điện trả lời: *“Tôi vui mừng được biết tin Bộ trưởng Mutet, phái viên Chính phủ Pháp đã lên đường sang Việt Nam. Nhờ một sự may mắn vô cùng, tôi đã thoát khỏi những làn đạn của quân đội Pháp tấn công vào dinh tôi. Ông Thứ trưởng Bộ Ngoại giao của chúng tôi bị thương trong cuộc tấn công này... Chúng tôi cũng như Ngài, rất mong muốn giữ vững hoà bình và thi hành thành thực những thoả hiệp đã ký kết, như tôi đã từng nói rõ trong nhiều lời kêu gọi gửi đến Ngài. Chúng tôi mong các nhà chức trách Pháp ở Hà Nội phải rút quân đội về những vị trí trước ngày 17. 12 và phải đình chỉ những cuộc hành binh mệnh danh là tảo thanh, để cho cuộc xung đột chấm dứt ngay”*. Nhưng các thế lực điều hâu không chịu từ bỏ tham vọng quyền lợi ích kỷ,

để một cuộc chiến tranh khốc hại kéo dài đến 9 năm mà sau này Paul Mus, tình báo kiêm đặc phái viên của Cao uỷ Pháp E. Bollaert đã phải thừa nhận: “Những người phương Tây chúng ta đã ra sức ngăn cản chủ nghĩa cộng sản ở Việt Nam, bởi vì họ coi đó là một thứ ảnh hưởng chính trị phi pháp, có thể và cần phải thủ tiêu bằng vũ lực. Thế nhưng, lịch sử đã chứng minh, những người cộng sản Việt Nam đã tạo ra sức mạnh của mình, kiên quyết lãnh đạo phong trào đấu tranh giành độc lập, dẫn đến việc thủ tiêu chủ nghĩa thực dân và tạo ra một ước Việt Nam thống nhất... Độc lập dân tộc được coi như lý tưởng không bao giờ tách rời tâm trí người Việt Nam”.

Tháng 11/2007

Đ. H. L

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. *Hồ Chí Minh- Biên niên tiểu sử*. NXB Chính trị Quốc gia 1996, 2006. Tập III, IV
2. *Hồ Chí Minh toàn tập*. NXB Chính trị Quốc gia 1996, Tập IV
3. *Bác Hồ sống mãi với chúng ta*. NXB Chính trị Quốc gia 2005, Tập II
4. *Câu chuyện về một nền hoà bình bị bỏ lỡ*. NXB Công an Nhân dân 2003
5. *Paris - Sài Gòn - Hà Nội*. NXB TP Hồ Chí Minh 2003
6. P. Deville: *Histoire du Viet nam (1940- 1952)*. Editions du Seuil Paris 1952
7. A. Patti: *Why Vietnam?* Los Angeles 1980
8. King. C. Chen: *Vietnam and China (1938- 1954)* NewYork 1969
9. Một số tài liệu lưu tại Cục lưu trữ Nhà nước và Khu di tích Phủ Chủ tịch

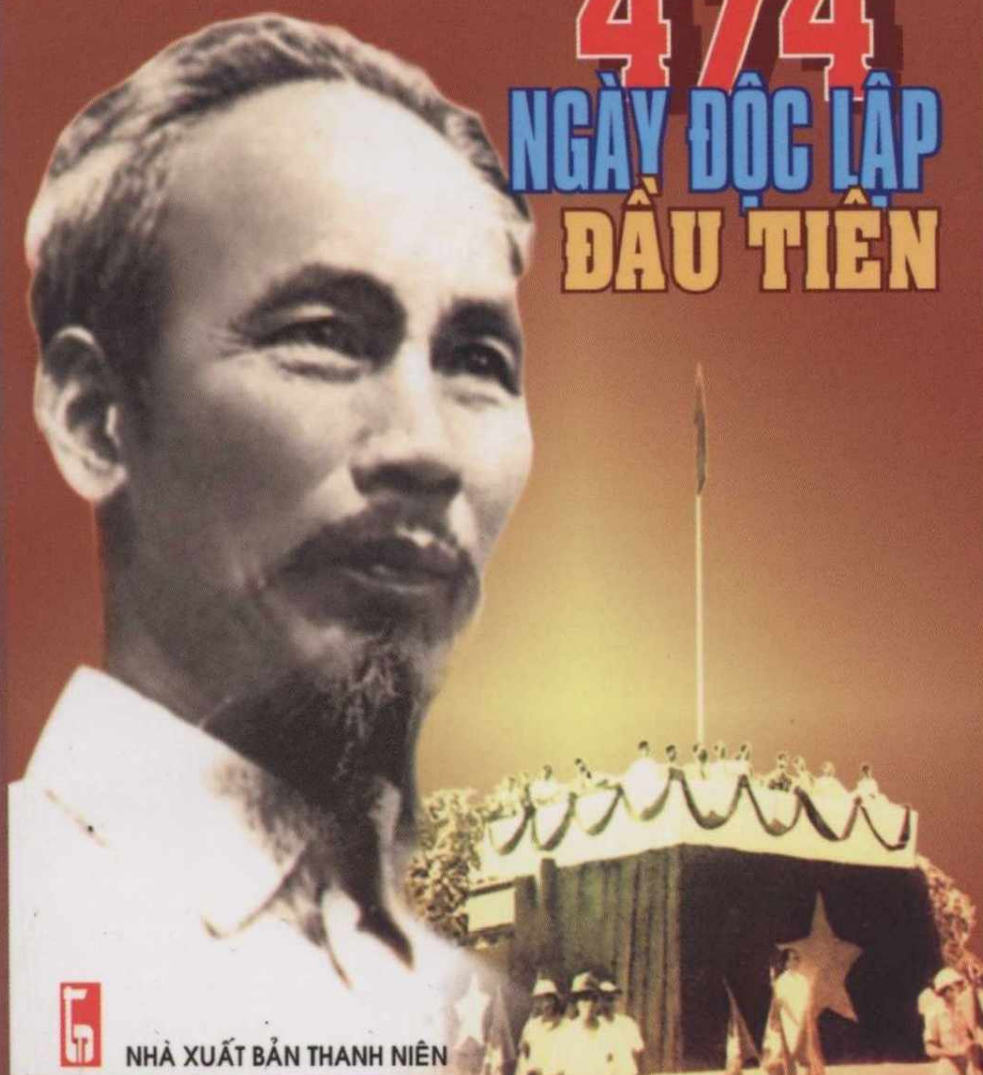
ĐỖ HOÀNG LINH

HỒ CHÍ MINH

474

NGÀY ĐỘC LẬP ĐẦU TIÊN

NHÀ XUẤT BẢN THANH NIÊN

Giá: 32.000đ